

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ROČENKA / YEARBOOK 2019
EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ
V ČESKÉ REPUBLICĚ
ORGANIC FARMING
IN THE CZECH REPUBLIC

ROČENKA 2019

**Ekologické
zemědělství
v České republice**

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

ročenska, do níž právě nahlížíte, je tradiční publikací, která přináší ucelený zdroj dat o vývoji i aktuálním stavu ekologického zemědělství a produkce biopotravin v České republice. Ekologické zemědělství má v ČR již 30letou historii. Rok 2019 ukázal, že celý sektor ekologické produkce se snaží reagovat na dynamický růst poptávky po biopotravinách a dalších bioproduktech. Ekologicky obhospodařované plochy již tvoří 15,2 % z celkové výměry zemědělské půdy v ČR, na kterých hospodaří 4 690 farem, což znamená nárůst o 84 farem, tedy zhruba o 2 % více oproti roku 2018. Z celkového počtu zemědělských podniků tak v režimu EZ hospodaří již téměř každá desátá farma. Výrazně na zájem spotřebitelů o biopotraviny zareagovali také výrobci biopotravin, jejichž počet se zvýšil o 10 %, tedy zhruba o 82 na 825 a distributoři (obchodníci), jejichž počet vzrostl na 1 020, tedy o více než 7,9 %.

Mezi hlavní strategické cíle Ministerstva zemědělství nadále patří podpora produkce kvalitních biopotravin a dalších bioproduktů, ekonomické životaschopnosti ekologických farem a změna struktury sektoru směrem od historicky spíše extenzivního hospodaření v méně příznivých oblastech k intenzivní produkci na orné půdě. Zvýšení produkčního potenciálu ekologického zemědělství je celoevropským trendem. Podpora ekologického sektoru proto vyžaduje komplexní přístup. Ministerstvo v roce 2019 vyplatilo podpory ve výši téměř 1,5 miliardy korun, které napomohly ke zvýšení celkového obratu trhu s biopotravinami realizovaný českými subjekty na přibližně 7 miliard korun, přičemž do zahraničí byly vyvezeny biopotraviny v hodnotě 2,6 miliardy korun a obrat domácího biotrhu vzrostl meziročně o 33 % na 4,4 miliardy korun.

Rok 2019 byl zaměřen nejen na pokračující tvorbu kvalitního legislativního rámce v souvislosti s novým evropským nařízením pro ekologickou produkci, které nabude účinnosti 1. 1. 2021, nezbytného pro další rozvoj celého sektoru ekologického zemědělství, ale také na přípravu Akčního plánu pro rozvoj ekologického zemědělství v ČR pro nadcházející období.

Aktuální vývoj potvrzuje, že produkce biopotravin představuje spotřebiteli stále více vyhledávaná způsob výroby kvalitních potravin při zachování šetrného způsobu zemědělského hospodaření.

Jsem přesvědčen, že potenciál ekologického zemědělství stále není v ČR dostatečně využit a existuje obrovský prostor pro zvýšení produkce kvalitních biopotravin a zvyšování pozitivních dopadů ekologického zemědělství na složky životního prostředí, především na kvalitu vod a půdy.

Miroslav Toman
ministr zemědělství

OBSAH

1.	Současný stav ekologického zemědělství v ČR	6
1.1	Vývoj ekologického zemědělství	6
1.2	Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství	8
1.3	Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství	9
1.4	Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR	10
1.5	Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	12
2.	Další informace o ekologických farmách	14
2.1	Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2018)	14
2.2	Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2018)	14
2.3	Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2018)	15
3.	Struktura produkce na ekologických farmách	17
3.1	Rostlinná výroba a produkce	17
3.2	Živočišná výroba a produkce	22
3.3	Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2018	26
4.	Výroba biopotravin	29
4.1	Počet výrobců biopotravin	29
4.2	Počet faremních zpracovatelů	31
5.	Obchod s biopotravinami	32
5.1	Poptávka po biopotravinách	32
5.2	Způsob distribuce biopotravin	33
5.3	Mezinárodní srovnání	34
6.	Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	36
6.1	Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ	36
6.2	Základní dotace na plochu	36
6.3	Další opatření PRV	39
6.4	Národní dotace	39
6.5	Podpora dalších vybraných aktivit	40
6.6	Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství	41

7.	Kontroly a certifikace	42
7.1	Základní statistika provedených kontrol v roce 2019	42
7.2	Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2019	43
8.	Věda a výzkum EZ v ČR	44
8.1	Financování výzkumu v ČR	44
8.2	Mezinárodní projekty	47
8.3	Operační skupiny EIP-AGRI – inovace v ekologickém zemědělství	49
8.4	Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)	49
8.5	Organic Eprints	49
9.	Propagace ekologického zemědělství	50
9.1	Přehled vybraných propagačních akcí	51
10.	Organizace a sdružení působící v sektoru EZ	52
11.	The present state of organic farming in the Czech Republic	56
11.1	The development of organic farming	56
11.2	Pattern of land-use in organic farming	58
11.3	Size of establishment in organic farming	59
11.4	Development of organic farming in regions of the Czech Republic	59
11.5	Number of registered businesses in organic farming	61
12.	Pattern of production on organic farms	63
12.1	Plant production	63
12.2	Livestock production	64
13.	Organic food trade	67
14.	Support for organic farming and organic food production	68
14.1	Development of state support for organic farming	68
14.2	Acreage-based subsidies	68
14.3	Further RDP measures	70
14.4	National subsidies	70
15.	Organisations and associations involved in the OF sector	72

I. SOUČASNÝ STAV EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR

Kapitola prezentuje základní statistické údaje o ekologickém zemědělství (EZ) v České republice (tj. počet ekofarem a strukturu půdního fondu v EZ k 31. 12. 2019). Využity jsou výstupy šetření Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) a údaje z Registru ekologických podnikatelů (REP) vedeného Ministerstvem zemědělství (MZe).

Od roku 2019 je výměra celkové plochy v EZ vykazována pouze v rozsahu vedeném v LPIS (tj. v evidenci využívané zemědělské půdy), půda mimo LPIS v rozsahu cca 15 tis. ha není v přehledech zahrnována. Stejně tak podíl EZ je poměřován k celkovému zemědělskému půdnímu fondu (ZPF) evidovanému v LPIS (nikoli dle katastru nemovitostí).

I.1 Vývoj ekologického zemědělství

Ke konci roku 2019 hospodařilo ekologicky 4 690 farem na celkové výměře 540 993 ha, což představuje 15,2% podíl na celkovém ZPF dle LPIS¹ (viz Tab. 1). Zhruba desetina ploch je

v přechodném období a představuje potenciál nárůstu ekologických ploch v dalších letech.

Z celkového počtu zemědělských podniků² hospodaří v režimu EZ již téměř každá desátá farma. Za posledních pět let vzrostl počet ekofarem o 21 % z původních 3 885 farem a výměra ploch v EZ o 13 % z původních 477 tis. ha v evidenci LPIS v roce 2014.

Meziročně celková výměra ploch v EZ vzrostla o více než 18 tis. ha a po stagnaci v letech 2012 až 2015 dochází od roku 2016 k stabilnímu růstu ploch v EZ. V průběhu roku 2019 přibýlo v EZ 9,5 tis. ha orné půdy (nárůst o 12 %) a téměř 8,7 tis. ha trvalých travních porostů (nárůst o 2 %). O necelá 2 % a 101 ha vzrostla také výměra trvalých kultur. Detailní strukturu užití půdy v EZ k 31. 12. 2019 zachycuje Tab. 2.

Celkový vývoj počtu farem, výměry ploch v ekologickém zemědělství a jejího podílu na zemědělském půdním fondu (ZPF) od roku 1990 uvádí Graf 1.

Tab. 1 Vývoj celkové výměry a počtu farem v ekologickém zemědělství (1990–2019)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra ploch v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna výměry ploch v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,40	11,5	7,7
2012	3 923	488 483	11,56	0,1	1,2
2013	3 926	493 896	11,70	0,1	1,1
2014	3 885	493 971	11,72	-1,0	0,0
2015	4 115	494 661	11,74	5,9	0,1
2016	4 243	506 070	12,03	3,1	2,3
2017	4 399	520 032	12,37	3,7	2,8
2018	4 606	538 223	12,80	4,7	3,5
2019*	4 690	540 993	15,22	1,8	n.a.

Pozn.: Údaje o počtu farem a celkové výměře ploch v EZ k 31. 12. 2019 byly exportovány z REP k 14. 1. 2020 a mohou se lišit od údajů aktualizovaných v průběhu roku 2020.

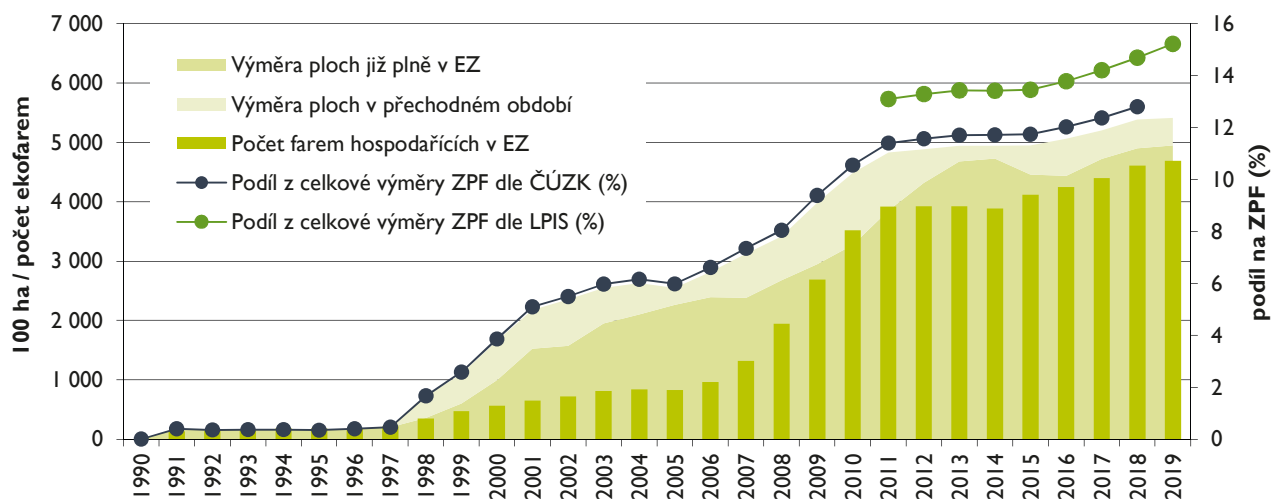
* Z důvodu úpravy metodiky není uvedena meziroční změna výměry ploch v EZ. V roce 2019 je výměra ploch v EZ a podíl EZ na celkovém ZPF stanoven z údajů LPIS, zatímco do roku 2018 to bylo z údajů katastru nemovitostí.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

¹ Celková výměra půdního fondu vedená v LPIS k 31. 12. 2019 činila 3 554 307 ha.

² Celkový počet 48,5 tis. zemědělských podniků odpovídá počtu všech zemědělsky aktivních subjektů s velikostními parametry odpovídajícími prahovým hodnotám AGC 2000 (ČSÚ – Zemědělský registr).

Graf I Vývoj celkové výměry a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990–2019)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

Tab. 2 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2019

Plochy	Výměra (ha):			Meziroční změna 2019/18	
	přechodné období	plně v EZ	celkem	(%)	(ha)
Výměra ploch v EZ celkem	46 262	494 731	540 993	3,5	18 422
Trvalý travní porost	23 107	420 878	443 985	2,0	8 698
Orná půda	22 313	68 217	90 530	11,8	9 590
z toho: standardní orná půda	20 304	63 926	84 229	11	8 500
travní porost	2 004	4 286	6 290	22	1 120
úhor	5	5	10	-75	-29
Trvalá kultura	791	5 473	6 265	1,6	101
z toho: ovocný sad (intenzivní a ostatní)	403	3 310	3 712	1,6	57
vinice	131	826	957	0,0	0
chmelnice	0	11	11	1,5	23
jiná trvalá kultura (krajinotvorný sad)	258	1 327	1 585	2,3	21
Ostatní plocha ¹⁾	51	163	214	17,5	32

¹⁾ Ostatní plocha zahrnuje kultury: školka, porost RRD (rychle rostoucí dřeviny), zalesněná půda, jiná kultura, mimoprodukční plochy a rybníky.

Zdroj: REP; zpracovala ČTPEZ.

I.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství

V EZ dlouhodobě dominují trvalé travní porosty (TTP), ke konci roku 2019 s výměrou přes 443 tis. ha a 82,1% podílem na celkové ploše zařazené v EZ (viz Tab. 4). Orná půda tvořila 16,7 % (90 530 ha), což je zatím nejvyšší dosažený podíl na celkové výměře v EZ v historii vývoje. Trvalé kultury tvoří 1,2 % plochy v EZ, z toho 85 % ploch zabírají sady a 15 % vinice.

Struktura užití půdy v EZ odpovídá zemědělské struktuře oblastí, ve kterých se EZ v ČR rozvíjí, tj. 90 % ekologicky obhospodařovaných ploch se nachází v horských a podhorských méně příznivých oblastech a v ekologickém režimu je více než 40 % chráněných území.

ČR má v rámci zemí EU nejvýraznější rozdíl ve struktuře užití půdy v EZ a zemědělství celkem, kde patří k zemím s vysokým zorněním (až 70 % zemědělské půdy tvoří orná půda, travní porosty pokrývají pouhých 28 % a necelá 2 % připadají na trvalé kultury).

Za posledních pět let vzrostla plocha TTP o více než 30 tis. ha (tj. téměř 8% nárůst plochy, viz Tab. 3). Nejrychleji v posledních letech narůstá v EZ výměra orné půdy (o více než 34 tis. ha a 60 % oproti původním 56 tis. ha v roce 2014). Naopak výměra trvalých kultur, po výrazném nárůstu ploch v letech 2008 až 2011 a poklesu v letech 2015 a 2016 stagnuje okolo 6 200 ha (oproti roku 2014 pokles o 20 % a více než 1 500 ha).

Tab. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství (1999-2019)

Užití půdy	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2012
Orná půda	13 776	19 164	19 637	20 766	29 505	44 906	59 281	58 625
Trvalé travní porosty	96 044	195 633	231 683	209 956	257 899	329 232	398 061	404 950
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	359	963	928	820	1 870	4 331	7 429	7 693
Ostatní plochy	576	2 354	2 747	23 440	23 616	19 937	18 157	17 215
Celková plocha	110 755	218 114	254 995	254 982	312 890	398 406	482 927	488 483
Užití půdy	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	Meziroční změna 2019/18 (%)
Orná půda	56 286	56 395	64 529	66 386	71 515	80 939	90 530	11,85
Trvalé travní porosty	412 158	412 644	407 448	418 255	427 717	435 287	443 985	2,00
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	7 837	7 774	6 839	6 149	6 205	6 164	6 265	1,64
Ostatní plochy	17 615	17 158	15 845	15 280	14 595	15 834	214	n.a.
Celková plocha	493 896	493 971	494 661	506 070	520 032	538 223	540 993	n.a.

* Z důvodu úpravy metodiky v roce 2019 vznikl značný meziroční úbytek u ostatních ploch. Nejsou již započítávány plochy mimo LPIS, které tvořily převážnou část této kategorie využití půdy. Z tohoto důvodu není meziroční změna výměry uvedena.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

Tab. 4 Procentní srovnání struktury půdního fondu v EZ ve vybraných letech (1999–2019)

Užití půdy	1999	2002	2005	2008	2011	2014	2017	2018	2019
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Orná půda	12,44	8,31	8,14	10,30	12,28	11,42	13,75	15,04	16,73
Trvalé travní porosty	86,72	90,13	82,34	82,43	82,43	83,54	82,25	80,87	82,07
Trvalé kultury	0,32	0,38	0,32	0,91	1,54	1,57	1,19	1,15	1,16
Ostatní plochy	0,52	1,18	9,19	6,37	3,76	3,47	2,81	2,94	0,04
Celková plocha	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

I.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství

ČR patří k zemím, kde průměrná velikost zemědělských podniků výrazně převyšuje evropský průměr. V rámci EU má ČR po Slovensku (430 ha) a Spojeném království (129 ha) největší průměrnou velikost ekofarem (115 ha v roce 2019). Díky vstupu nových menších farem do EZ a dělením podniků se výměra neustále snižuje (z maxima 333 ha v roce 2001). Stále však platí, že průměrná česká ekofarma výrazně převyšuje průměr EU (42 ha), a současně je větší než farma konvenční s cca 76 ha (průměr EU pro konvenční farmu činí 20 ha).

Z pohledu velikostní struktury podniků je dlouhodobě nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10 až 50 ha (nárůst o dalších 44 farem, viz Tab. 5). Z pohledu výměry je největší podíl půdy obhospodařován ekofarmami o velikosti od 100 do 500 ha. Tato kategorie také každoročně zvyšuje svůj podíl (37 % v roce 2019) a vystřídala do roku 2010 vedoucí kategorii 500 až 1 000 ha. V kategorii od 100 do 500 ha došlo zároveň k nejvyššímu navýšení ploch (o téměř 13 tis. ha).

Největší úbytek ploch byl naopak zaznamenán u kategorie nad 2 000 ha (o 369 ha).

Z tabulky níže dále vyplývá, že čtvrtina farem (nad 100 ha) obhospodařuje téměř 80 % ploch v EZ, resp. 5 % farem (nad 500 ha) obhospodařuje zhruba 40 % ploch v EZ. Lze tedy stále tvrdit, že v EZ převládají velké zemědělské podniky s převahou travních porostů, avšak každoročně podíl největších farem na výměře klesá (např. v roce 2006 až polovina ekofarem měla výměru nad 100 ha a obhospodařovaly téměř veškerou plochu v EZ, resp. až pětina ekofarem měla výměru nad 500 ha a obhospodařovaly zhruba 70 % ploch v EZ).

Ze zastoupení orné půdy (OP), trvalých travních porostů (TTP) a trvalých kultur (TK) na ekofarmách vychází, že nejčastěji jsou plochy OP obhospodařovány v rozloze do 5 ha a dále pak v rozmezí 10–50 ha. Podobně tomu je u TK, kde většina farem (73 %) hospodářů na ploše do 5 ha. U TTP dominovala rozloha 10–50 ha (43 % ekofarem) následovaná rozlohou 100–500 ha (19 %). Z pohledu výměry bylo nejvíce OP obhospodařováno v kategorii 100–500 ha (40 %), u TTP v kategoriích 100–500 ha a 500–1000 ha (dohromady téměř 64 % ploch) a u TK v kategoriích 10–50 ha (téměř 42 % ploch).

Tab. 5 Velikostní struktura ekofarem v letech 2018 a 2019

Velikostní skupiny farem dle výměry (ha)	2018				2019				Meziroční změna 2019/18	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 až < 5	426	9,2	888	0,2	384	8,2	881	0,2	-9,9	-0,8
5 až < 10	391	8,5	2 899	0,6	383	8,2	2 867	0,5	-2,0	-1,1
10 až < 50	1 886	40,9	49 115	9,4	1 930	41,2	50 815	9,4	2,3	3,5
50 až < 100	797	17,3	56 484	10,8	824	17,6	58 378	10,8	3,4	3,4
100 až < 500	855	18,6	189 428	36,2	916	19,5	202 328	37,4	7,1	6,8
500 až < 1 000	191	4,1	132 046	25,3	193	4,1	134 451	24,9	1,0	1,8
1 000 až < 2 000	56	1,2	76 503	14,6	56	1,2	76 435	14,1	0,0	-0,1
2 000 a více	4	0,1	15 208	2,9	4	0,1	14 839	2,7	0,0	-2,4
Celkem	4 606	100	522 571	100	4 690	100	540 993	100	1,8	3,5

Zdroj: REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

I.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR

Mezi jednotlivými kraji je zastoupení EZ rozdílné. Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy jsou v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje (viz Graf 2). V těchto pěti krajích se nachází téměř 60 % ploch v EZ (viz Graf 3) a dva z nich vedou dlouhodobě s nejvyšší průměrnou velikostí ekofarem (229 ha v kraji Karlovarském a 153 ha v kraji Ústeckém).

V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský (679 ekofarem) následovaný stejně jako v předchozím roce krajem Plzeňským, Moravskoslezským a Zlínským (viz Graf 4). Poměrně významný začíná být z pohledu počtu farem také Kraj Vysočina.

Z pohledu meziročního vývoje došlo k nárůstu počtu ekofarem ve všech krajích vyjma Hl. m. Praha a kraje Zlínského. Nejvyšší absolutní nárůst byl zaznamenán v Plzeňském kraji (nárůst o 21 farem). Výměra půdy v EZ vzrostla meziročně ve všech krajích mimo Hl. m. Praha, nejvíce hektarů přibýlo v Plzeňském kraji (3 111 ha), Středočeském kraji (2 518 ha) a Karlovarském kraji (2 295 ha). Regionální rozmístění ekofarem a obhospodařovaných ploch v rámci jednotlivých krajů ČR je uvedeno v Tab. 6.

Z pohledu podílu ploch v EZ na celkové zemědělské půdě byl v roce 2019 celorepublikový průměr (15,2 % dle LPIS) překročen v osmi krajích, přičemž vysoce nad tímto průměrem s téměř 57 % vedl Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následoval kraj Liberecký a Moravskoslezský, dále Zlínský, nově Plzeňský a Ústecký kraj. V produkčních oblastech zůstává zastoupení EZ bohužel stále nízké mezi 4 až 7 %.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy (orná půda, travní porosty a trvalé kultury) dominoval opět Karlovarský kraj, kde se nacházelo v ekologickém režimu téměř 17 % ploch orné půdy a 78 % ploch TTP. Více než 50 % ploch TTP v ekologickém režimu mělo pak dalších pět krajů – Ústecký, Zlínský, Olomoucký, Moravskoslezský a Liberecký (viz Tab. 7). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře se nacházel v Kraji Vysočina a kraji Moravskoslezském (58, resp. 54 %). Z pohledu absolutních hodnot byla největší rozloha ekologicky obhospodařovaných travních porostů v kraji Jihočeském (74 144 ha), u orné půdy v kraji Plzeňském (17 208 ha) a Jihomoravském (16 218 ha) a u trvalých kultur dominoval kraj Jihomoravský (1 883 ha), kde se nachází většína ploch ekovinic.

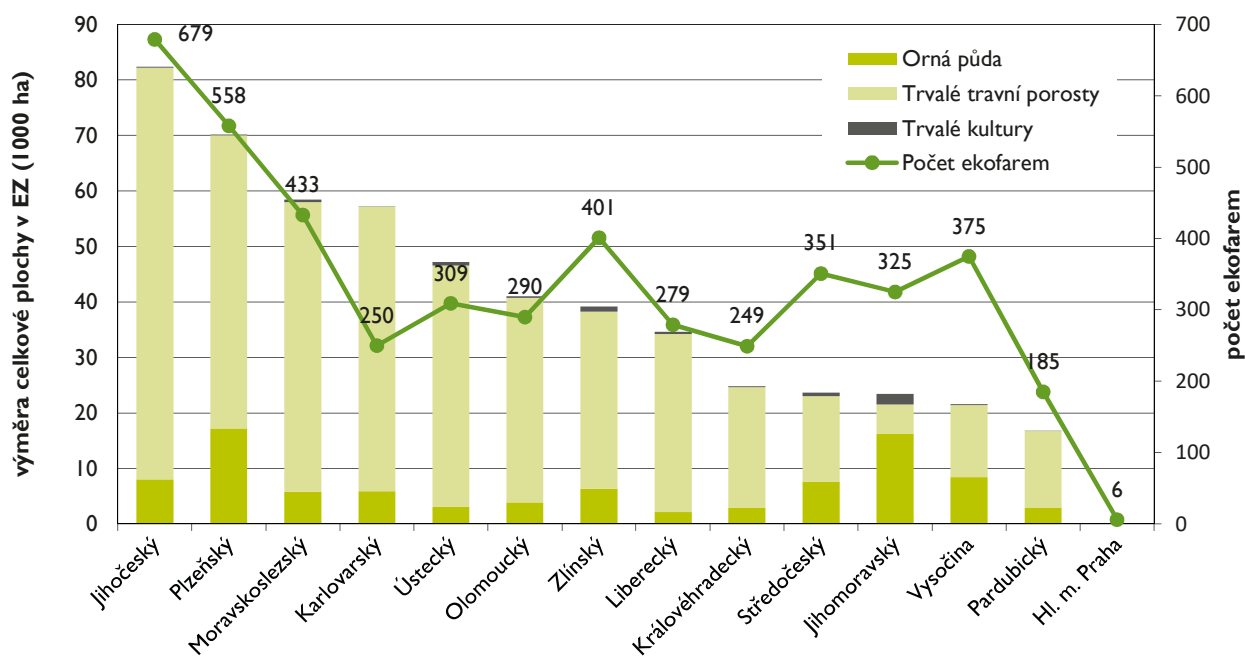
V ekologickém režimu bylo k 31. 12. 2019 dle LPIS zařazeno 44,2 % ploch luk a pastvin, 3,6 % výměry orné půdy a 15,2 % ploch trvalých kultur (resp. téměř 24 % sadů, 6 % vinic a 0,2 % chmelnic).

Tab. 6 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2019

Kraj ¹⁾	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy (ha)
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	679	82 447	15,2	5 565	6,8	121
Plzeňský	558	70 211	13,0	10 175	14,5	126
Moravskoslezský	433	58 482	10,8	3 509	6,0	135
Karlovarský	250	57 286	10,6	3 222	5,6	229
Ústecký	309	47 235	8,7	1 740	3,7	153
Olomoucký	290	41 027	7,6	2 067	5,0	141
Zlínský	401	39 202	7,2	2 534	6,5	98
Liberecký	279	34 681	6,4	1 131	3,3	124
Královéhradecký	249	24 863	4,6	2 159	8,7	100
Středočeský	351	23 707	4,4	4 979	21,0	68
Jihomoravský	325	23 392	4,3	4 480	19,2	72
Vysočina	375	21 600	4,0	2 079	9,6	58
Pardubický	185	16 812	3,1	2 617	15,6	91
Hl. m. Praha	6	49	0,0	6	11,7	8
Celkem	4 690	540 993	100	46 262	8,6	115

¹⁾ Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ dle LPIS. Farmy jsou ke kraji přiřazeny dle nejvyšší výměry zaznamenané v REP – pokud hospodář farma na zemědělské půdě ve více krajích, je přiřazena ke kraji, kde se nachází nejvíce obhospodařovaných ploch. Ekologicky obhospodařované plochy jsou přiřazeny k jednotlivým krajům dle skutečné lokality hospodaření.

Graf 2 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2019

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2019); zpracovala ČTPEZ.

Tab. 7 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2019

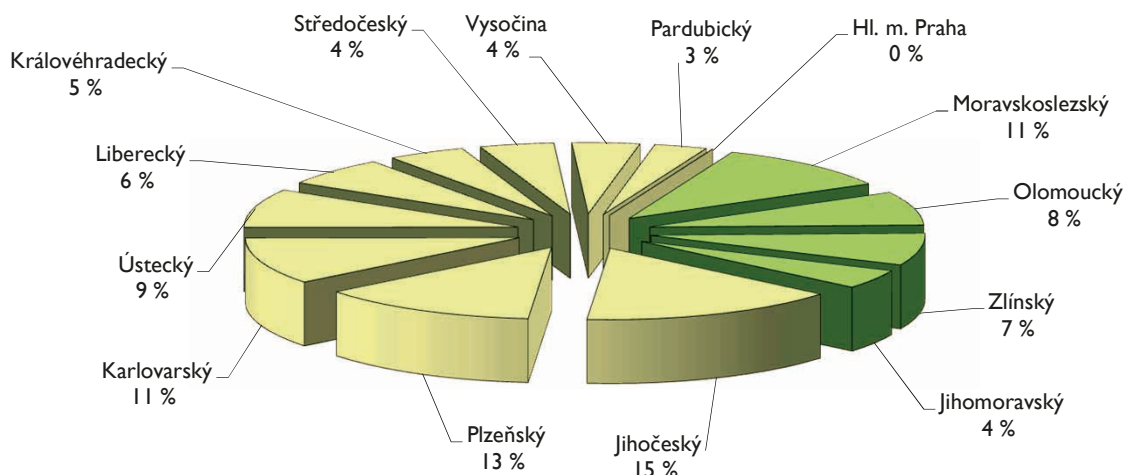
Kraj ¹⁾	Výměra celkové plochy v EZ (ha)	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR dle LPIS (ha)	Podíl EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%) ²⁾			
		OP	TTP	TK		z. p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	57 286	5 892	51 326	68	101 109	56,7	16,8	78,1	36,8
Liberecký	34 681	2 160	32 048	430	103 294	33,6	5,6	51,0	34,8
Moravskoslezský	58 482	5 805	52 178	480	216 354	27,0	4,7	57,8	53,6
Zlínský	39 202	6 321	31 954	909	149 410	26,2	6,8	59,1	34,8
Plzeňský	70 211	17 208	52 798	182	327 846	21,4	8,5	42,8	27,7
Ústecký	47 235	3 092	43 439	690	223 024	21,2	2,0	67,2	13,0
Jihočeský	82 447	8 072	74 144	196	428 071	19,3	3,3	41,7	17,9
Olomoucký	41 027	3 832	36 940	241	244 128	16,8	2,2	58,0	11,1
Královéhradecký	24 863	2 962	21 635	265	235 940	10,5	1,8	31,7	11,8
Pardubický	16 812	2 969	13 735	99	233 091	7,2	1,7	24,5	18,3
Jihomoravský	23 392	16 218	5 285	1 883	363 603	6,4	5,0	22,8	10,3
Vysočina	21 600	8 435	13 008	146	360 693	6,0	3,1	15,7	58,3
Středočeský	23 707	7 539	15 485	661	556 905	4,3	1,6	21,8	11,6
Hl. m. Praha	49	26	11	12	10 839	0,5	0,2	2,3	25,9
Celkem	540 993	90 530	443 985	6 265	3 554 307	15,2	3,6	44,2	15,2

¹⁾ Kraje jsou seřazeny dle podílu EZ na celkové zemědělské půdě ČR evidované v LPIS.

²⁾ Z důvodu úpravy metodiky v roce 2019 se údaje o podílu EZ liší od údajů předchozích let, u některých krajů je rozdíl výrazný, zejména u trvalých kultur (dáno je to rozdílem v evidenci půdy v LPIS a katastru nemovitostí).

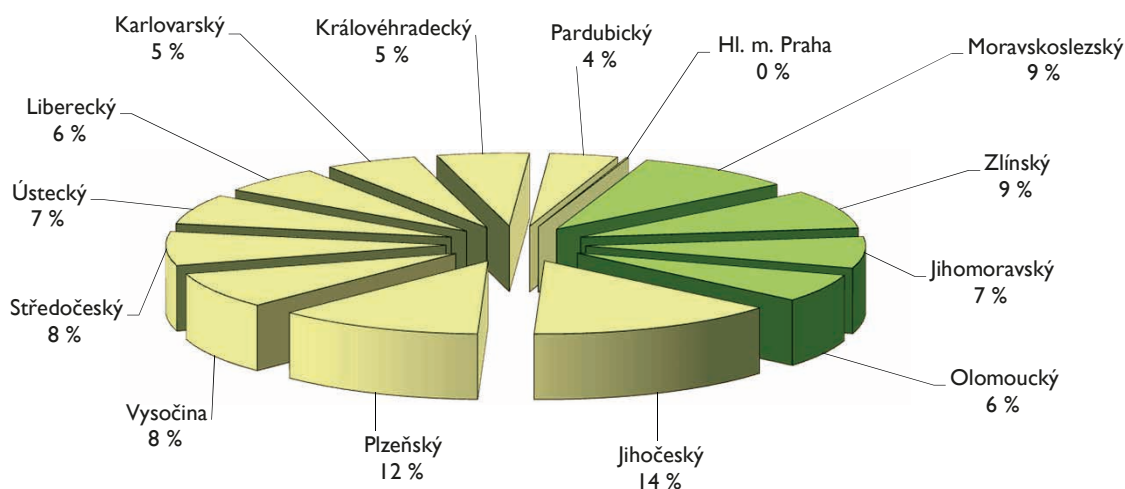
Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2019), data LPIS (MZe); zpracovala ČTPEZ.

Graf 3 Podíl krajů na celkové výměře v EZ v roce 2019

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2019); zpracovala ČTPEZ.

Graf 4 Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2019

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2019); zpracovala ČTPEZ.

1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Ke konci roku 2019 bylo v EZ registrováno celkem 5 818 subjektů, což představuje nárůst o 151 subjektů, resp. o 2,7 % v porovnání s rokem 2018. Nárůst nově vstupujících subjektů do EZ, zejména zemědělců a obchodníků, zpomalil a v příštím roce se očekává spíše stagnace s ohledem na uzavření opatření EZ v rámci PRV pro nově vstupující farmy. Významný vliv na další rozvoj EZ budou mít nové podmínky podpor po roce 2020.

K 31. 12. 2019 bylo v EZ registrováno 4 690 ekofarem, z nichž 342 (7,3 %) bylo registrováno zároveň jako výrobce biopotravin³ a 129 ekofarem mělo registraci současně na distribuci biopotravin. Celkový počet ekologických zemědělců meziročně vzrostl o necelá 2 %, což je nejnižší nárůst za posledních pět let (viz Tab. 8).

Jako výrobce biopotravin bylo ke konci roku 2019 registrováno 825 subjektů. Meziročně jde o 10% navýšení, což odpovídá růstu předchozích tří let. Třetinu výrobců tvoří faremní zpracovatelé realizující výrobu biopotravin přímo na farmě, často pak s prodejem ze dvora. Nárůst počtu faremních

³ Jelikož ne každá ekofarma registrovaná zároveň jako výrobce realizuje zpracování vlastních bioproduktů nebo provozuje výrobu biopotravin v místě farmy, je počet faremních zpracovatelů nižší.

zpracovatelů je mírně nižší než výrobců biopotravin celkem a zpracování bioproduktů přímo na farmě se věnuje zatím jen okolo 6 % ekofarem.

Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři, neboli subjekty uvádějící biopotravinu nebo bioprodukty do oběhu včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování. Počet registrovaných distributorů vzrostl na 1 020 subjektů, což představuje 8% nárůst

a významné zpomalení oproti dřívějšímu vývoji. Výrazně zpomalil také nárůst počtu registrovaných dovozců a vývozců biopotravin. V obchodu s biopotravinami navíc působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej, ty se však dle zákona o ekologickém zemědělství od roku 2006 nemusí registrovat, pokud pouze prodávají zabalené biopotraviny ve spotřebitelském balení a neskladují je jinde než v přímé souvislosti s místem prodeje.

Tab. 8 Počet registrovaných subjektů v EZ k 31. 12. 2018 a 2019

Typ ekologického podnikatele	Počet subjektů		Meziroční změna 2019/18	
	2018	2019	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	4 606	4 690	84	1,8
Výrobci biopotravin	750	825	75	10,0
Distributoři bioproduktů a biopotravin	945	1 020	75	7,9
Výrobci krmiv	61	63	2	3,3
Výrobci osiv	56	69	13	23,2
Ekologičtí včelaři	10	10	0	0,0
Z toho dále:				
Dovozci biopotravin ze 3. zemí	306	311	5	1,6
Vývozci biopotravin do 3. zemí	165	163	-2	-1,2
Faremní zpracovatelé*	251	270	19	7,6

Pozn.: Údaje o počtech subjektů registrovaných v EZ k 31. 12. 2019 byly exportovány z REP k 14. 1. 2020 a mohou se lišit od údajů aktualizovaných v průběhu roku 2020.

* Počet subjektů v kategorii Faremní zpracovatelé se liší od údajů REPU, kde údaj není pravidelně aktualizován.

Zdroj: REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

2. DALŠÍ INFORMACE O EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

Kromě základních údajů o EZ k 31. 12. daného roku jsou dále dostupné výstupy šetření EZ prováděných ÚZEI zpětně za předchozí rok (tj. za rok 2018). Zjišťovány jsou informace týkající se ekonomické životaschopnosti ekofarem prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek a stanovení potřeby lidské práce prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na ekofarmě. Vzhledem k dotační podmínce celofaremnosti na zemědělské půdě⁴ není již sledován rozsah souběhu ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách.

2.1 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2018)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarem je v rámci šetření ÚZEI sledován vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2019 na výsledek hospodaření v roce 2018), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 4 675 respondentů uzavřelo hospodaření v roce 2018 se ziskem 94,6 % farem (4 423 subjektů), 2,5 % realizovalo ztrátu a zbylých 2,9 % (137 subjektů) údaj neuvadlo (nejčastěji z důvodu, že farma v daném roce neexistovala a jednalo se o začínající zemědělce).

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných po roce 2018), zůstává 4 538 ekofarem, z nichž 97,5 % uvedlo, že v roce 2018 byl jejich hospodářský výsledek kladný. Zápor-

ný výsledek uvedlo 2,5 % ekofarem (tj. 115 subjektů), což je meziroční pokles a zlepšení oproti 4,6 % v roce 2017. Procento ztrátových subjektů od roku 2014 každoročně mírně narůstalo z původních 2,1 % až do roku 2017. Tento nárůst byl způsoben růstem počtu nových subjektů v EZ, které v prvním roce hospodaření zpravidla vykazovaly ztrátu.

V rámci ekofarem se záporným HV jsou zastoupeny jak farmy malé, tak ty velké, a také ekofarmy s různou kombinací hospodaření (viz Tab. 9). Z jednoduché analýzy vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patřily ekofarmy zaměřující se na pěstování trvalých kultur, kdy ztrátu vykazovalo 9,0 % podniků. Nejnižší podíl ztrátových podniků byl zaznamenán u subjektů s trvalými travními porosty v kombinaci s ornou půdou.

2.2 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2018)

Obdobně jako u dotazu na hospodářský výsledek byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2018 u všech respondentů, avšak do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 4 538 subjektů).

V roce 2018 pracovalo na ekofarmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 10 738 osob, z toho 80 % na plný úvazek, 10 % na částečný úvazek a 10 % tvořili sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků připadá více než třetina na rodinné členy (3 849 osob), z nichž téměř 79 % pracovalo na plný úvazek, 19 % na částečný úvazek a 2,7 % jako sezónní a příležitostní pracovníci (viz Tab. 10).

Tab. 9 Podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v letech 2017 a 2018

Užití půdy	Počet ekofarem	HV kladný	HV záporný	HV neuvadlo	Podíl ziskových ekofarem (%)	
					2017	2018
Pouze OP vč. zeleniny	222	217	5	0	97,1	97,7
Pouze TTP	1 930	1 887	43	0	94,6	97,8
Pouze TK	156	142	14	0	92,5	91,0
OP + TTP	1 433	1 405	28	0	96,9	98,0
OP + TK	114	107	7	0	98,1	93,9
TTP + TK	289	281	8	0	93,2	97,2
OP + TTP + TK	375	366	9	0	95,7	97,6
Bez půdy ¹⁾	19	18	1	0	88,9	94,7
Celkem	4 538	4 423	115	0	95,4	97,5

Pozn.: HV = hospodářský výsledek, OP = orná půda, TTP = trvalé travní porosty, TK = trvalé kultury.

¹⁾ V kategorii „bez půdy“ jsou v roce 2018 zahrnuty subjekty mající půdu mimo LPIŠ (tzv. ostatní plochu), příp. včelaři, dále pak farmy, které v roce 2019 ukončily činnost.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2018 a 2019; data od 4 538 subjektů.

⁴ Dostupnost dotace EZ je podmíněna požadavkem, že farma nehopodaří souběžně na stejné zemědělské půdě (způsobitelné pro dotace) v režimu konvenční produkce.

Meziročně došlo v roce 2018 k dalšímu snížení počtu pracovníků na částečný úvazek (pokles o 6,3 %), výrazně se na poklesu podíleli rodinní členové (snížení o 17,2 %). Za posledních pět let klesl počet pracovníků na částečný úvazek téměř o čtvrtinu (z původních 1 414 osob v roce 2013). Ve srovnání s rokem 2013 klesl také počet sezónních pracovníků, téměř na polovinu z původních 1 985 na 1 032 osob, a to i přes nárůst sezónních pracovníků o 16,7 % během roku 2018. V obou případech se však jedná o uplatnění necelé pětiny pracovníků. Přes 80 % osob pracuje na ekofarmách na plný úvazek a tato kategorie zůstává naopak dlouhodobě stabilní.

Celkově počet pracovních sil v roce 2018, v přepočtu na plně zaměstnané (AWU)⁵, činil 9 148 pracovníků, což je hodnota srovnatelná s počtem AWU v roce 2017. Vzhledem k rychlejšímu meziročnímu nárůstu počtu farem (o 4,6 %) poklesl ukazatel přepočtu pracovníků připadajících na jednu ekofarmu z původních 2,11 na 2,02 AWU. V rámci ČR se tato hodnota pohybuje okolo 3,94 pracovníka na zemědělský podnik (dle FSS 2016)⁶.

Z pohledu srovnání zaměstnanosti připadá v EZ na 100 ha z. p. 1,70 pracovníka, zatímco v zemědělství celkem se jedná o 3,02 pracovníka (FSS 2016). Jinými slovy na jednoho pracovníka v EZ v roce 2018 připadalo v průměru 59 ha, zatímco v zemědělství celkem to bylo 33 ha. Z dlouhodobého vývoje je patrný růst zaměstnanosti v EZ, zvýšení počtu pracovníků na 100 ha z. p. z původních 1,32 AWU v roce 2007. Naopak v zemědělství jako celku (resp. konvenci) dochází trvale k poklesu tohoto ukazatele z 3,76 na 3,02 AWU (FSS 2007 a 2016).

Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou TTP. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofare (např. u ekofare s výměrou do 100 ha připadlo v roce 2018 na 1 pracovníka jen 26 ha, u ekofare s výměrou mezi 100 až 500 ha šlo již o 80 ha a při výměře nad 500 ha měl 1 pracovník na starosti okolo 91 ha). Podobný vliv má typ kultury – nejnižší potřeba pracovníků je u ekofare s chovem skotu na TTP (1,6 AWU/100 ha z. p. neboli zhruba 62 ha na 1 pracovníka), nejvyšší u pěstování TK (pouhých 2,85 ha na 1 pracovníka). Potřeba nižšího počtu pracovníků v EZ vychází také z nižšího počtu hospodářských zvířat chovaných na ekofarmách.

Je třeba zmínit, že údaje o potřebě pracovníků se mohou měnit také s použitou metodikou. Dle FADN byla potřeba pracovníků v EZ za rok 2018 uvedena ve výši 2,18 AWU na 100 ha zemědělské půdy a 2,60 AWU pro konvenci.

2.3 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2018)

Přímý prodej z ekofare zahrnuje prodej přímo konečným spotřebitelům. Jedná se zejména o prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Tab. 10 Počet pracovníků na ekologických farmách v letech 2017 a 2018

Počet pracovníků na ekofarmách	2017		2018		Meziroční změna 2018/17
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	8 646	81,0	8 633	80,4	-0,2
z toho rodinných členů	3 028	35,0	3 027	35,1	0,0
Pracovníci na částečný úvazek	1 145	10,7	1 073	10,0	-6,3
z toho rodinných členů	870	76,0	720	67,1	-17,2
Sezónní a příležitostní pracovníci	884	8,3	1 032	9,6	16,7
z toho rodinných členů	61	6,9	102	9,9	67,2
Pracovníci celkem	10 675	100,0	10 738	100,0	0,6
z toho rodinných členů	3 959	37,1	3 849	35,8	-2,8
Přepočet na AWU¹⁾	9 151	x	9 148	x	0,0
Počet farem ²⁾	4 339	x	4 538	x	4,6
AWU/ekofarma	2,11	x	2,02	x	-4,4
AWU/100 ha z. p.	1,76	x	1,70	x	-3,4
100 ha z. p./AWU	57	x	59	x	3,5

¹⁾ AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.

²⁾ Jedná se o farmy, které v roce 2018 již hospodařily ekologicky a vyplnily v roce 2019 dotazník.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2018 a 2019.

⁵⁾ Pro přepočet na plně zaměstnané (AWU) je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin.

⁶⁾ Zdroj dat: Strukturální šetření v zemědělství 2016.

Z celkového počtu 4 675 respondentů odpovídaly na tuto otázku pouze ekofarmy, které již mohly v roce 2018 prodávat alespoň jeden svůj bioprodukt s certifikátem. Šlo celkem o 3 934 ekofarem, z nichž 183 v dotazníku uvedlo, že prodává své bioprodukty i přímo na farmě (tj. 4,7 %, což je nejvyšší hodnota od roku 2012, viz Tab. 11). Podíl prodeje „ze dvora“ je pravděpodobně vyšší, protože zde nejsou zahrnuty farmy, které prodej realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty.

K posouzení významu přímého prodeje byl dále zjišťován jeho podíl na celkovém obratu ekofarmy (viz Tab. 12). Z údajů je patrné, že v roce 2018 došlo k poměrně zásadní meziroční změně u kategorie s obratem pod 10 % celkového obratu farmy a v kategorii 51 % a více. U více než 40 % ekofarem měl přímý prodej nadpoloviční podíl na celkovém obratu, což ukazuje růst významu faremního zpracování a prodeje přímo z farem.

Z ekofarem, které realizovaly prodej ze dvora, byla polovina ochotna sdělit také údaje o obratu přímého prodeje. Z údajů

vyplývá, že 27 % farem mělo obrat do 100 tis. Kč, 34 % realizovalo obrat v hodnotě od 100 do 500 tis. Kč, 8 % uvedlo obrat v hodnotě od 500 tis. Kč do 1 mil. Kč, 23 % v hodnotě od 1 do 5 mil. Kč a zbylých 8 % mělo obrat z přímého prodeje nad 5 mil. Kč.

Z pohledu prodávaných bioproduktů a biopotravin zůstala podobně jako v předchozích letech vyrovnaná struktura faremního prodeje. Nejvíce ekofarem (56 %) se specializovalo na prodej živočišných bioproduktů, okolo 40 % ekofarem na prodej rostlinných produktů. Z živočišných bioproduktů se jednalo zejména o prodej masa a masných výrobků (57 farem) – převážně masa hovězího, dále o prodej mléčných výrobků (kravských, kozích, ovčích) včetně sýrů (40 farem), prodej mléka (29 farem), a vajec (5 farem). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej ovoce (např. jablka a švestky) včetně ovoce sušeného a výrobků z něj (40 farem). Prodáváno bylo ve velké míře také víno (23 subjektů). Celkem 14 farem nabízelo ze dvora zeleninu a 6 farem i brambory. Ojedinele farmy nabízely při přímém prodeji také výrobky z bylinek, olej, mouku nebo výrobky z hub.

Tab. 11 Počet ekofarem prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2012–2018)

Položka	2012		2014		2016		2017		2018		Meziroční změna (%)
	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	
Ekofarmy v šetření celkem	3 928	100	4 109	100	4 427	100	4 575	100	4 675	100	2,2
Ekofarmy s možností prodeje bio	2 808	71,5	3 271	79,6	3 280	74,1	3 593	78,5	3 934	84,1	9,5
Ekofarmy s realizovaným prodejem bio ze dvora	75	2,7	109	3,3	119	3,6	159	4,4	183	4,7	15,1

Pozn.: V tabulce je uveden u ekofarem s realizovaným prodejem bio ze dvora relativní podíl na počtu ekofarem, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013–2019.

Tab. 12 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2012–2018)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy činil			
	<10 %	11–25 %	26–50 %	51 a více %
2012	26 % farem	33 % farem	18 % farem	23 % farem
2013	25 % farem	24 % farem	17 % farem	34 % farem
2014	25 % farem	32 % farem	18 % farem	25 % farem
2015	34 % farem	19 % farem	23 % farem	24 % farem
2016	26 % farem	26 % farem	17 % farem	32 % farem
2017	23 % farem	24 % farem	22 % farem	31 % farem
2018	14 % farem	21 % farem	24 % farem	41 % farem

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013–2019.

3. STRUKTURA PRODUKCE NA EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

V následující kapitole je věnována pozornost struktuře pěstovaných plodin, počtu chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na českých ekofarmách v roce 2019. Dále jsou zde zahrnuty i údaje o způsobu uplatnění rostlinné a živočišné produkce z předchozího roku, tj. roku 2018. Sběr údajů o produkci na ekofarmách je prováděn ÚZEI ve spolupráci s kontrolními organizacemi od roku 2007, a to z pověření MZe. Detailní údaje jsou zjišťovány v průběhu daného roku, proto se liší od základních údajů prezentujících stav EZ k 31. 12. 2019.

3.1 Rostlinná výroba a produkce

Dle ÚZEI šetření bylo ekologickým způsobem obhospodářováno celkem 535 914 ha, z nichž 16,5 % zaujímala orná půda (88 628 ha; z toho 27,5 % v přechodném období); 82,3 % tvořily trvalé travní porosty (441 044 ha; z toho 5,5 % v přechodném období) a 1,2 % připadlo na plochy trvalých kultur (6 242 ha; z toho 13,3 % v přechodném období), viz Tab. 13.

Hlavními plodinami na orné půdě byly stejně jako v předchozích letech obiloviny (46,2% podíl) a pícniny (41,4% podíl). **Plocha obilovin** vzrostla meziročně o dalších 15 % (o 5 411 ha) a překonala výměru 40 tis. ha. Nejčastěji pěstovanými obilovinami zůstávají pšenice a oves, společně zabírají 53 % celkové plochy obilovin v EZ. Dalšími vý-

znamnými obilovinami s podílem ploch nad 10 % byly tritikále a ječmen. Meziročně vzrostla plocha u většiny obilovin, v absolutním vyjádření nejvíce u pšenice (přes 2 tis. ha), dále ovsu a ječmene (okolo 1 tis. ha). Naopak pokles ploch byl zaznamenán u pohanky (o 26 % a téměř 200 ha) a mírně u špaldy (o 4 % a 124 ha).

Plocha pícnin druhým rokem rostla (o 17 % a 5 420 ha). V rámci pícnin dominují v EZ víceleté pícniny s 85% podílem (jetelotrávy, dočasné travní porosty, vojtěška), zatímco v konvenčním zemědělství převládají s 60% podílem jednoleté pícniny, zejména kukuřice na siláž (ta je čtvrtou nejčastěji pěstovanou plodinou na orné půdě po pšenici, řepce a ječmeni, s 232 tis. ha v roce 2019). Celkově je výměra pícnin na orné půdě v EZ dvojnásobná oproti konvenci a zastoupení víceletých pícnin je až 4krát vyšší.

Každoročně také narůstá **plocha luskovin na zrno** (meziročně o 6 % a 233 ha), za posledních pět let se výměra více než zdvojnásobila. V rámci luskovin dominuje pěstování hrachu (44 %) a pelušky (17 %). Luskoviny jsou nepostradatelnou plodinou v osevním postupu pro udržení kvality orné půdy a dále zdrojem bílkovin pro hospodářská zvířata. Naopak v konvenčním zemědělství luskoviny téměř vymizely, bílkovinná krmiva jsou dovážena ze zahraničí (zejména sója) a střídání plodin se nahrazuje používáním průmyslově vyráběných hnojiv.

Plocha technických plodin vzrostla meziročně o 27 % a 1 008 ha, což představuje další významné navýšení ploch po stagnaci výměry okolo 3,2 tis. ha v letech 2014 až 2017. Nárůst byl dán zvýšením ploch olejnin, zejména řepky, slunečnice a máku. Výměra LAKR (léčivé, aromatické a kořenové rostliny) vzrostla o 7 % (133 ha).

Pěstování okopanin a zeleniny, navzdory dalšímu navýšení ploch v roce 2019, zůstává na nízké úrovni. Okopaniny zabírají trvale jen 0,4 % orné půdy a jde převážně o pěstování brambor, jejichž výměra meziročně vzrostla o 19 % (o 56 ha). Stejně tak zelenina zabírá jen okolo 0,4 % orné půdy. Největší podíl zaujímalá plodová zelenina (53 %) s 92% podílem dýně (včetně patisonů a cuket), následovaná zeleninou kořenovou (28 %) s dominancí pěstování mrkve na 41 % výměry. Zhruba desetinu ploch zeleniny zabíraly luskoviny na zeleno, především hrášek.

Výměra **trvalých travních porostů**, tj. luk a pastvin, zůstala na téměř stejné výměře jako v roce 2018 (navýšení o necelé 1 % a 3 298 ha).

Plocha **trvalých kultur**, po třech letech stagnace, meziročně vzrostla o 9 % na 6 242 ha, tvořena je převážně ovocnými sady (74 %). Největší zastoupení mezi ovocnými stromy mají trvale jabloně a švestky (38, resp. 19 %). Vinice zabírají 16 % ploch a jejich výměra meziročně vzrostla o 7 % (o 65 ha). Plocha chmelnic zůstává i nadále zanedbatelná. Zhruba desetinu ploch trvalých kultur zabírá kategorie „další trvalé kultury“ zahrnující zejména krajinnotvorné sady, u nichž není primárním cílem produkce.

Objem ekologické rostlinné produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2019 dosáhl 1 473 tis. tun, což představuje snížení o 6,2 % a 97,6 tis. tun oproti roku 2018, kdy důvodem je nižší produkce píce z TTP. Z celkové rostlinné produkce tvoří 92 % produkce píce (přepočtená na seno), tj. 1 254 tis. tun sena z TTP a dalších 105 tis. tun sena z pícnin na OP.

Produkce pouze z orné půdy činila téměř 208 tis. tun, z toho 42 % tvořila produkce obilovin (88 tis. tun) a 51 % produkce pícnin na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin

dosahuje největší objem produkce, obdobně jako u výměry, pšenice a oves (32% a 19% podíl). U většiny obilovin došlo k nárůstu hektarových výnosů (v průměru okolo 6 %), výjimkou byla jen pohanka a proso s poklesem výnosů o 20 % (tj. o 0,3, resp. 0,5 t/ha). Vyšší výnos oproti předchozímu roku byl zaznamenán také u luskovin na zrno (o 11 %), technických plodin (v průměru o 37 %), dále košťálové, listové a plodové zeleniny. Naopak k poklesu hektarového výnosu došlo u okopanin (o 11 % a téměř 2 t/ha) a kořenové zeleniny (v průměru o 22 % a téměř 5 t/ha).

Celková **produkce u trvalých kultur** dosáhla 11 139 tun (meziroční nárůst o 16 %). Z tohoto množství připadá 64 % na ovocné sady, 35 % na vinice a necelá 2 % na další trvalé kultury. U ovocných sadů vzrostla produkce o téměř 28 % a 1 544 tun ovoce. Dáno je to jak navýšením ploch, tak růstem průměrného hektarového výnosu (nárůst o 20 % na 1,83 t/ha). Přesto produkce v ekologických sadech zůstává ve srovnání s konvencí na nízké úrovni.

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují trvale vyššího podílu luskoviny na zrno (12 %) a píceiny na OP (7 %), viz Tab. 14. Podíl ploch obilovin v EZ na jejich celkové výměře v ČR vzrostl na 3 %. Z obilovin byl nejvyšší podíl zaznamenán stejně jako v předchozích letech u ovsa (19 %), tritikále a žito (okolo 12 %). V rámci technických plodin dosahují významného zastoupení v EZ také léčivé, aromatické a kořeninové rostliny s podílem 32 % na jejich celkové ploše v ČR.

Luskoviny na zrno drží také prvenství v podílu bioprodukce na jejich celkové produkci v ČR s 7% podílem, následují

píceiny s 2% podílem. Produkce obilovin v EZ překročila 1% podíl na jejich celkové sklizni, 0,8 % dosáhla zelenina a 0,7 % brambory. Pokud srovnáme produkci jednotlivých plodin, pak vyšší než 5% podíl na jejich celkové sklizni v ČR dosahuje lupina na zrno (22 %), LAKR (17 %), oves (13 %), žito a tritikale (6 %).

Z pohledu hektarového výnosu lze shrnout, že výnosy obilovin v EZ se v roce 2019 pohybovaly v rozmezí 52–85 % výnosu konvenčního, luskoviny kolem 82 %, brambory a olejiny okolo 50 % a píceiny 40 % konvenčního výnosu. Srovnání produkce zeleniny je obtížné vzhledem k různorodosti druhů, v průměru se však pohybovala okolo 30 % výnosu konvence. Shodný výnos s konvencí okolo 3 tun sena na hektar je dosahován na TTP. Nízké výnosy jsou zatím v ekosadech (jedním z vlivů je zahrnování ostatních extenzivních sadů do evidence). U nejméně zastoupených jabloní (38 % ploch) byl dosažen výnos okolo 3 t/ha, což představuje necelých 20 % výnosu konvenčního. U další dvou hlavních ovocných druhů (švestky a třešně / višně) dosahuje výnos mezi 20 až 30 % konvence. Ostatní ovocné druhy a bobuloviny produkují cca 1 tunu z hektaru, což odpovídá 60, resp. 40 % výnosu konvence. Naopak ekovinice s výnosem 4,5 t/ha dosáhly výnosu plně srovnatelného s konvenčním.

Celkově bylo z ploch v ekologickém režimu v roce 2019 vyprodukováno 88 216 tun obilovin, 5 177 tun luskovin na zrno, 4 208 tun okopanin, 1 748 tun olejnin, 718 tun LAKR a 1 895 tun zeleniny. V rámci trvalých kultur bylo sklizeno 4 820 tun jablek, 858 tun švestek, 394 tun hrušek, 353 tun meruněk, okolo 300 tun třešní a višní a 3 843 tun vinných hroznů, viz Tab. 13.

Tab. 13 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2019

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
OP celkem	1 804	24 350,49	64 278,47	88 628,08	207 927,55	3,23
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	793	10 982,67	29 925,89	40 908,56	88 216,03	2,95
Z toho: pšenice obecná	386	4 632,04	9 100,37	13 732,41	27 942,39	3,07
špalda	103	196,62	3 081,81	3 278,43	9 011,44	2,92
žito	152	888,11	2 957,80	3 845,91	8 765,67	2,96
ječmen	226	1 632,06	3 057,37	4 689,43	8 590,09	2,81
oves	385	1 627,16	6 332,01	7 959,17	16 972,60	2,68
tritikále	211	1 395,89	3 564,68	4 960,57	10 971,12	3,08
kukuřice na zrno	18	436,56	666,87	1 103,43	3 540,76	5,31
pohanka	35	4,44	557,39	561,83	792,39	1,42
Luskoviny na zrno celkem	130	1 232,65	2 882,09	4 114,74	5 176,50	1,80
Z toho: hrách	50	512,84	1 289,02	1 801,86	2 233,91	1,73
bob	6	277,20	215,34	492,54	425,96	1,98
lupina	29	146,27	377,81	524,08	679,21	1,80
sója	5	46,89	309,54	356,43	621,96	2,01
peluška	44	178,29	538,63	716,92	981,10	1,82

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Okopaniny celkem	248	57,28	3 15,64	372,92	4 207,94	13,33
Z toho: brambory	242	47,84	307,04	354,88	4 126,35	13,44
Technické plodiny celkem	179	2 008,24	2 706,66	4 714,90	2 607,40	0,96
Olejniny	81	1 126,12	1 307,91	2 434,03	1 747,95	1,34
Z toho: slunečnice	13	50,39	431,07	481,46	927,71	2,15
řepka a řepice	8	805,47	157,12	962,59	246,93	1,57
mák	6	155,92	62,32	218,24	59,18	0,95
hořčice	43	50,22	410,02	460,24	349,35	0,85
tykev olejná	12	64,12	209,42	273,54	140,78	0,67
LAKR	93	765,24	1 195,26	1 960,50	717,50	0,60
Čerstvá zelenina, melouny, jahody celkem	111	65,32	281,03	346,35	1 895,19	6,74
Košťáloviny/brukvovité	27	1,29	7,65	8,94	34,94	4,57
Z toho: hlávkové zelí	26	0,51	3,49	4,00	17,00	4,87
Listová/stonková zelenina	26	8,95	5,11	14,06	13,88	2,72
Plodová zelenina	75	28,16	155,71	183,87	544,97	3,50
Z toho: dýně	59	26,66	142,88	169,54	511,33	3,58
Kořenová a hlízková zelenina	68	23,23	74,80	98,03	1 219,01	16,30
Z toho: mrkev	42	1,35	38,78	40,13	1 038,41	26,78
Luskoviny	17	0,66	32,03	32,69	73,37	2,29
Jahody	29	2,87	4,07	6,94	4,99	1,23
Pícniny na orné půdě celkem (píce v seně)	1 452	9 739,10	26 985,97	36 725,07	104 974,96	3,89
Jednoleté pícniny – v seně	220	1 586,88	3 765,43	5 352,31	16 663,88	4,43
Kukuřice na zeleno (na siláž)	19	289,25	275,98	565,23	3 393,00	12,29
Ostatní jednoleté pícniny – v seně	202	1 297,63	3 489,45	4 787,08	13 270,88	3,80
Víceleté pícniny – v seně	1 371	8 152,22	23 220,54	31 372,76	88 311,08	3,80
Další plodiny na orné půdě	48	159,56	873,19	1 032,75	822,42	n.a.
Půda ladem (součást osevního postupu)	78	66,18	261,87	328,05	0,00	n.a.
TTP celkem (píce v seně)	3 792	24 318,39	416 725,52	441 043,91	1 254 051,32	3,01
Trvalé kultury celkem	798	829,04	5 412,52	6 241,56	11 139,18	2,08
Ovocné sady	572	622,78	3 966,01	4 588,79	7 138,88	1,83
Z toho: Jabloně	420	208,88	1 513,23	1 722,11	4 819,98	3,24
Hrušně	212	32,57	287,31	319,88	393,61	1,44
Meruňky	93	72,85	355,29	428,14	353,16	1,00
Nektarinky	2	4,00	5,82	9,82	0,75	0,13
Broskvoně	30	0,55	18,46	19,01	27,08	1,57
Třešně/višně	186	61,14	403,53	464,67	297,34	0,74
Švestky	336	147,28	743,22	890,50	857,78	1,18
Ostatní ovoce	42	46,47	133,73	180,20	52,55	0,40
Vinice	91	126,07	851,37	977,44	3 842,56	4,51
Chmelnice	4	0,05	10,55	10,60	1,51	0,14
Další TK	201	80,14	584,59	664,73	156,23	0,27

¹⁾ Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Tab. 14 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2018 a 2019 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2019

Plodiny	2018 (EZ)		2019 (EZ)		Struktura plodin 2019 (%)	Meziroční změna (%)		2019 (ČR)				Podíl (%) na celkové		
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)		produkce	hektar. výnosu	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hektar. výnos (t/ha)	ploše	produkci	hektar. výnosu	
														hktar. výnosu
Obiloviny	35 498	77 018	40 909	88 216	46,16	14,54	1 352 530	7 646 148	5,65	3,02	1,15	52,14		
Pšenice	11 799	24 650	14 046	28 810	34,34	16,88	839 446	4 812 163	5,73	1,67	0,60	53,59		
Špalda	3 402	9 039	3 278	9 011	8,01	-0,30	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.		
Ječmen	3 756	6 666	4 689	8 590	11,46	28,87	319 583	1 718 061	5,38	1,47	0,50	52,26		
Žito	3 090	7 555	3 846	8 766	9,40	16,02	31 129	157 561	5,06	12,35	5,56	58,55		
Oves	6 946	14 318	7 959	16 973	19,46	18,54	42 530	134 410	3,16	18,71	12,63	84,82		
Třitikále	4 576	10 855	4 961	10 971	12,13	1,07	39 668	195 409	4,93	12,51	5,61	62,48		
Kukuřice na zrno	1 043	2 507	1 103	3 541	2,70	41,26	74 827	620 261	8,29	1,47	0,57	64,05		
Luskoviny na zrno	3 882	4 818	4 115	5 177	4,64	7,44	33 766	74 165	2,20	12,19	6,98	81,77		
Hrách	1 933	2 242	1 802	2 234	43,79	-0,37	28 779	67 344	2,34	6,26	3,32	74,06		
Lupina	425	676	524	679	12,74	0,55	2 246	3 054	1,36	23,33	22,24	132,25		
Okopaniny	308	3 879	373	4 208	0,42	8,49	82 532	4 298 093	52,08	0,45	0,10	25,60		
Brambory	299	3 782	355	4 126	95,16	9,12	22 894	622 600	27,19	1,55	0,66	49,42		
Technické plodiny	3 707	1 415	4 715	2 607	5,32	84,23	461 485	1 253 834	2,72	1,02	0,21	35,46		
Olejníny	1 681	728	2 434	1 748	51,62	139,99	454 761	1 248 175	2,74	0,54	0,14	48,69		
Řepka	421	0	963	247	39,55	na	379 778	1 156 973	3,05	0,25	0,02	51,59		
Hořčice	584	327	460	349	18,91	6,70	13 240	9 171	0,69	3,48	3,81	123,01		
LAKR	1 827	566	1 961	718	41,58	26,75	6 062	4 258	0,70	32,34	16,85	85,46		
Zelenina	266	1 998	346	1 895	0,39	-5,15	10 222	226 341	22,14	3,39	0,84	30,46		
Přímny	31 305	91 963	36 725	104 975	41,44	14,15	499 653	4 841 585	9,69	7,35	2,17	40,14		

Pozn.: V tabulce jsou u některých plodin (lupina, hořčice) uváděny hektarové výnosy v EZ téměř shodné nebo i vyšší než v konvenci. Je to dáno tím, že se jedná částečně i o odhady produkce na daný rok a skutečné výnosy jsou zjišťovány zpětně v rámci šetření v následném roce.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2018 a 2019; Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ; zpracovala ČTPEZ.

3.2 Živočišná výroba a produkce

V roce 2019 bylo na ekofarmách chováno více než 426 tis. kusů zvířat. Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, tj. zvířata chovaná v ekologickém režimu, která prošla přechodným obdobím. V porovnání s předchozími roky, kdy docházelo k pravidelnému nárůstu celkového počtu chovaných zvířat v EZ, nebyla v roce 2019 zaznamenána výrazná meziroční změna. Stejně jako v předchozích letech dominoval jednoznačně chov skotu (téměř 263 tis. kusů a 62% podíl na celkovém počtu ekologicky chovaných zvířat), následovaný chovem ovcí s téměř 21% podílem, viz Tab. 15.

V meziročním srovnání došlo u **skotu** jen k nepatrnému zvýšení počtu chovaných zvířat v EZ o 0,3 %. Nárůst byl zaznamenán u kategorií ostatní skot⁷ (o 2,8 %) a dojnice (o 1,7 %). Naopak snížení počtu chovaných zvířat nastalo u kategorií jatečný skot (pokles o 10,3 %) a krávy bez tržní produkce mléka (pokles o 0,3 %). Podíl ekologicky chovaných dojnic na celkovém počtu skotu v režimu EZ v roce 2019 činil 2,8 % a výrazně zůstává za podílem celorepublikovým, kdy z celkového stavu skotu chovaného v ČR tvoří dojnice čtvrtinu (25,7 %).

U ekologicky chovaných **ovcí** pokračoval pokles jejich stavů započatý v roce 2016. V roce 2019 se jejich počet meziročně snížil o 6,6 % a více než 6 tis. kusů. V případě **koz** došlo ve sledovaném roce k 7% nárůstu počtu chovatelů (nových 23 farem) a výraznějším navýšení stavů chovaných zvířat o 6,7 % (o téměř 600 kusů) oproti roku 2018.

Mírný pokles, po třech letech růstu, o 5,6 % zaznamenal ekologický chov **prasat**. Stavů výkrmových prasat po skokovém 45% navýšení v předchozím roce zůstaly na srovnatelné úrovni.

Významně však poklesl počet chovných prasnic (o 27,5 %), v důsledku snížení stavů této kategorie u dvou velkých producentů vepřového masa. O 16,7 % poklesl také počet zvířat v kategorii ostatní prasata, a to z důvodu ukončení chovu prasat u několika farem.

V případě ekologicky chované **drůbeže** byl i v roce 2019 zachován dlouhodobý růstový trend (nárůst o 9,1 % a 4,5 tis. zvířat). Stejným tempem vzrostly jak stavy nosnic tak brojlerů, u ostatní drůbeže zůstaly počty shodné s rokem 2018.

Podobně jako v předchozím roce došlo také k navýšení počtu **včelstev**, a to díky registraci nového včelaře (nárůst o 20,4 %). Z důvodu chybějících údajů nemohl být vyhodnocen chov **ryb**.

Ze srovnání zastoupení hlavních kategorií hospodářských zvířat v EZ na jejich celkovém počtu v ČR vychází, že v režimu EZ je chováno 18,5 % skotu (necelý 2% podíl mají dojnice), 41,2 % ovcí, 32,4 % koz a 26,4 % koní. Podíl ekologicky chovaných prasat na celkových počtech zůstává zanedbatelný (0,2 %), podobně je tomu u podílu bio drůbeže (0,2 %). Významné je v českém EZ postavení chovu masného skotu, kdy počty krav bez tržní produkce mléka (BTPM) v EZ představují více než polovinu všech krav BTPM v ČR (52,9 %).

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány, kromě počtů zvířat již v režimu EZ, také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Do těchto zvířat se započítávají všechna zvířata včetně zvířat v přechodném období, nezapočítávají se zvířata konvenční. Ze srovnání počtů všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že 4,7 % skotu, 3,5 % ovcí, 6,6 % koz, 1,5 % prasat a 7,7 % koní ještě není chováno plně v ekologickém režimu.

⁷ Zahrnuje telata určená do chovu a jako zástav, býčky, jalovičky a plemenné býky.

Tab. 15 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2018 a 2019

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet ekologicky chovaných zvířat (kusy) ¹⁾		Meziroční změna počtu ekologicky chovaných zvířat 2019/18 (%)
	2019	2018	2019	
Koně (včetně poníků a oslů)	1 024	9 339	9 727	4,2
Skot	2 823	262 061	262 910	0,3
Z toho: dojnice	167	7 125	7 247	1,7
KBTPM	2 591	120 193	119 801	-0,3
Ovce	1 068	94 089	87 863	-6,6
Kozy	356	8 857	9 452	6,7
Prasata	39	2 867	2 707	-5,6
Drůbež	51	49 675	54 174	9,1
Z toho: brojleři	11	27 960	30 550	9,3
nosnice	41	19 942	21 864	9,6
Králíci	2	16	31	93,8
Včely (počet rojů)	3	584	703	20,4

¹⁾ Počet ekologicky chovaných zvířat zahrnuje všechna tzv. BIO zvířata na ekofarmě po přechodném období.

Pozn.: Na základě úpravy metodiky sběru dat pro Eurostat, byli bizoni, buvoli, prataři a zubří zařazeni do kategorie Skot. Stejně tak poníci a osli jsou nově součástí kategorie Koně (resp. koňovití).

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2018 a 2019.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2019 chováno téměř 388 tis. kusů přežvýkavců a koní (viz Tab. 16), což představuje více než 245 tis. VDJ⁸. Stejně jako v předchozím roce zde zaujímá dominantní postavení chov skotu s podílem 71 % (resp. 89 % při přepočtu na VDJ). Průměrné zatížení travních porostů⁹ se v EZ při výměře 441 044 ha TTP pohybovalo v roce 2019 okolo hodnoty 0,56 VDJ/ha.

Každým rokem se sledují data o živočišné produkci pocházející z ekologických chovů zvířat. Následující tabulka zahrnuje živočišnou produkci, která je certifikovatelná (tj. po-

chází ze zvířat chovaných dle zásad EZ) a kterou farmář plánuje prodat v daném roce, ať už jako BIO nebo konvenční produkt. Snahou je získat objem reálné bioprodukce z ekofarem (tj. produkce, která může být prodána v biokvalitě), a nikoli jen objem požadované certifikované produkce či jen části produkce, kterou se podařilo prodat jako bioprodukt.

Produkce masa (bez započtení zástavu) vzrostla o 8,0 % oproti roku 2018 a činila 7 863 tun. Největším podílem je zastoupeno **hovězí maso**, jehož produkce meziročně také

Tab. 16 Počet všech zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2018 a 2019

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna počtu zvířat 2019/18 (%)
	2019	2018	2019	
Skot celkem	3 057	274 364	275 893	0,6
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	2 276	52 643	56 394	7,1
Skot ve věku nad 6 měsíců do 24 měsíců	2 574	58 440	56 266	-3,7
Skot ve věku nad 24 měsíců	2 971	163 281	163 233	0,0
Ovce celkem	1 164	99 577	91 009	-8,6
Kozy celkem	399	9 782	10 120	3,5
Koně celkem	1 116	10 219	10 544	3,2
Přežvýkavci a koně celkem	x	393 942	387 566	-1,6
Prasata celkem	44	2 914	2 748	-5,7

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2018 a 2019.

⁸ VDJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 76/2015 Sb. o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, tab. č. 7.

⁹ Počet VDJ zvířat zkrmujičích objemnou píci na jednotku plochy travního porostu.

Tab. 17 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v letech 2018 a 2019

Produkty	Jednotka	Počet ekofarem	Bioprodukce z BIO zvířat		Meziroční změna 2019/18 (%)
		2019	2018	2019	
Maso					
Hovězí	1 000 kg	1 907	6 542,43	7 095,18	8,4
Skopové/jehněčí	1 000 kg	704	400,26	397,73	-0,6
Kozí	1 000 kg	155	19,46	24,49	25,8
Vepřové	1 000 kg	33	152,69	148,89	-2,5
Drůbeží	1 000 kg	27	167,33	196,80	17,6
Živá zvířata – prodej jako zástav					
Zástav – telata	kusy	1 798	63 004	64 129	1,8
Zástav – ovce	kusy	255	14 521	11 431	-21,3
Mléčná produkce					
Čerstvé mléko – kravské	1 000 l	100	33 309,00	33 459,05	0,5
– ovčí	1 000 l	5	20,55	10,13	-50,7
– kozí	1 000 l	31	103,87	109,02	5,0
Upravené mléko – kravské	1 000 l	28	195,68	206,46	5,5
– ovčí	1 000 l	6	10,30	10,10	-1,9
– kozí	1 000 l	14	106,65	99,15	-7,0
Sýr – kravský	1 000 kg	30	54,36	56,56	4,0
– ovčí	1 000 kg	9	23,31	17,71	-24,0
– kozí	1 000 kg	26	39,35	41,37	5,1
Další mléčná produkce					
Kysané mléčné výrobky	1 000 kg	28	104,77	103,53	-1,2
Tvaroh	1 000 kg	30	38,06	34,45	-9,5
Máslo	1 000 kg	15	3,61	3,37	-6,6
Smetana	1 000 l	8	19,89	5,63	-71,7
Vejsce pro konzumaci	1 000 kg	38	212,91	291,05	36,7
Med	1 000 kg	3	4,18	12,20	191,9

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2018 a 2019.

opět vzrostla o 8,4 % a dlouhodobě tvoří 90 % celkové produkce biomasa. Za posledních pět let produkce masa, především masa hovězího, vzrostla o pětinu a biohovězí představuje 9% podíl na celkové produkci hovězího masa v ČR.

Produkce **skopového masa** naopak čtvrtým rokem klesá, i když ve srovnání s předchozími roky byl pokles velmi mírný o 0,6 %. Jeho podíl na celkovém objemu vyprodukovaného biomasa činil 5,1 % a jedná se o druhý nejčastější druh masa produkovaný v biokvalitě. K významnému navýšení došlo u produkce **kozího masa** (o 25,8 %) a dále u **drůbežího masa** (o 17,6 %), což koresponduje s navýšením stavů chovaných zvířat. Podíl kozího masa na celkové produkci biomasa zůstává na minimální 0,3% úrovni, podíl masa drůbežího činil 2,5 %. U **vepřového masa**, po nárůstu v předchozím roce, došlo k mírnému 2,5% poklesu produkce a vepřové maso se na celkovém objemu produkce biomasa podílelo necelými 2 %.

Kromě produkce masa je sledován také prodej živých **zástavových zvířat** u skotu a ovcí. V roce 2019 došlo k dalšímu navýšení počtu prodaných mladých zástavových telat. Meziročně vzrostl prodej o 1,8 %, tj. o 1 125 telat na více než 64 tis. kusů (viz Tab. 17). Za posledních pět let vzrostl prodej zástavu skotu o téměř 50 % z původních 43,5 tis. kusů v roce 2014. Prodej zástavových jehňat naopak druhým rokem významně klesá (o 14 % v roce 2018 a o dalších 21 % v roce 2019). Za posledních pět let klesl prodej zástavu ovcí o zhruba pětinu na 11,4 tis. kusů v roce 2019.

Mléčná produkce je pro přehlednost již tradičně rozdělena do několika kategorií. Jedná se o mléko čerstvé (směřující do mlékáren), dále mléko upravené (vhodné k přímé spotřebě) a sýry. Výrobky spadající mimo tyto tři hlavní kategorie jsou souhrnně označeny jako další mléčná produkce a patří sem např. kysané mléčné výrobky¹⁰, máslo, tvaroh či smetana.

Produkce **kravského biomléka** v roce 2019 zaznamenala mírný nárůst (o 0,5 %) na 33,6 mil. litrů, tvoří přes 99 % produkce veškerého mléka z ekofarem. Produkce v posledních letech spíše stagnuje. U **ovčího mléka** došlo k dalšímu výraznému poklesu produkce (meziročně o více než třetinu), kdy důvodem byly především komplikace spojené s výskytem vlků a jejich útoky na stáda ovcí. Produkce **kozího mléka** zůstala v roce 2019 na srovnatelné úrovni z roku 2018 (okolo 200 tis. litrů), v pětiletém období jde však o navýšení produkce o téměř 75 % z původních 119 tis. litrů v roce 2014.

Produkce sýrů celkem na ekofarmách zaznamenala třetím rokem pokles (meziročně o 1,2 %). **Kravské sýry** tvoří zhruba polovinu objemu a jejich produkce v roce 2019 mírně vzrostla k 57 tunám. **Kozí sýry** drží 36 % objemu a jejich produkce se ustálila na 40 tunách. Zbýlých 15 %

Tab. 18 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2018

Produkce RV	Uplatnění rostlinné produkce roku 2018					
	Počet farem	Celková produkce z ploch v ekol. režimu (tuny)	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v biokvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Obiloviny	669	76 944	65	78	62	38
Pšenice	323	22 862	71	72	64	36
Špalda	95	8 905	92	89	49	51
Žito	130	8 443	62	83	65	35
Ječmen	218	7 084	50	67	87	13
Oves	332	15 286	65	81	60	40
Tritikále	175	10 506	39	67	81	19
Luskoviny	108	3 325	67	71	71	29
Brambory	175	2 849	82	94	46	54
Olejniny	37	456	78	73	90	10
Byliny/koření	71	322	75	61	95	5
Osivo/sadba	41	679	95	83	100	0
Košťálová zelenina	29	20	66	53	96	4
z toho zelí	22	11	72	51	94	6
Listová zelenina	27	10	71	93	100	0
Plodová zelenina	61	386	95	84	99	1
Kořenová zelenina	68	1 049	96	99	34	66
z toho mrkev	34	872	98	100	34	66
z toho cibule	29	28	50	96	100	0
Jablka	277	4 504	83	81	71	29
Hrušky	126	376	73	68	100	0
Peckoviny	261	1 277	83	27	100	0
Hrozny	83	4 090	36	50	92	8

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2019.

¹⁰ V kategorii kysané mléčné výrobky jsou zařazeny např. jogurty, jogurtové a kefiřové mléko, zakysaná smetana a jiné fermentované výrobky.

představují **sýry ovčí**, jejichž produkce v roce 2019 významně klesla, o téměř čtvrtinu a ze stejného důvodu jako produkce mléka.

V kategorii **další mléčná produkce** došlo ke snížení objemu plánované produkce u všech čtyř sledovaných druhů výrobků. Největší, téměř 72% snížení nastalo u produkce smetany, kdy někteří z jejích producentů změnili své zaměření z mléčných výrobků k produkci čerstvého mléka nebo zcela ukončili chov dojeného skotu.

U produkce **konzumních vajec** nastal v roce 2019 výrazný nárůst produkce (o 36,7 %) a za posledních pět let vzrostla produkce vajec dvojnásobně z původních 144 tun v roce 2014. Další výrazné navýšení bylo zaznamenáno také u produkce medu, což odpovídá již popsanému navýšení počtu včelstev.

3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2018

Údaje o způsobu uplatnění produkce z ekofarem jsou zjišťovány zpětně (tj. v roce 2019 pro rok předchozí). Ověřován je skutečný celkový objem bioprodukce, podíl produkce prodané vůči objemu ponechanému na farmě (tzv. jiné užití zahrnující spotřebu ve formě vstupů, tj. krmiv a osiv, faremní zpracování anebo vlastní spotřebu zemědělce), dále podíl prodeje na domácím trhu vůči exportu a podíl prodeje v biokvalitě s certifikátem vůči prodeji na konvenčním trhu.

Jelikož prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po tzv. přechodném období, jsou níže prezentované údaje založeny na odpovědích pouze 3 935 z celkových 4 675 ekofarem.

Z celkového počtu 3 934 ekofarem, které měly již možnost prodat v roce 2018 alespoň jeden produkt s certifikátem, zhruba 73 % uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukcí prodat na konvenčním trhu. Přičemž 51 % ekofarem uvedlo, že v roce 2018 realizovaly produkci výhradně na konvenčním trhu, což kopíruje situaci z let 2017 a 2016. Naopak prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem uskutečnilo 372 ekofarem (tj. 10 % a o 20 farem více než v roce 2017). Prodej jak na konvenčním trhu, tak na trhu bioproduktů realizovalo 23 % ekofarem a zbylých 17 % ekofarem uvedlo, že v daném roce nerealizovaly prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovaly přímo na farmě¹¹.

Nejčastěji pěstovanou tržní skupinou plodin v EZ jsou **obiloviny**. Z celkového množství 76,9 tis. tun vyprodukovaných obilovin bylo 65 % prodáno (50 tis. tun) a to ze 78 % v biokvalitě (45 tis. tun a 80 % v bio v roce 2017). Z prodaného množství bylo 62 % obilovin uplatněno na domácím trhu a 38 % bylo exportováno (viz Tab. 18), což je situace srovnatelná s minulými roky, jen mírně klesl vývoz. Exportovala se především kukuřice na zrno (82 %), nově prosa

(79 %) a pohanka (52 %), tradičně špalda (51 %) a oves (40 %). Na domácím trhu se naopak nejvíce uplatnil ječmen (87 %) a tritikále (81 %), dále pšenice a žito. U všech obilovin převládá prodej v biokvalitě (v rozmezí od 67 % u ječmene a tritikále do 100 % u prosa a kukuřice na zrno). Podíl neprodané produkce obilovin ve výši zhruba 35 % byl nejčastěji spotřebován jako krmivo. U prosa, špalda a kukuřice na zrno byla, stejně jako v předchozích letech, prodána téměř veškerá produkce. Dle počtu farem i množství produkce zůstaly oves a pšenice i nadále nejčastěji pěstovanými obilovinami a tvořily polovinu produkce obilovin v EZ v roce 2018.

U **luskovin na zrno** bylo z celkové produkce 3 325 tun uplatněno na domácím trhu 71 %, což představuje mírné zvýšení exportu na 29 % ze 17 % v roce 2017. Vzrostl také podíl prodeje v biokvalitě z 57 na 71 %. Neprodaný objem luskovin (33 %) byl využit zejména jako krmivo.

Stejně jako v předchozích letech byla téměř veškerá produkce **brambor** prodána (82 % z celkové produkce 2 849 tun), necelých 20 % bylo využito jiným způsobem, nejčastěji pro vlastní spotřebu zemědělce nebo jako krmivo. V roce 2018 došlo ke zvýšení exportu a více než polovina produkce mířila do zahraničí (54 %). Stejně tak vzrostlo významně uplatnění brambor v biokvalitě na 94 % z 60 % v roce 2017.

Produkce **olejnin** dosáhla 456 tun, prodáno bylo 78 % objemu a téměř veškerá produkce byla uplatněna na domácím trhu stejně jako v roce předchozím. Podíl prodeje do konvence se snížil na 27 z 51 % v roce 2017 a představuje návrat k situaci let 2016 a 2015.

U **bylin a koření** byl zaznamenán další pokles produkce (o 25 % na 322 tun). Stejně jako v předchozích letech byla produkce uplatněna především v ČR (95 %) a dlouhodobě je významná část využita v konvenční výrobě (39 %).

Produkce **osiva a sadby** vzrostla o 70 % na 679 tun a stejně jako v minulých letech byla uplatněna především na domácím trhu (ze 100 % v roce 2018). Podíl prodeje v biokvalitě dosáhl 83 % (88 % v roce 2017).

Počet pěstitelů zeleniny je dlouhodobě stabilní. V roce 2018 došlo u většiny druhů k poklesu produkce s výjimkou plovodové zeleniny, kde naopak objem trojnásobně vzrostl. Celkově bylo vypěstováno 1 631 tun zeleniny. Úroda **zeleniny** je uplatněna především na domácím trhu, kromě produkce mrkve v rámci kořenové zeleniny, která je dlouhodobě exportována do zahraničí (až 66 % v roce 2018). Převážná část vyprodukované a prodané zeleniny je uváděna na trh v biokvalitě. Zde je výjimkou košťálová zelenina, jejíž podstatná část bývá opakovaně uplatněna v konvenci (až 47 % v roce 2018).

V roce 2018 vzrostla produkce **ovoce** dvojnásobně na 6 405 tun. Ze sledovaných skupin (jablka, hrušky a peckoviny) byla většina produkce prodána, a to převážně na domácím trhu. Export byl realizován pouze u jablek a meziročně

¹¹ Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře.

vzrostl z 10 na 29 %. Na vývoz také směřovala zhruba polovina produkce bobulovin stejně jako v předchozích letech. Prodej v biokvalitě se dařil nejvíce u jablek a hrušek (81 a 68 %), u peckovin byla v biokvalitě prodána necelá třetina produkce, což odpovídá situaci posledních let. Neprodaná část ovoce (okolo 20 %) byla nejčastěji využita k přímé spotřebě nebo zpracování přímo na farmě.

Celkem bylo v roce 2018 vyprodukováno 4 090 tun **hroznů** a převažovalo stejně jako v předchozích letech jiné využití (64 %) nad přímým prodejem. Produkce, která se neprodá, je zpracovávána na farmě k výrobě vína. Většina (84 %) vína je pak na trhu uplatněna v biokvalitě. Hrozny, které jsou prodávány, se uplatňují výhradně na domácím trhu a končí ve stejném poměru v bio a v konvenčních vínech.

U většiny hlavních **produktů živočišné výroby** (maso, mléko, vejce, med), vyprodukovaných v roce 2018 na českých ekofarmách, dominoval prodej na domácím trhu. Do zahraničí míří dlouhodobě část produkce hovězího a skopového masa, kravské mléko a zástav telat a jehňat.

Produkce **masa** na českých ekofarmách dosáhla v roce 2018 hodnoty 9 136 tun, přičemž nejvíce bylo zastoupeno maso hovězí. V případě hovězího, skopového a drůbežího masa jde většina produkce na trh, zatímco u masa kozího a vepřového převažovalo jiné užití (shodně až 53 %). Neprodané množství vepřového masa bylo z 90 % zpracováno přímo na farmě a dále prodáno v biokvalitě, 10 % bylo využito pro vlastní spotřebu. Naopak kozí maso, které nebylo prodáno na trhu, bylo využito výhradně pro vlastní spotřebu.

Nejvíce se s certifikátem bio daří uplatnit drůbeží maso (91 %). Vyšší zastoupení prodeje v biokvalitě má dlouhodobě také maso vepřové (56 %) a hovězí (41 %). Nejméně masa v kvalitě bio prodají chovatelé ovcí (14 %) a koz (2 %).

Většina produkce masa byla prodána, stejně jako v minulých letech, na českém trhu. Část takto uplatněné produkce však mohla být prodána v ČR přes zprostředkovatele a druhotně využita na zahraničním trhu. Přímo do zahraničí mířila část produkce hovězího a skopového masa. Export hovězího masa dosáhl 27 %, což je podíl srovnatelný s předchozími roky; vzhledem k růstu produkce však absolutní objem vývozu každoročně narůstá. U skopového masa došlo k dalšímu poklesu exportu na 8 % oproti 15 % v roce 2017.

Na zahraničních trzích je uplatňována také část odchovaných živých zvířat – **zástavová telata a jehňata**. V roce 2018 bylo vyvezeno více než 16 tis. kusů telat, což představuje 24 % z celkového počtu prodaného zástavu. Podíl odpovídá situaci roku 2017, z dlouhodobého pohledu se však export telat snižuje (z původních 22 tis. kusů v roce 2014). Vývoz zástavových jehňat naopak narůstá (z původních 6 % v roce 2014 na 19 % v roce 2018) a exportováno bylo více než 2 300 kusů. Podobně u jehňat narůstá podíl prodeje s bio certifikátem (20 % v roce 2018), zatímco u zástavových telat tento podíl stagnuje okolo 13 %.

Reálná produkce **mléka** činila v roce 2018 celkem 35,7 mil. litrů, nejvíce je zastoupeno mléko kravské. Prodané biomléko je uplatňováno především na domácím trhu. U mléka kozího a ovčího se jedná trvale o 100 % objemu, u mléka kravského bylo v roce 2018 uplatněno na domácím trhu 84 % prodaného objemu, což představuje návrat na hodnoty z let 2012 a 2013 po čtyřletém období exportu významné části produkce do Německa (až 41 % v roce 2016).

Významně se zlepšuje prodej s certifikátem u kozího a zejména ovčího mléka (90 resp. 93 % prodaného množství v roce 2018). Naopak se mírně zhoršila situace u mléka kravského, pokles z 95 % na 83 % objemu prodaného v biokvalitě, a to v důsledku zvýšení nabídky biomléka na českém trhu po ukončení exportu a prodeje jeho části krátkodobě do konvence.

Tab. 19 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2018

Produkce ŽV	Uplatnění živočišné produkce roku 2018					
	Počet farem	Celková produkce	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v biokvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Hovězí maso (t)	1 880	8 327	93	41	73	27
Skopové maso (t)	701	440	73	14	92	8
Kozí maso (t)	156	24	47	2	100	0
Vepřové maso (t)	30	144	47	56	100	0
Drůbeží maso (t)	25	201	97	91	100	0
Zástav-telata (ks)	1 674	66 955	100	13	76	24
Zástav-ovce (ks)	290	12 269	100	20	81	19
Mléko ovčí (tis. l)	13	207	53	93	100	0
Mléko kozí (tis. l)	51	832	35	90	100	0
Mléko kravské (tis. l)	105	34 673	83	83	84	16
Vejce (tis. ks)	32	4 188	99	98	100	0
Med (kg)	2	280	54	100	100	0

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2019.

Významně se také u koziho a ovčího mléka v roce 2018 změnil poměr mezi prodaným objemem a jiným užitím. Nově byla více než polovina produkce ovčího mléka z farem prodána (oproti 15 % v roce 2017 a 4 % v roce 2016). Podobně vzrostl prodej koziho mléka (na 35 % z 11 % v roce 2017 a 6 % v roce 2016). Vypovídá to o vstupu nových výrobců mléčných výrobků vykupujících kozí a ovčí mléko z ekofarem. Přesto zůstává uplatnění koziho a ovčího biomléka na farmách významné. Jedná se především o faremní zpracování bio mléčných výrobků, zhruba desetina produkce slouží pro vlastní spotřebu zemědělce anebo krmení zvířat.

Veškerá **vejce** z ekologického zemědělství (4,2 mil. kusů) byla v roce 2018 tradičně prodána na domácím trhu, podíl prodeje v biokvalitě dosáhl 98 %. Oproti roku 2017 došlo k navýšení produkce o více než 50 % (2,7 mil. kusů v roce 2017).

Produkce **medu** byla využita částečně k prodeji (54 %), přičemž zcela převládl prodej v kvalitě bio na domácím trhu. Zbylá část produkce (46 %) pak byla využita k vlastní spotřebě farmářů.

4. VÝROBA BIOPOTRAVIN

4.1 Počet výrobců biopotravin

Ke konci roku 2019 bylo v ČR registrováno 825 výrobců biopotravin, což oproti roku 2018 představuje navýšení o 10 % a stabilní trend růstu (viz Tab. 20). V průběhu roku 2019 se nově registrovalo 133 subjektů, a 58 naopak svoji činnost ukončilo.

K nejčastěji provozovaným činnostem patřily v roce 2019, stejně jako v předchozích letech, zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny, výroba mléčných výrobků a výroba vína z vinných hroznů (viz Tab. 21). U prvních tří jmenovaných činností došlo také k největšímu meziročnímu nárůstu registrovaných subjektů (o 10 u zpracování masa, 15 u ovoce a zeleniny a 12 u mléčných výrobků). Výraznější absolutní nárůst zaznamenala také kategorie zpracování čaje a kávy (o 11 subjektů z původních 39). Čtyřnásobně se zvýšil počet výrobců ryb (z 1 na registrované 4 subjekty). Pokles registrovaných výrobců byl naopak v roce 2019 minimální (snížení u 4 kategorií vždy jen o 1 subjekt).

Z pohledu struktury výrobců dle velikosti obrátu za biopotravinu je patrná dominance několika málo hlavních výrobců biopotravin. Dvě třetiny výrobců uvedly, že v roce 2018 za biopotravinu utržily méně než 2 mil. Kč a jejich podíl na celkovém obrátu dosáhl pouhých 3,5 %. Naopak 32 firem s největším obrátem za biopotravinu (nad 20 mil. Kč) realizuje téměř 80 % celkové výroby biopotravin v ČR.

Do výroby biopotravin se pouští jak „bio specialisté“¹², tak střední a velké potravinářské firmy. V roce 2018 uvedla třetina výrobců, že obrát za biopotravinu se podílí na jejich celkovém obrátu do 10 % a téměř podobný podíl výrobců (27 %) naopak uvedl, že podíl za prodej biopotravin u nich činí téměř 100 % jejich obrátu.

Nejčastější kategorií výrobců v roce 2018 byly podniky, u kterých prodej biopotravin představuje 99 až 100 % jejich celkového obrátu. Tato kategorie je tvořena převážně faremními zpracovateli. Druhou nejpočetnější kategorií byly naopak podniky s podílem biovýroby od 1 do 10 % z celkového obrátu. Tyto dvě kategorie představovaly 52 % výrobců biopotravin, přičemž jejich podíl na celkovém obrátu výroby v ČR

dosahoval 34 %. Největšího podílu na celkovém obrátu výrobců (32 %) dosahovaly nové firmy, u nichž se prodej biopotravin podílel na jejich celkovém obrátu mezi 75 až 99 %.

Z celkového obrátu výroby biopotravin v roce 2018 ve výši 4 233 mil. Kč se uplatnilo na českém trhu 2 117 mil. Kč, tj. 50 % (48 % v r. 2017, 56 % v r. 2016). Do zahraničí vyvezli tedy čeští výrobci biopotravin za téměř 2 116 mil. Kč. Vývoz biopotravin z ČR každoročně narůstá a směřuje převážně do zemí EU, přičemž největší objem biopotravin (790 mil. Kč) byl vyvezen do ostatních zemí EU nesousedících s ČR. Hlavním obchodním partnerem zůstává nadále Německo, ačkoliv meziročně klesl objem exportu biopotravin o více než 43 % na 395 mil. Kč. Do zemí mimo EU směřoval vývoz biopotravin v hodnotě zhruba 403 mil. Kč.

Na českém trhu využívali výrobci k prodeji biopotravin nejčastěji maloobchodní řetězce (29 %), specializované prodejny zdravé výživy a biopotravin (19 %) a následně velkoobchody (14 %). Více než 10 % biopotravin směřovalo k dalšímu výrobci (např. vyrobené mouky / směsi, med, koření a bylinky, oleje, cukr). Zbýlých 28 % objemu distribuovali výrobci prostřednictvím přímého prodeje a e-shopů, ostatních typů prodejen, v lékárnách či gastronomii.

Tab. 20 Vývoj počtu registrovaných výrobců biopotravin (2010–2019)

Ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet výrobců	404	422	448	471	506	542	607	674	750	825
Meziroční změna (%)	2,3	4,5	6,2	5,1	7,4	7,1	12,0	11,0	11,3	10,0
Počet (% podíl) skončených výrobců	56 (14,2)	55 (13,6)	43 (10,2)	40 (8,9)	37 (7,9)	40 (7,9)	32 (5,9)	42 (6,9)	30 (4,5)	58 (7,7)
Počet (% podíl) nových výrobců	65 (16,1)	73 (17,3)	69 (15,4)	63 (13,4)	72 (14,2)	76 (14,0)	97 (16,0)	109 (16,2)	105 (14,0)	133 (16,1)

Zdroj: MZe a REP (údaj k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

¹² Bio specialista je zde míněn jako výrobce zaměřený převážně nebo výhradně na výrobu biopotravin.

Tab. 21 Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v letech 2018 a 2019

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet výrobců biopotravin ²⁾	
		2018	2019
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	120	130
10.11	Zpracování a konzervování masa, kromě drůbežího	113	123
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	2	2
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	5	5
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	1	4
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	111	127
10.31	Zpracování a konzervování brambor	5	4
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	31	33
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	75	90
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	20	23
10.41	Výroba olejů a tuků	20	23
10.42	Výroba margarínu a podobných jedlých tuků	0	0
10.5	Výroba mléčných výrobků	76	89
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	74	86
10.52	Výroba zmrzliny	2	3
10.6	Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	38	44
10.61	Výroba mlýnských výrobků	35	38
10.62	Výroba škrobářských výrobků	3	6
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	29	30
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	11	13
10.72	Výroba sušarů a sušenek; výroba trvanlivých cukrářských výrobků	14	13
10.73	Výroba makaronů, nudlí, kuskusu a podobných moučných výrobků	4	4
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	173	189
10.81	Výroba cukru	7	9
10.82	Výroba kakaa, čokolády a cukrovinek	13	13
10.83	Zpracování čaje a kávy	39	50
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	15	15
10.85	Výroba hotových pokrmů	7	6
10.86	Výroba homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin	3	3
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	89	93
11.0	Výroba nápojů	93	95
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	1	2
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	74	73
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	2	3
11.04	Výroba ostatních nededilovaných kvašených nápojů	0	0
11.05	Výroba piva	6	7
11.06	Výroba sladu	3	3
11.07	Výroba nealkoh. nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod do lahví	7	7
82.92	Balící činnosti	11	14
x	Bez certifikátu	78	80
Celkem		750	825

¹⁾ NACE- standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

²⁾ Počty subjektů jsou stanoveny na základě přiřazení jedné hlavní činnosti subjektu (dle velikosti obrátu).

4.2 Počet faremních zpracovatelů

Z oficiálních údajů REP ke konci roku 2019 vyplývá, že z celkového počtu 825 registrovaných výrobců biopotravin bylo 270 současně registrováno i v kategorii ekozemědělec a provádělo zpracování bioproduktů v místě jejich produkce. Jinými slovy zhruba třetina výrobců jsou faremní zpracovatelé. Jejich podíl do roku 2014 každoročně vzrůstal (z 20 % v roce 2008 až na téměř 40 %), od té doby je naopak zaznamenán mírný pokles zejména díky rychlejšímu nárůstu počtu výrobců celkem.

Z pohledu registrovaných ekozemědělců je rozsah zpracování vlastních výrobků přímo na farmě stále na nízké úrovni a stagnuje mezi 5 až 6 %. Vzhledem k tomu, že řada ekofarem má certifikovanu pouze zemědělskou produkci a již nikoli navazující zpracovatelské kapacity, lze předpokládat, že rozsah faremního zpracování na ekofarmách je vyšší. Naopak někteří certifikovaní faremní zpracovatelé svoji činnost ve skutečnosti vůbec neprovazují nebo jen v omezené míře dle poptávky spotřebitelů.

Díky úpravám legislativy ve prospěch faremního zpracování a prodeje malých množství ze dvora, vzniku poradenské organizace a obecně většímu povědomí o povinnostech a možnostech, počet farem (ekologických i konvenčních) snažících se uplatnit svoje výrobky přímo na trhu každoročně roste. V průběhu roku 2019 začalo nově s faremním zpracováním 44 subjektů, zatímco 25 činností ukončilo (z toho 10 subjektů skončilo s výrobou biopotravin zcela a 15 ukončilo zpracování a pokračují již jen jako certifikovaní zemědělci).

Faremní zpracovatelé se soustředí výhradně na český trh a biovýrobky jsou kromě prodeje přímo z farmy nejčastěji nabízeny ve specializovaných prodejnách biopotravin či na trzích, a to jak v regionu výrobce, tak ve větších městech. Boom zažívá nově prodej faremních výrobků online skrze e-shopy, a to jak vlastní tak jiných obchodníků.

Nejčastějším typem faremního zpracování zůstává zpracování a prodej hovězího masa (nárůst na 74 subjektů), následované výrobou mléka a mléčných výrobků. Jako třetí typ zpracování na farmách dominuje výroba vína a každoročně narůstá také počet faremních zpracoven ovoce a zeleniny, viz Tab. 22.

Tab. 22 Počet a zaměření faremních zpracovatelů bioproduktů v letech 2018 a 2019

Kód	Výrobní zaměření (dle NACE I))	Počet faremních zpracovatelů	
		2018	2019
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	65	74
10.2	Zpracované a konzervované ryby, korýši a měkkýši	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	46	50
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	3	3
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	58	64
10.6	Mlýnské a škrobárenské výrobky	7	6
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	2	2
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	11	12
11.0	Nápoje	59	59
11.02	Víno z vinných hroznů	56	55
Celkem		251	270

¹⁾ NACE- standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCERT AG, Biokont CZ, Bureau Veritas, KEZ); zpracovala ČTPEZ.

5. OBCHOD S BIOPOTRAVINAMI

Celkový obrat s biopotravinami realizovaný českými subjekty dosáhl v roce 2018 zhruba 7,0 mld. Kč. Z toho do zahraničí byly vyvezeny biopotraviny v hodnotě 2,6 mld. Kč a obrat domácího biotruhu vzrostl meziročně o 33 % na 4,4 mld. Kč. Průměrná roční spotřeba na obyvatele vzrostla na 416 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosáhl 1,6 % (viz Tab. 23). Za posledních pět let se biotruh více než zdvojnásobil a podobně dynamický růst je očekáván i v příštích letech. (V EU průměrná roční spotřeba biopotravin na obyvatele dosáhla 76 EUR a biopotraviny na celkovém trhu potravin tvořily 3,7 %).

Objem dovozu finálních biopotravin je odhadován v roce 2018 na 2 676 mil. Kč¹³, což představuje 60% podíl na maloobchodním obratu v ČR. Významný podíl dovozu realizují přímo maloobchodní řetězce (odhadem 950 mil. Kč). Dováží se biopotraviny běžné denní spotřeby, především hotové pokrmy (včetně dětských výživ), koření, káva a čaj – nejčastěji z Německa, Rakouska, Spojeného království, Francie, Peru a Číny. Třetinu dovozu pak tvoří ovoce a zelenina ze západní a jižní Evropy.

Detailně je sledován dovoz biopotravin a bioproduktů ze třetích zemí. V roce 2018 bylo do ČR dovezeno téměř 23 tis. tun biokomodit z celkem 36 zemí světa. Nejvíce zboží bylo dovezeno z Indie (7 609 tun), dále Kuby, Ukrajiny, Argentiny a Kazachstánu. Mezi komoditami dominoval třtinový cukr s objemem téměř 15 tis. tun, který byl im-

portován zejména z Indie, Kuby a Argentiny. Druhý největší objem představoval dovoz zpracovaného ovoce, zejména mraženého ovoce z Ukrajiny. Třetí největší dovozovou kategorií byly obiloviny, luštěniny a olejniny. Jednalo se zejména o lněná semínka a ječmen z Kazachstánu, slunečnici, proso a cizrnu z Ruska, pohanku, žito, čočku a jáhly z Ukrajiny a pohanku, proso, čočku, čirok, fazole, bulgur a sóju z Číny.

5.1 Poptávka po biopotravinách

Hlavní nakupovanou kategorií biopotravin jsou dlouhodobě „Ostatní zpracované potraviny“ (41% podíl a 1 834 mil. Kč), druhou příčku obsadila kategorie „Mléko a mléčné výrobky“ (20 %, 886 mil. Kč) následovaná kategorií „Ovoce a zelenina“ (17 %, 766 mil. Kč), viz Tab. 24.

Při detailnějším rozčlenění kategorie „Ostatní zpracované potraviny“ jsou nejvíce zastoupenými položkami Káva a čaj s obratem 463 mil. Kč, dále Hotové pokrmy (vč. dětských), Kakao, čokoláda a cukroviny a Koření a aromatické výtažky. Obrat 702 mil. Kč zůstává pro Ostatní zpracované potraviny jinde neuvedené, jedná se zejména o doplňky stravy. Z tohoto detailnějšího rozčlenění je patrné, že nejčastěji nakupovanou biopotravinou je „Mléko a mléčné výrobky“, následuje „Ovoce a zelenina“, viz Graf 5.

Tab. 23 Vývoj trhu biopotravin v ČR (2007–2018)

Ukazatel	2007	2009	2011	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkový obrat s biopotravinami včetně vývozu (mld. Kč)	1,39	1,98	2,24	2,72	3,19	3,73	4,19	5,70	7,02
Vývoz (mld. Kč)	0,10	0,37	0,57	0,77	1,17	1,48	1,64	2,37	2,59
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	1,29	1,61	1,67	1,95	2,02	2,25	2,55	3,33	4,43
Meziroční změna obratu biopotravin (%)	70	-10	4,6	9,5	3,9	11,4	13,5	30,5	33,0
Podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů (%)	0,55	0,65	0,65	0,71	0,72	0,81	0,90	1,17	1,58
Spotřeba na obyvatele a rok (Kč)	126	154	158	185	191	213	241	314	416
Podíl dovozu na obratu biopotravin (%)	62	n. d.	60	57	49	62	60	57	60
Podíl řetězců na obratu biopotravin (%)	68	68	64	64	55	61	62	58	51

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI.

¹³ Zahrnutý jsou údaje o dovozu finálních biopotravin a jen částečně zemědělských komodit, proto hodnota dovozu bude zřejmě vyšší.

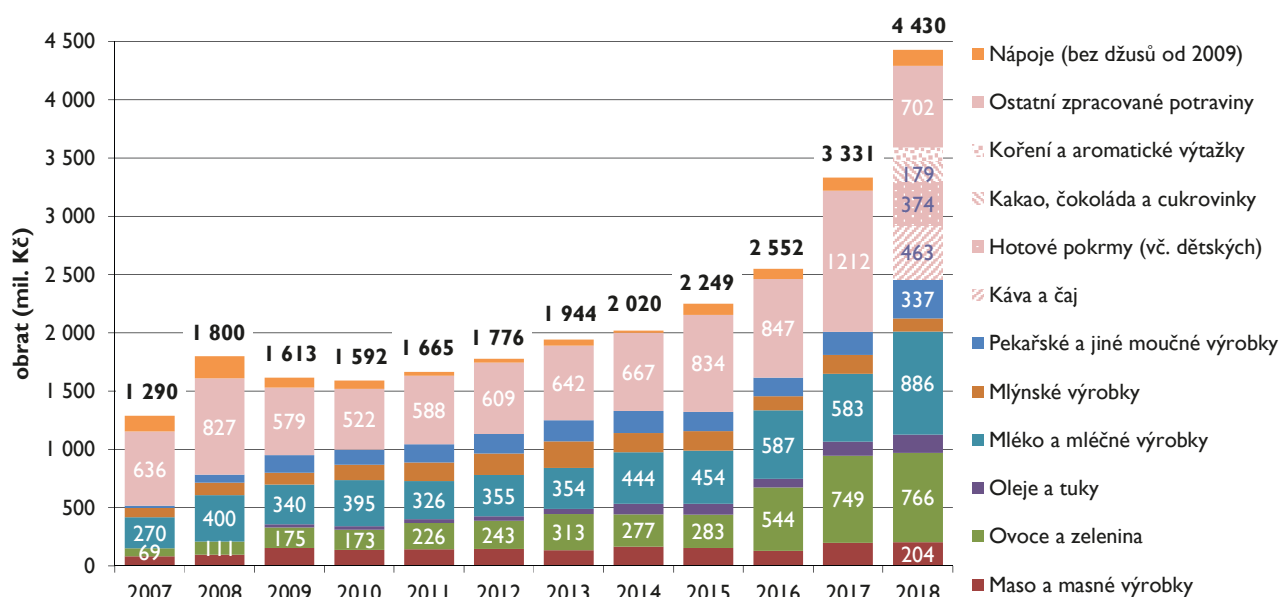
Tab. 24 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obrátu biopotravin (2007–2018)

Hlavní kategorie potravin	2007	2009	2011	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	podíl kategorie potravin (%)								
Maso a masné výrobky	6,2	9,5	8,5	6,9	8,2	6,9	5,1	5,9	4,6
Ovoce a zelenina ¹⁾	5,4	10,8	13,6	16,1	13,7	12,6	21,3	22,5	17,3
Oleje a tuky	x	1,8	1,9	2,1	4,4	4,2	2,9	3,6	3,5
Mléko a mléčné výrobky	20,9	21,1	19,6	18,2	22,0	20,0	23,0	17,5	20,0
Mlýnské a škrobářenské výrobky	6,0	6,3	9,7	11,7	8,2	7,5	4,8	4,9	2,5
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	1,6	9,4	9,4	9,2	9,4	7,3	6,2	5,9	7,6
Ostatní zpracované potraviny	49,3	35,9	35,3	33,0	33,0	37,1	33,2	36,4	41,4
Nápoje ¹⁾	10,6	5,2	2,0	2,7	1,1	4,2	3,4	3,3	3,1
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100

¹⁾ Do roku 2008 jsou ovocné/zeleninové džusy a šťávy zahrnovány do kategorie Nápojů, od roku 2009 jsou součástí kategorie Ovoce a zelenina.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI.

Graf 5 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obrátu biopotravin (2007–2018)

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

5.2 Způsob distribuce biopotravin

Nejvíce biopotravin nakupují čeští spotřebitelé tradičně v maloobchodních řetězcích (36 %, tj. 1,6 mld. Kč v roce 2018), na druhém místě pak prostřednictvím prodejen zdravé výživy a biopotravin (17 %, tj. 749 mil. Kč) a na třetí místo sestoupily drogerie (15 %, tj. 661 mil. Kč).

Významným odbytovým místem s obrátou 545 mil. Kč se staly nově e-shopy. Prodej přes e-shopy byl však v roce 2018 z více než třetiny využíván farmami a výrobci k prodeji vlastních produktů, a proto byl obrát ve výši 191 mil. Kč přesunut do kategorie přímého prodeje. Odhadem pak prodej biopotravin prostřednictvím přímého prodeje dosahuje 419 mil. Kč a 9,5 %, obrát přes cizí e-shopy 354 mil. Kč

a 8 %. Významně stoupl prodej biopotravin přes lékárny (2,7krát), dvojnásobně vzrostl obrát prodeje v gastronomii (209 mil. Kč), viz Tab. 25.

Export biopotravin

V roce 2018 byly do zahraničí vyvezeny biopotravin v hodnotě 2 593 mil. Kč (téměř 37 % celkového obrátu za biopotravinu). Objem vývozu každoročně narůstá (meziročně o 10 % z 2 366 mil. Kč v roce 2017). Většinu biopotravin exportuje ČR v rámci EU, nejdůležitějším obchodním partnerem zůstává Německo. Mezi největší exportéry patřily E D & F Man Ingredients s. r. o, RACIO, s. r. o., SOLEX AGRO, s. r. o., Sonnentor, s. r. o, Lifefood Czech Republic s. r. o. a HiPP Czech s. r. o., kteří společně tvoří více než 64 % celkového vývozu.

Tab. 25 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2007–2018)

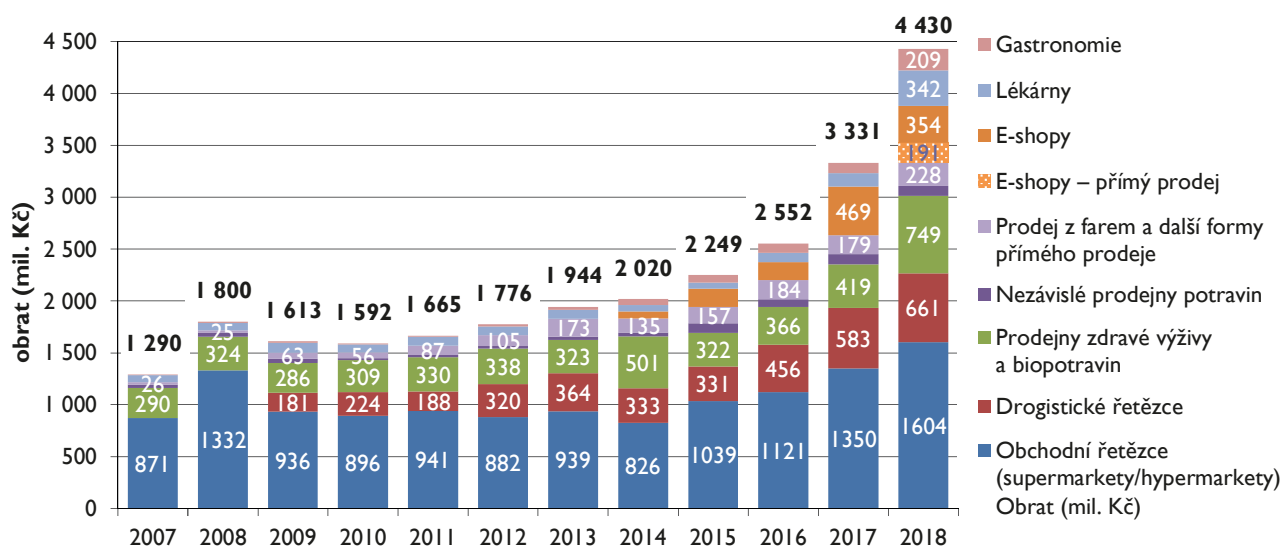
Obytové místo v ČR	2007	2009	2011	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018
	podíl odbytového místa v ČR (%)									(mil. Kč)
Supermarkety/ hypermarkety ¹⁾	67,5	69,2	67,8	67,0	57,4	60,9	61,8	58,0	51,1	2 265
z toho drogerie	x	11,2	11,3	18,7	16,5	14,7	17,9	17,5	14,9	661
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	22,5	17,7	19,8	16,6	24,8	14,3	14,3	12,6	16,9	749
Nezávislé prodejny potravin	2,5	2,4	1,4	1,6	1,7	4,2	2,9	3,0	2,1	92
Faremní a ostatní přímý prodej	2,0	3,9	5,2	8,9	6,7	7,0	7,3	5,4	9,5	228 / 419
E-shopy ²⁾	x	x	x	x	3,4	7,8	6,7	14,1	8,0	545 / 354
Lékárny	5,0	6,0	5,2	4,5	3,1	2,6	3,6	3,9	7,7	342
Gastronomie	0,5	0,8	0,6	1,4	2,9	3,2	3,4	3,0	4,7	209
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	4 430

¹⁾ Součástí kategorie „Supermarkety/ hypermarkety“ jsou i drogistické řetězce (drogerie).

²⁾ Z důvodu nárůstu prodejů přes e-shopy, které byly dříve součástí kategorie Faremní a ostatní přímý prodej, jsou údaje pro tuto kategorii uváděny od roku 2014 odděleně. Vzhledem k tomu, že jsou e-shopy využívány k přímému prodeji biopotravin výrobci i farmami, byla v roce 2019 příslušná část obratu přičtena k přímému prodeji do původní kategorie (navýšení z 228 na 419 mil. Kč) a odečtena v kategorii E-shopů.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

Graf 6 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2007–2018)

Pozn.: Od roku 2009 jsou samostatně uváděny údaje pro drogistické řetězce.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

5.3 Mezinárodní srovnání¹⁴

Globální trh s biopotravinami v roce 2018 dle odhadů poprvé překročil 100 mld. USD (téměř 97 mld. EUR). Nejvýznamnějším trhem jsou Spojené státy americké s 40,6 mld. EUR, následované Německem (10,9 mld. EUR), Francií (9,1 mld. EUR) a Čínou (8,1 mld. EUR).

Evropský trh biopotravin vzrostl o téměř 8 % a dosáhl 40,7 mld. EUR (37,4 mld. EUR tvoří trh EU). Některé z hlavních trhů zaznamenaly opětovně dvoциферné tempo růstu. Z klíčových trhů byl nejvyšší růst zaznamenán ve Francii

(15 %), Dánsku (13 %), Itálii (11 %), Švýcarsku (9 %). Za posledních deset let se spotřeba biopotravin v Evropě zvýšila více než dvojnásobně, z původních 17,4 mld. EUR (viz Graf 7).

Nejvyšší roční spotřebu biopotravin na obyvatele vykazují trvale země západní Evropy. Průměrná roční útrata v Evropě dosáhla 50 EUR na osobu (76 EUR v rámci EU, tj. cca 2 000 Kč). Nejvíce peněz za biopotraviny utratili v roce 2018 dánští a švýcarští spotřebitelé (shodně 312 EUR na obyvatele). Osm zemí mělo spotřebu biopotravin na osobu a rok vyšší než 100 EUR, viz Graf 8. V nových členských zemích spotřeba biopotravin zatím zaostává, průměrná spotřeba je okolo

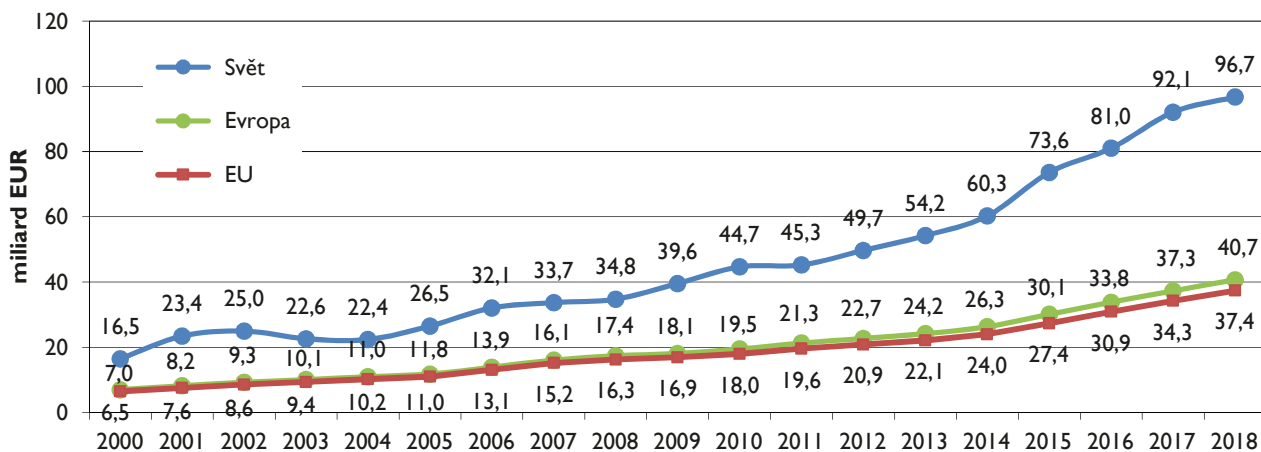
¹⁴ Zdroj: Světová ročenka EZ: Willer, Helga, Bernhard Schlatter, Jan Trávníček, Laura Kemper and Julia Lernoud (Eds.) (2020) The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2020. Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, and IFOAM – Organics International, Bonn.

7 EUR. Nejvíce za bio utratí v Estonsku (32 EUR), které od roku 2017 předhonilo do té doby první Slovinsko (27 EUR). V ČR se spotřeba biopotravin na obyvatele a rok pohybuje okolo 16 EUR.

Vhodnějším ukazatelem je hodnota podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů. V celosvětovém měřítku drží prvenství evropské země. Dánsko je první zemí, která překonala 10% hranici a má nejvyšší podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin na světě (11,5 %).

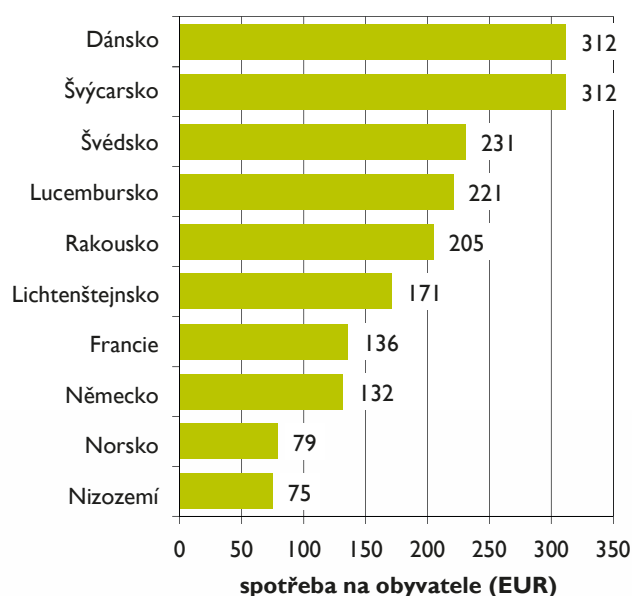
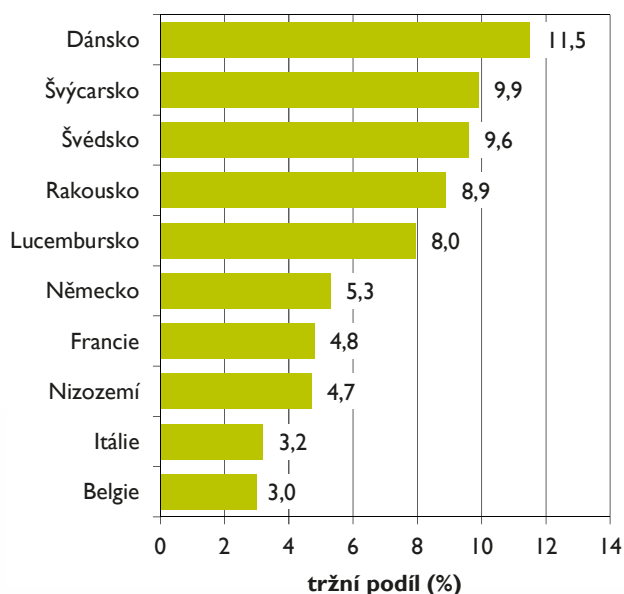
Daší v pořadí jsou Švýcarsko (9,9 %), Švédsko (9,6 %) a Rakousko (8,9 %), viz Graf 8. Z nových členských zemí dosahuje nejvyššího podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů opět Estonsko (2,7 %), které předhonilo Chorvatsko a Slovinsko (okolo 2 %). Podíl spotřeby biopotravin v ČR dosáhl 1,6 %. Průměrný podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin v rámci EU je odhadován okolo 4 %.

Graf 7 Vývoj trhu biopotravin ve světě, Evropě a EU (2000–2018)

Zdroj: Světová ročenka EZ.

Graf 8 Deset zemí Evropy s nejvyšším podílem biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů a nejvyšší roční spotřebou biopotravin na obyvatele (EUR), 2018

Zdroj: Světová ročenka EZ, Eurostat.

6. PODPORA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN

6.1 Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990 až 1992. Výrazný rozvoj EZ nastal po roce 1998, především díky obnovení státní podpory, která byla až do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Od roku 2004 bylo EZ jedním z podporovaných titulů v rámci agroenvironmentálních opatření, čímž byla zajištěna finanční podpora ekologických zemědělců i po vstupu ČR do EU. Podmínky finanční podpory za strany státu jsou v členských zemích EU upraveny tzv. programovým dokumentem vždy na sedmileté období, v případě ČR se jednalo o Horizontální plán rozvoje venkova (2004–2006), Program rozvoje venkova PRV (2007–2013) a aktuálně platný PRV (2014–2020). V rámci stávajícího PRV je EZ s platností od roku 2015¹³ podporováno samostatným opatřením (mimo agroenvironmentální a klimatická opatření).

Zároveň jsou ekologičtí zemědělci od roku 2004 a nově i výrobci biopotravin od roku 2007 bodově zvýhodněni u dalších vybraných opatření v rámci PRV. Tím subjekty registrované v EZ mají často vyšší šanci na schválení a financování jejich projektů.

Od roku 2004 je rozvoj EZ podporován také prostřednictvím akčního plánu pro EZ. V současné době je implementován třetí Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016–2020 (AP), který byl schválen vládou v listopadu 2015. Tento základní strategický dokument rozvoje eko-

zemědělství, který má většina členských států Evropské unie, navázal na akční plány z let 2004–2010 a 2011–2015.

6.2 Základní dotace na plochu

V roce 2019 měli registrovaní ekologičtí zemědělci možnost čerpat dotace z opatření EZ v rámci PRV (2014–2020). Platba je poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Nově jsou od roku 2015 navrženy mírně vyšší platby na plochy v tzv. přechodném období, došlo i k dílčím úpravám v nabídce titulů a v podmínkách plnění závazků.

Od roku 2004, kdy byla podpora EZ poskytována na 4 tituly (travní porosty, orná půda, zelenina a speciální byliny a trvalé kultury zahrnující vinice, sady a chmelnice), se nabídka v roce 2015 rozšířila o další 3 tituly na orné půdě: pěstování trav na semeno, dočasný travní porost na orné půdě a dočasný úhor; v rámci trvalých kultur vznikl samostatný titul pro vinice a chmelnice, nový titul pro krajinnotvorný sad (jiná trvalá kultura) a zachovány byly oba tituly pro ovocné sady (intenzivní a ostatní) implementované od roku 2010. Naopak se zavedením podmínky podpory pouze pro uzavřené ekofarmy bez souběhu produkce v rostlinné výrobě byl zrušen titul podporující nižší sazbou travní porosty ekofarem se souběhem platný od roku 2008.

V roce 2016 byl doplněn titul pěstování jahodníku. V roce 2018 proběhla revize a mírné snížení výše plateb u titulu ovocné sady – ostatní z důvodu vypuštění podmínky ponechání 5–15 % plochy bez mechanické údržby v těchto sadech.

Výše plateb je stanovena fixně v EUR na celé období let 2015–2020 (viz Tab. 26) a skutečná výše platby v Kč se

¹³ Vzhledem ke zpoždění schvalování nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013, kterým se určují podmínky PRV (2014–2020), bylo nové PRV spuštěno až do roku 2015. Rok 2014 byl rokem přechodovým, kdy zůstaly v platnosti ještě podmínky původního PRV.

každoročně vypočte dle platného směnného kurzu (pro rok 2019 platí směnný kurz 25,724 Kč/EUR). Detailní podmínky poskytování dotací v EZ jsou specifikovány příslušným nařízením vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření EZ, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2019 bylo požádáno o podporu EZ na plochu téměř 531 tis. ha (tj. 99 % veškeré plochy zařazené v EZ ke konci roku 2018). Zažádáno bylo o 1 472 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o 6,5 % (tj. o 89 mil. Kč), viz Graf 9. Tento růst je dán zvyšující se plochou, na kterou jsou žádány dota-

ce, zejména rychlejším nárůstem ploch v přechodném období s vyšší platbou.

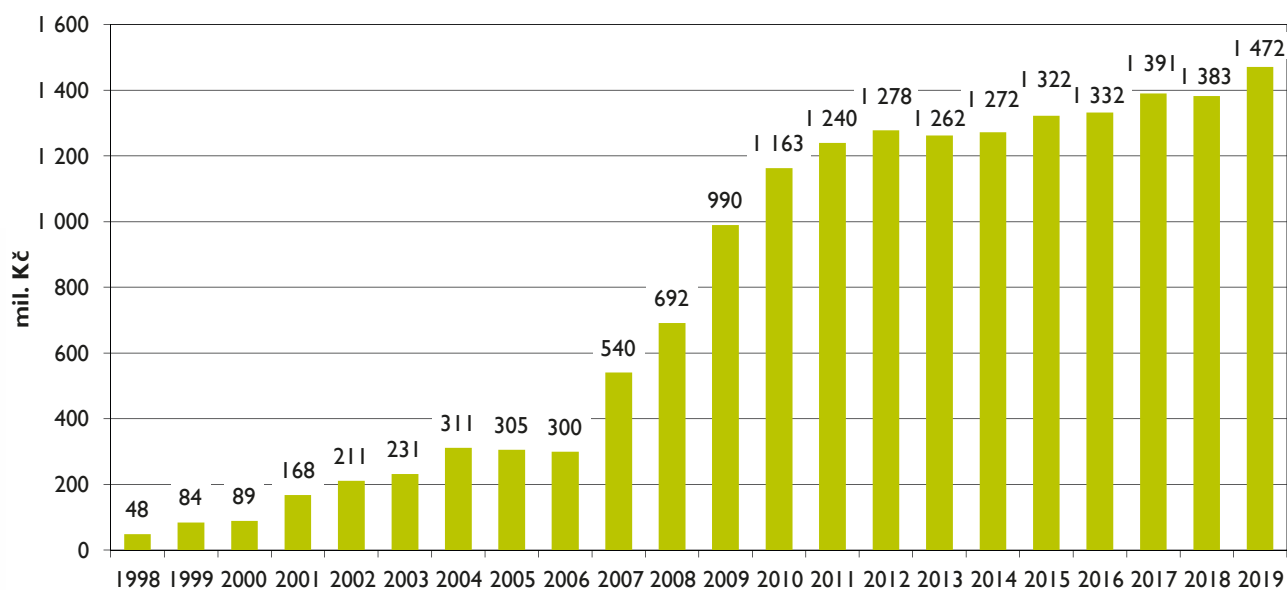
Proti roku 2006, kdy bylo žádáno o zhruba 300 mil. Kč, vzrostl objem dotací téměř pětinasobně. Toto navýšení bylo způsobeno jak růstem výměry podporovaných ploch v EZ, tak navýšením plateb na hektar, přičemž růst ploch má v posledních letech významnější vliv. Průměrná platba v EZ kolísá od roku 2009 v rozmezí 2 700 až 2 850 Kč/ha (2 772 Kč/ha v roce 2019) a proti roku 2006 se více než zdvojnásobila (1 300 Kč/ha v letech 2004–2006).

Tab. 26 Srovnání výše plateb na hektar v EZ dle PRV 2014–2020 a PRV 2007–2013

Užití půdy	Hospodaření/dotace	Výše sazby (EUR/ha)		
		2019 (přechodné období)	2019 (ekologická produkce)	2014
Trvalý travní porost	Trvalý travní porost ¹⁾	84	83	71 / 89
Orná půda	Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin	536	466	564
	Pěstování jahodníku	669	583	x
	Pěstování trav na semeno	265	180	x
	Pěstování ostatních plodin	245	180	155
	Travní porost	79	69	x
	Úhor	34	29	x
Trvalá kultura	Ovocný sad – intenzivní	825	779	849
	Ovocný sad – ostatní	419	417	510
	Vínice	900	845	849
	Chmelnice	900	845	849
	Jiná trvalá kultura – s ekologicky významným prvkem krajiny	165	165	x

¹⁾ Vyšší platba na travní porosty (89 EUR/ha) uvedená v roce 2014 byla zavedena od roku 2008 pro ekofarmy obhospodařující veškerou plochu v EZ, tedy bez souběhu s konvencí. Zdroj: PRV 2007–2013 a PRV 2014–2020 pro rok 2019.

Graf 9 Vývoj dotací v EZ (1998–2019)

Pozn.: Celková podpora představuje od roku 2004 objem požádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vyplaceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: MZe; zpracovala ČTPEZ.

Tab. 27 Srovnání požádané výměry a finančních prostředků a průměrné sazby na hektar v EZ v roce 2018 a 2019

Užití půdy	Zažádaná výměra (ha)						Zažádané finanční prostředky (v tis. Kč)						Průměrná sazba na ha (v Kč) ¹⁾					
	2018		2019		2018		2019		2018		2019		2018		2019			
	PO	PO	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ	PO	EZ		
Trvalý travní porost	20 751	20 751	20 316	417 769	44 509	867 550	43 900	891 974	2 145	2 119	2 161	2 135	13 687	11 899	13 788	11 987		
OP – Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin	1 310	1 310	1 160	2 808	17 941	32 277	15 995	33 655	17 083	14 887	17 209	14 997	6 767	4 596	6 817	4 630		
OP – Pěstování jahodníku	2	2	3	1	28	5	43	13	1 193	6 767	6 817	4 630	6 256	4 596	6 302	4 630		
OP – Pěstování trav na semeno	233	233	314	258	1 581	430	2 140	1 193	2 017	1 762	2 032	1 775	868	741	875	746		
OP – Pěstování ostatních plodin	12 999	12 999	18 004	61 051	81 327	254 884	113 465	282 688	4 227	32 707	21 222	20 039	10 699	10 648	10 778	10 727		
OP – Travní porost	738	738	1 099	2 737	1 490	4 027	2 233	4 859	2 290	15 812	22 982	21 737	22 982	21 577	23 152	21 737		
OP – Úhor	3	3	3	1	3	2	3	1	4 227	31 242	21 066	20 039	10 699	10 648	10 778	10 727		
TK – Ovocný sad – intenzivní	196	196	199	1 632	4 140	31 242	4 227	32 707	2 290	15 812	22 982	21 737	22 982	21 577	23 152	21 737		
TK – Ovocný sad – ostatní	214	214	170	1 546	2 290	15 812	1 833	16 589	1 642	17 289	17 141	17 141	17 141	17 141	17 141	17 141		
TK – Vínice	71	71	120	789	1 642	17 289	2 774	17 141	0	142	0	0	0	0	0	0		
TK – Chmelnice	0	0	0	7	0	0	0	0	464	3 569	413	3 857	4 213	4 213	4 244	4 244		
TK – Jiná trvalá kultura – krajinnotvorný sad	110	110	97	909	464	3 569	413	3 857	155 415	1 227 229	187 026	1 284 821	4 243	2 586	4 508	2 625		
CELKEM	36 627	36 627	41 485	489 508	155 415	1 227 229	187 026	1 284 821	4 243	2 586	4 508	2 625	2 705	2 705	2 772	2 772		
CELKEM	511 221		530 993		1 382 644		1 471 847											

¹⁾ Směnný kurz pro rok 2019 činil 25,724 Kč/EUR, pro rok 2018 činil 25,535 Kč/EUR.

Zdroj: MZe; zpracovala ČTPEZ

6.3 Další opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce u vybraných opatření PRV při bodovém hodnocení podaných projektů. V rámci výzev pro rok 2019 se jednalo o podporu v těchto operacích: 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů, 6.4.1 Investice do nezemědělských činností, 6.4.2 Podpora agroturistiky, 16.3.1 Sdílení zařízení a zdrojů. Podmínky výběru projektů a poskytnuté bodového zvýhodnění jsou každoročně upravovány a jsou stanoveny v tzv. „Pravidlech, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekt PRV 2014–2020“.

V rámci těchto čtyř operací byla v roce 2019 více než čtvrtina (28,3 %) schválených žádostí podána subjekty registrova-

nými v EZ, a to s požadavkem o dotaci ve výši 262,4 mil. Kč, což představuje pětinu (20,8 %) všech dotací (viz Tab. 28).

K nejčastěji využívané operaci z pohledu podílu schválených žádostí od subjektů čerpajících zvýhodnění za EZ na jejich celkovém počtu patřila „Podpora agroturistiky“ (téměř každá druhá žádost byla podána subjektem registrovaným v EZ, přesně 46,5% podíl). Operace „Podpora agroturistiky“ dominovala i z pohledu podílu na celkové požadované výši dotací.

Absolutně nejvyšší počet žádostí i objem finančních prostředků byl realizován v roce 2019 prostřednictvím operace „Investice do nezemědělských činností“ (121 schválených žádostí a 112,3 mil. Kč pro subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ).

Tab. 28 Počet schválených projektů a požadovaná výše dotace u bodově zvýhodněných opatření PRV v roce 2019

Operace PRV 2014–2020	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč) ¹⁾	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
			(abs.)	(%)	(tis. Kč)	(%)
Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů	254	577 568	44	17,3	56 142	9,7
Investice do nezemědělských činností	361	370 128	121	33,5	112 288	30,3
Podpora agroturistiky	43	102 099	20	46,5	44 591	43,7
Sdílení zařízení a zdrojů	122	214 125	36	29,5	49 393	23,1
Celkem	780	1 263 920	221	28,3	262 415	20,8

¹⁾ Požadovaná výše dotace je chápána jako výše finančních prostředků požadovaných po státu (tj. jen část z celkové investice, protože dotace kryje jen určité % vynaložených nákladů). V tabulce se neptáme na skutečně vyplacené finanční prostředky, protože k jejich čerpání dochází po realizaci investice a v různých dobách.

Zdroj: Odbor Řídící orgán PRV MZe; stav ke dni 31. 5. 2020.

6.4 Národní dotace

V rámci národních dotací je, dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě §1, §2 a §2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, poskytována podpora na činnost **České technologické platformy pro ekologické zemědělství** (dotační titul 10.E.c. v rámci Podpor technologických platform v působnosti rezortu MZe). V roce 2019 byla činnost Platformy podpořena částkou 2 000 000 Kč. Účelem dotace je podpora činnosti Platformy zaměřená na podporu funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění a zapojení do národních i evropských struktur. Platforma se zaměřuje na informační a propagační činnost sloužící k propagaci cílů, aktivit a výsledků práce platformy, včetně zajištění přenosu informací mezi vědou, výzkumem a zemědělskou a podnikatelskou praxí z oblasti ekologického zemědělství a produkce (detail činnosti platformy v roce 2018 viz kapitola 8.4).

Od roku 2015 je v rámci opatření **10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací** poskytována dotace umožňující českým zástupcům členství a pravidelnou účast na jednáních hlavní mezinárodní organizace pro EZ – IFOAM EU Group. V roce 2019 byla za tímto účelem vyplacena dotace PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců ve výši 317 320 Kč.

Od roku 2015 je poskytována podpora dle titulu **9.A.b.4.i) Podpora zajištění samostatných odrůdových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin**, za účelem zajistit získání a šíření informací o pěstitelských vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin, které jsou následně publikovány. Účelem dotace je podpora realizace odrůdových zkoušek pšenice ozimé a jarní a ječmene jarního nesladovníckého v režimu ekologického zemědělství pro účely poskytování informací zemědělské veřejnosti, a to do maximální výše 42 000 Kč na 1 odrůdu po předání výsledků zkoušek Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému (ÚKZÚZ). V rámci tohoto titulu byla v roce 2019 poskytnuta podpora ve výši 882 000 Kč příjemci dotace PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců.

Dále je z národních dotací poskytována vystavovatelům **podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí (opatření 9.H.)**. Dotace se vztahuje na úhradu pronájmu výstavní plochy, registračního poplatku, jedné zpáteční letenky do veletržní destinace a na výstavbu stánku v případě, že jde o veletrh či výstavu bez oficiální účasti MZe. V roce 2019 se podpora týkala zejména účasti českých vystavovatelů na největším světovém veletrhu biopotravin Biofach, a to v rámci dotačního podprogramu 9.H.a, kdy bylo vyplaceno celkem 940 086 Kč. Dále byla

v roce 2019 vyplacena dotace žadatelům na výstavy: Free From Food Expo 318 674 Kč, Nordic Organic Food Fair 62 508 Kč, Natural & Organic Products Europe 150 790 Kč, Marjolaine le Salon Bio 171 400 Kč. Uvedené výstavy byly podpořeny v rámci dotačního podprogramu 9.H.b. a jednalo se o výstavy zaměřené na bioprodukty.

V roce 2019 byly z národních dotací čerpány finanční prostředky v souvislosti s podporou ekologického zemědělství také v oblasti poradenství a vzdělávání. V rámci dotačního programu 9.F.e. Regionální přenos informací bylo vyplaceno PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců 1 703 982 Kč. V rámci dotačního programu 9.F.i. Odborné konzultace byla příjemcem podpory Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a čerpala 325 667 Kč na konzultace v oblasti zemědělství a lesnictví. Podíl z této částky zaměřený pouze na ekologické zemědělství však není znám.

Od roku 2017 je v rámci národních dotací poskytována podpora na činnost **Demonstračních farem – program 9.F.m.** Program se zaměřuje zejména na oblast péče o půdu, s důrazem na podporu prezentace postupů a technologií snižujících vodní a větrnou erozi, nadměrné utužování půdy a postupů přispívajících k zadržování vody v krajině. Na farmách jsou celoročně pořádány kromě Dnů otevřených dveří také demonstrační akce skupinové a individuální. Od roku 2018 je jedním z podporovaných témat také EZ jako komplexní systém péče o ornou půdu. V rámci 12 schválených demofarev v roce 2019 byly podpořeny dvě ekofarmy: VH Agroton s.r.o. a JAVORNÍK – CZ s.r.o. v celkové částce 1 900 000 Kč.

Nově od roku 2019 je podporován program **I.V. Podpora restrukturalizace ovocných sadů v režimu ekologického zemědělství** s cílem zlepšit zdravotní stav ovocných stromů a zlepšit kvalitu produkovaného ovoce. Z programu byla podpořena výsadba 45,2 ha s dotací v celkové výši 10 848 000 Kč.

6.5 Podpora dalších vybraných aktivit

V rámci pravidelné podpory byly poskytnuty finanční prostředky ve výši 6 272 tis. Kč pro povinné **shromažďování údajů o EZ pro Eurostat a pro sledování ekonomického stavu ekologických podniků v rámci opatření FADN**, a to prostřednictvím ÚZEI.

V rámci snahy o realizaci cílů Akčního plánu pro EZ byla v roce 2017 zahájena také realizace tříleté veřejné zakázky na provoz **modelového intenzivního ekologického sadu**. Zakázku realizuje společnost BIOCONT LABORATORY, spol. s r. o. ve spolupráci s Ovocnářským družstvem Brno a Biofarmou Skřeneň ve dvou jablonoých sadech. Hlavním účelem je praktické sdílení zkušeností s intenzivní produkcí jablek v ekologickém režimu v podmínkách ČR prostřednictvím polních dní a dalších poradenských a informačních akcí. V závěrečném roce 2019 bylo na projekt vyplaceno 183 600 Kč.

Prostřednictvím Ročního vzdělávacího plánu MZe byla v roce 2019 realizována v návaznosti na Akční plán pro EZ další série **Regionálních seminářů na téma zpracování masa (masné výrobky) a obilovin (pečivo)**. Zhotovitelem zakázky, PRO-BIO Svazem ekologických zemědělců, byly realizovány celkem 3 semináře v celkové výši 200 000 Kč na následující témata: Zpracování masa na ekofarmě až po prodej; Zpracování obilovin až na produkty v podmínkách farmy; Sdružování zemědělců jako možnost zvýšení konkurenceschopnosti na trhu, krátké distribuční cesty a balení biopotravin jako nezbytná součást marketingu farmy.

V rámci Ročního vzdělávacího plánu MZe byla schválena také zakázka na **zabezpečení a realizaci 12 exkurzí pro děti a mládež na certifikované ekologické farmy** s ohledem na cíle Akčního plánu pro EZ v oblasti posílení výuky a informovanosti o principech EZ na školách. Zakázku realizovala PRO-BIO LIGA, pobočný spolek pod názvem Jídlo

s průběhem s rozpočtem 200 000 Kč. Celkem se exkurzí zúčastnilo 328 žáků z 12 škol a 6 krajů, zapojeno bylo 11 různých ekofarem. V rámci zakázky byla vytvořena 2 propagační videa z exkurzí promovaná prostřednictvím webových stránek a youtube kanálu realizátora i zapojených škol.

V rámci Ročního vzdělávacího plánu MZe proběhlo také každoroční **školení kontrolních organizací za účasti státních dozorových orgánů** (ÚKZÚZ, SZPI, SVS). V odborné části programu byli účastníci akce seznámeni s metodami v laboratořích SZPI, které mj. analyzují rezidua pesticidů v biopotravinách, a způsobem vyhodnocení a interpretace nálezů. Dalším tématem školení byl legislativní rámec kontrol SVS hygieny, epizootologie a welfare zvířat včetně nejčastějších případů porušování. Odborný program zakončila prezentace MZe ke stavu příprav prováděcích předpisů k novému nařízení (EU) č. 848/2018 o ekologické produkci a označování bioproduktů. V rámci praktického kurzu byla pracovníky SVS v součinnosti s majiteli ekofarem provedena modelová ukázka kontroly welfare zvířat. Školení zajišťuje Bioinstitut, o.p.s., v roce 2019 s rozpočtem 149 920 Kč.

S ohledem na prioritní opáření Akčního plánu pro EZ byl na podzim roku 2018 spuštěn projekt **Podpora biopotravin a produktů ekologického zemědělství**, jehož cílem je zvýšení všeobecných znalostí o biopotravinách a EZ. Zvy-

šování důvěry spotřebitele a zvyšování jeho informovanosti o EZ je klíčový aspekt dalšího rozvoje trhu s biopotravinami. V roce 2019 byla ke zvýšení spotřebitelské preference biopotravin využita zejména mediální kampaň v televizi, tisku i online, marketingová podpora v místech prodeje, roadshow na akcích pro širokou veřejnost a prezentace projektu Zář – měsíc biopotravin a EZ. Realizována byla řada PR aktivit a provoz webu www.myjsmebio.cz. Před kampaní byl zpracován kvantitativní výzkum STEM/MARK. Na podporu projektu bylo v roce 2019 vyplaceno 35 764 tis. Kč. Kampaň bude pokračovat a je schválen navazující tříletý projekt (2020–2022).

6.6 Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství

Z národního rozpočtu je financována také činnost nevládních neziskových organizací (NNO) zaměřených na podporu rozvoje ekologického zemědělství a produkce biopotravin. V roce 2019 byla činnost NNO v sektoru EZ podpořena částkou 3 263 tis. Kč, což představuje meziroční pokles podpory o 17 % proti 3 928 tis. Kč v roce 2018. V roce 2019 byla podpořena činnost následujících organizací (viz Tab. 29).

Tab. 29 Finanční podpora NNO v sektoru EZ v letech 2018 a 2019

Název organizace	Název projektu	Výše podpory (Kč)	
		2018	2019
PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, z.s.	Ochrana životního prostředí, udržitelný rozvoj	1 000 000	
	Bioakademie	250 000	363 150
	Propagace ekologického zemědělství v regionech		525 227
PRO-BIO LIGA pobočný spolek	Vzdělávání a osvěta o ekologickém zemědělství v ČR	850 000	761 900
Bioinstitut, o.p.s.	Jde o půdu, jde o život	350 000	
	Bio v regionu – Propagace regionální bioprodukce a spolupráce	359 000	229 320
Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopaníc, o.p.s.	Podpora ekologického zemědělství a bioprodukce ve Zlínském kraji a na Hodonínsku	500 000	
Veselá Biofarma, z.s.	Podpora šetrného, trvale udržitelného způsobu hospodaření a zvýšení diverzity v zemědělské krajině	169 400	
	Vzdělávání a propagace ekologického zemědělství na Veselé biofarmě ve Velkých Hostěrádkách		178 272
Tradice Bílých Karpat, z.s.	Výrobky z kraje. Propagace a marketing biopotravin a regionálních produktů	300 000	
Skutečně zdravá škola, z.s.	Vzdělávání o ekologickém zemědělství		479 027
Spolek Ekovín	Vzdělávání a propagace	150 000	
	Mezinárodní konference VINOENVI 2019		220 732
Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů	Farmáři		461 470
Ekumenická akademie	Odpovědná a uvědomělá spotřeba ekologických potravin je cestou k udržitelnému rozvoji		43 850
Celkem		3 928 400	3 262 948

Pozn.: Do přehledu finanční podpory NNO jsou zařazeny pouze projekty cílené na EZ.

Zdroj: MZe.

7. KONTROLY A CERTIFIKACE

7.1 Základní statistika provedených kontrol v roce 2019

Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou stanovena národními i evropskými předpisy, zejména zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, nařízením Rady (ES) č. 834/2007 a jeho prováděcími nařízeními Komise (ES) č. 889/2008 a č. 1235/2008, ve znění pozdějších předpisů. V květnu roku 2018 bylo přijato nové nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 o ekologické produkci a označování ekologických produktů. Toto nařízení však vzhledem trvajícím úpravám prováděcích aktů upřesňujících detailní pravidla vstoupí v platnost až od 1. 1. 2022.

Ministerstvo zemědělství na základě § 29 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství pověřuje kontrolou a certifikací registrovaných osob podnikajících v ekologickém zemědělství kontrolní organizace, které přímo na ekologických farmách a ve výrobních biopotravin, ale i u obchodníků a všech dalších osob registrovaných v systému ekologického zemědělství pravidelně kontrolují dodržování příslušných právních předpisů.

Pověřenými organizacemi byly v roce 2019:

KEZ o.p.s., Chrudim, www.kez.cz

ABCERT AG, organizační složka, Jihlava, www.abcert.cz

Biokont CZ, s.r.o., Brno, www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r.o., Praha, www.ekozemedelstvi.cz

Každý subjekt podnikající v ekologickém zemědělství je minimálně 1x ročně podroben komplexní ohlášené kontrole. Přibližně 10 % registrovaných subjektů v EZ bylo navíc kontrolováno také státní kontrolou, kterou provádí Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ), Státní veterinární správa (SVS) a Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) na základě analýzy rizik nebo z podnětu MZe. Všechny tyto státní kontrolní orgány vykonávají kontrolu EZ pouze v souladu s rozsahem svých kompetencí daných zákony. ÚKZÚZ, SVS i SZPI se tedy v rámci své činnosti mohou na základě veřejnoprávních dohod o provádění kontrol s MZe zaměřovat na kontrolu specifických pravidel EZ daných příslušnou legislativou.

Od roku 2014 mají kontrolní organizace povinnost provádět namátkové neohlášené inspekce minimálně u 10 % klientů a u minimálně 5 % klientů odebrat vzorky bioproduktů nebo biopotravin k analýze na obsah reziduí – nepovolených látek v ekologickém zemědělství. Vyplývá to z prováděcího nařízení Komise (EU) č. 392/2013, které dále upřesňuje definici, že je takto třeba kontrolovat celý proces, nikoli jen finální biopotravinu. V součinnosti s tímto nařízením platí na národní úrovni „Metodický pokyn č.7/2016, kterým se stanovují specifická pravidla pro odběr, analýzu a následné vyhodnocení vzorků z ekologického zemědělství.“ Společně se zapojením státních

kontrolních orgánů (SZPI, SVS, ÚKZÚZ) do specifických kontrol ekologické produkce v rámci svých kompetencí, a Generálního ředitelství cel v rámci kontrol pravidel pro dovoz bioproduktů ze třetích zemí dle nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, směřují tyto aktivity k lepší ucelenosti, preciznosti a důslednosti kontrolních mechanismů.

Provádění kontrol ekologických podnikatelů se řídí nad rámec povinných každoročních kontrol daných legislativou také analýzou rizik. Pravidla tvorby analýzy rizik jsou stanovena Metodickým pokynem Ministerstva zemědělství č. 8/2016. Při provádění analýzy rizik jsou zohledněny rizikové faktory jako velikost podniku, souběžné hospodaření ekologické a konvenční, spolupráce s dalšími subjekty, importy ze třetích zemí a další. Jako vysoké riziko jsou při analýze rizik vždy hodnoceny závažné n soulady, jako je odepření vstupu inspektorovi do podniku, neposkytnutí součinnosti při kontrole, správní řízení vedené s MZe v posledních 2 letech, při němž byla udělena sankce, použití vstupů nepovolených v EZ, použití GMO a další vyjmenovaná závažná porušení ekologické legislativy.

V roce 2019 pokračovaly kontroly v nastaveném trendu z minulých let a to především ve směru k užší vzájemné spolupráci mezi všemi kontrolními subjekty podílejícími se na kontrolním systému ekologické produkce. V roce 2019 bylo celkem provedeno 7 839 kontrol u 5 780 kontrolovaných subjektů. Z toho bylo 628 kontrol namátkových neohlášených. Oproti roku 2018 tak bylo provedeno o 359 úředních kontrol více. Na jeden registrovaný subjekt připadá cca 1,35 úřední kontroly na rok, což je oproti minulému roku mírné navýšení.

SZPI v roce 2019 provedla celkem 270 kontrolních vstupů zaměřených na plnění pravidel ekologické produkce u 153 kontrolovaných osob. Pochybení bylo zjištěno celkem v 6 případech. Všechna porušení se týkala e-shopů, které prodávaly biopotravinu, aniž by byly registrovány v kontrolním systému ekologické produkce.

SVS uskutečnila za rok 2019 v rámci kontrol ekologické produkce celkem 144 kontrol, z toho 104 kontrol při mimořádné kontrolní akci zaměřené na výrobce a dovozce biopotravin a 40 kontrol při pravidelných kontrolách EKO-BIO. Při těchto kontrolách bylo odebráno celkem 98 vzorků potravin, z nichž ve třech případech byl zjištěn nevyhovující výsledek. V jednom případě se jednalo o vejce, kde byla překročena suma DDT, ve dvou případech se jednalo o mléčný výrobek, kde byl prokázán natamycin a kyselina sorbová.

ÚKZÚZ provedl v roce 2019 celkem 266 úředních kontrol ekologického zemědělství. Při těchto kontrolách bylo odebráno celkem 125 vzorků z ekologické produkce – rostlinného materiálu, půdy a krmiv. Porušení pravidel ekologické produkce bylo zjištěno u 11 kontrolovaných subjektů. V pěti případech šlo o použití v ekologickém zemědělství nepovolených přípravků na ochranu rostlin (POR). Ostatní porušení se týkala nevedení evidence hnojiv, nepovolených

zásahů na zvířatech bez udělení výjimky, přivedení vyššího než povoleného počtu konvenčních zvířat na ekofarmu, nedostatků v označování zvířat (chybějící ušní známky), použití konvenčního osiva bez udělení výjimky a skladování nepovoleného vstupu (POR) v prostorách ekologické jednotky. V případě skladovaných krmných surovin a krmiv nebylo v žádném z odebraných vzorků zjištěno reziduum účinné látky nepovolené v ekologické produkci. V případě analýzy na přítomnost GMO v krmivech nebyla ani v jednom ze vzorků zjištěna přítomnost GMO.

Všemi kontrolními subjekty bylo odebráno celkem 571 vzorků, z toho 25 vzorků svědčilo o porušení nařízení (ES) č. 834/2007 a č. 1235/2008, což představuje 4,4 %. Je nutné ovšem zmínit, že se vždy nemusí jednat pouze o úmyslné porušení pravidel ekologické produkce, ale také o případy nezabránění kontaminace při pěstování, skladování, přepravě atp.

Ze strany příslušného orgánu, kterým je Odbor environmentální a ekologického zemědělství MZe, dochází také ke kontrolám pověřených kontrolních organizací prostřednictvím tzv. auditů (supervizí). V roce 2019 bylo provedeno 29 supervizí průběhu kontroly na podnicích (23 supervizí inspektorů) a dále kontrola na ústředí každé kontrolní organizace (4 kontroly). Při auditech nebylo zjištěno závažné porušení povinností u žádné z kontrolních organizací.

Při zjištění neshody činnosti osob podnikajících v ekologickém zemědělství s pravidly stanovenými nařízením Rady (ES) č. 834/2007, nařízením Komise (ES) č. 889/2008, nařízením Komise (ES) č. 1235/2008 nebo zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, které nebyly ošetřeny povolenou výjimkou, byla uplatněna patřičná sankce (viz Tab. 30). V případě zjištění porušení evropské nebo národní legislativy o ekologické produkci zasílají kontrolní subjekty na MZe podnět na správní řízení, resp. řízení o přestupku. S účinností od 1. 7. 2017 byly zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, překlaskifikovány

všechny dosavadní správní delikty na přestupky a od tohoto data jsou Ministerstvem zemědělství vedena ve věci porušení předpisů pro ekologickou produkci nikoli správní řízení, ale řízení o přestupcích. Pokud se jedná o menší neshodu, je uplatňován vlastní sankční systém kontrolních subjektů. V roce 2019 kontrolní organizace odepřely vydání certifikátu subjektům podnikajícím v ekologickém zemědělství v 28 případech z důvodu vážného porušení legislativních předpisů EZ. Celkem bylo na MZe zasláno 69 podnětů na řízení o přestupku.

7.2 Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2019

Upozornění ekologickým podnikatelům či bioproducentům byla zasílána zejména z důvodu drobných opomenutí, která nemají vliv na integritu bioprodukce, neúplné evidence nebo nesplnění oznamovací povinnosti na kontrolní organizaci. Certifikáty vydávají kontrolní organizace a také rozhodují o odepření vydání. Většinou se jedná o situaci, kdy byl vyprodukován nebo do oběhu uveden produkt, který nesplňoval požadavky ekologického zemědělství. Pokud byl již výrobek uveden na trh, musí být stažen z trhu a odstraněno označení bio, zároveň dojde k podání podnětu k zahájení řízení o přestupku.

Vydaná rozhodnutí v řízení o přestupku jsou většinou z důvodu porušení právních předpisů při absenci výjimky k provádění zákroků na zvířatech, přivedení nepovoleného počtu konvenčních zvířat na ekofarmu při rozšiřování stáda, neověření certifikátu dodavatele, použití nepovolených přípravků na ochranu rostlin, nezabránění kontaminace nepovolených přípravků na ochranu rostlin, nedoložení povinných evidencí, krmení zvířat konvenčním krmivem, použití konvenčního osiva bez předem udělené výjimky, nedodržení pravidel při dovozu bioproduktů ze třetích zemí.

Tab. 30 Přehled zjištění na kontrolách a přehled sankcí v letech 2017, 2018 a 2019

	Počty		
	2017	2018	2019
Kontroly celkem	6 835	7 480	7 839
z toho ohlášené	6 293	6 884	7 211
z toho neohlášené	542	596	628
Odepření vydání certifikátu	27	23	28
Podnět na zahájení řízení o přestupku (všechny kontrolní orgány a subjekty)	23	51	69
Počet zahájených řízení o přestupku	20	38	45
z toho počet vydaných rozhodnutí v řízení o přestupku	17	23	41
z toho počet zastavených řízení o přestupku	3	4	2
z toho počet řízení o přestupku neukončených v daném roce	3	7	14
Počet odebraných vzorků (kontrolní organizace, ÚKZÚZ, SZPI, SVS)	618	753	571

Zdroj: MZe.

8. VĚDA A VÝZKUM EZ V ČR

8.1 Financování výzkumu v ČR

Finanční zdroje určené k provádění výzkumu tvoří především státní rozpočet na výzkum, vývoj a inovace (VaVal), jehož návrh schvaluje vláda způsobem definovaným zákonem 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků, ve znění pozdějších předpisů. Výše podpory je každoročně stanovena zákonem o státním rozpočtu, pro rok 2019 zákonem č. 336/2018 Sb. ze dne 19. prosince 2018 o státním rozpočtu České republiky na rok 2019. Podpora VaVal byla stanovena v celkové výši 42 060 628 tis. Kč (z toho 35 964 598 tis. Kč ze státního rozpočtu a 6 096 030 tis. Kč z rozpočtu EU), což představuje meziroční nárůst o 3,7 %. Prostředky ze státního rozpočtu jsou z poloviny věnovány na podporu výzkumných institucí, druhá polovina směřuje na účelový výzkum.

Výzkumné projekty věnující se problematice ekologického zemědělství byly v roce 2019, stejně jako v předchozích letech, podpořeny z finančních zdrojů zejména Ministerstva zemědělství (MZe) a Technologické agentury ČR (TA ČR). Dále jsou projekty s tematikou EZ podporovány také v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje, zejména programu Horizont 2020 (viz Tab. 33).

Z celkového objemu financí určených na VaVal v roce 2019 připadlo 982 mil. Kč na MZe (2,3 %) a 4 275 mil. Kč na

TA ČR (10,2 %), největší rozpočet má dlouhodobě MŠMT 19 734 mil. Kč (46,9 %), z toho čtvrtinu představovaly prostředky EU.

Údaje o řešených i ukončených projektech jsou průběžně předávány do „Centrální evidence projektů“ (Informační systém VaVal – CEP) a informace o výsledcích vzešlých ze státem podporovaných výzkumných aktivit jsou předávány do „Rejstříku informací o výsledcích“ (Informační systém VaVal – RIV), vše je dostupné na webové stránce <https://www.rvvi.cz/>.

Přehled projektů s vazbou na ekologické zemědělství a udržitelné hospodaření je průběžně doplňován také na webové stránce ČTPEZ „Výzkum a inovace“, kde jsou k dispozici informace o jednotlivých projektech a kontakty na řešitele (<https://www.ctpez.cz/cz/v-a-i>).

Na výzkumné projekty se zaměřením na EZ financované z prostředků MZe v roce 2019 bylo poskytnuto 21,8 mil. Kč (27,6 mil. Kč v roce 2018), což představuje 2,2% podíl na celkovém rozpočtu MZe pro VaV (resp. 4,5% podíl na rozpočtu MZe pro VaV bez institucionálních výdajů 20 rezortním výzkumným organizacím). Tématu EZ se věnovalo 6 projektů z celkových 151 běžících v roce 2019 v rámci Programu aplikovaného výzkumu MZe na období 2017–2025 „ZEMĚ“ (4,0% podíl).

Tab. 31 Přehled financování projektů VaV v roce 2019

Poskytovatel financí	Název výzkumného programu	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků* (tis. Kč)	Podíl prostředků na projekty EZ z rozpočtu VaV poskytovatele	
				účelové výdaje	výdaje celkem
MZe ¹⁾	QK ZEMĚ	6	21 768	4,5 %	2,2 %
TA ČR ²⁾	Programy (DELTA, EPSILON, ZÉTA)	10	17 037	0,4 %	0,4 %

* Počet projektů cílených na EZ a výše podpory ze státního rozpočtu v roce 2019.

¹⁾ V rámci MZe tvořily účelové výdaje na výzkum 488 mil. Kč (program Země NAZV), dalších 491 mil. Kč bylo poskytnuto 20 rezortním výzkumným organizacím (tzv. institucionální výdaje).

²⁾ V rámci TA ČR tvoří účelové výdaje na výzkum 95 % rozpočtu, institucionální výdaje jsou minimální.

Tab. 32 Přehled národních výzkumných projektů probíhajících v roce 2019 dle zaměření hlavních oborů

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordináčního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč)	
						celkem za projekt	čerpáno v roce 2019
GB – Zemědělské stroje a stavby	TA ČR	TH02030467	Vývoj a ověření zařízení pro hloubkové zapravení organické hmoty do půdy ve vinicích a sadech	2017–2020	Zemědělský výzkum, spol. s r.o.	8 475	2 201
	TA ČR	TF02000013	Výzkum mikrobiálního obalování semen pro ekologickou produkci vybraných potravinových plodin v Číně	2016–2019	Symbiom, s.r.o.	12 451	4 076
GC – Pěstování rostlin, osevní postupy	MZe	QK1710200	Ekologizace systémů ochrany ovoce proti škodlivým organismům se zvláštním zřetelem na invazní druhy	2017–2021	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s.r.o.	16 932	3 652
	TA ČR	TH02011019	Využití biologického pesticidu pro ochranu plodin při skladování	2016–2020	BIOPREPARÁTY, spol. s r.o.	2 160	540
	TA ČR	TH02030620	Využití révy pro výzkum a vývoj pomocné látky pro ekologickou ochranu rostlin	2017–2020	MikroChem LKT spol. s r.o.	8 521	2 137
	MZe	QK1910046	Pěstování pšenice seté ve směsné kultuře za účelem optimalizace výživného stavu půdy, ochrany proti erozi, stabilizace výnosu a kvality produkce	2019–2023	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	18 836	3 658
40106 Agronomie, šlechtění rostlin a ochrana rostlin	MZe	QK1910072	Nové možnosti environmentálně bezpečné ochrany chmele pomocí základních látek a botanických pesticidů v podmínkách ČR	2019–2023	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	15 340	2 983
	MZe	QK1910296	Efektivita nových postupů regulace škodlivých činitelů v ovocnářství	2019–2023	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s.r.o.	19 568	3 852
	MZe	QK1920214	Inovace systémů pěstování brambor v ochranných pásmech vodních zdrojů s omezenými vstupy pesticidů a hnojiv vedoucí ke snížení znečištění vody a zachování konkurenceschopnosti pěstitelů brambor	2019–2021	Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod, s.r.o.	13 507	4 239
21101 – Potravinový a nápoje	TA ČR	TH04030258	Inovace postupů zakládání smíšených kultur vojtěšky seté za účelem zvýšení kvality půdy a výroby zdravotně bezpečné píče	2019–2022	Mendelova univerzita v Brně / Agronomická fakulta	8 340	2 110
	TA ČR	TH04030109	Výzkum a vývoj pomocných látek pro výživu a vitalitu rostlin	2019–2022	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze / Fakulta potravinářské a biochemické technologie	9 194	2 285
40401 – Zemědělská biotechnologie a biotechnologie potravin	TA ČR	TH04010014	Potravinový bez konzervantů	2019–2022	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	8 400	2 100

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordináčního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč)	
						celkem za projekt	čerpano v roce 2019
40101 Zemědělství	TA ČR	TH03030009	Nové, bezpečné přípravky zlepšující půdní vlastnosti a zdraví pěstovaných rostlin	2018–2021	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	6 127	1 492
	TA ČR	TJ02000193	Vývoj alternativních přípravků na ochranu a podporu obranyschopnosti chmele	2019–2021	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	5 760	2 409
40104 Věda o půdě	MZe	QK1810233	Kvantifikace dopadu hospodaření na erozi, kvalitu půd a výnosy pěstovaných plodin s návrhem péstebních technologií šetrných k životnímu prostředí	2018–2022	Mendelova univerzita v Brně / Agronomická fakulta	31 558	3 080
	TA ČR	TJ01000071	Praktické aspekty použití biohlu v rozdílných půdách a substrátech	2018–2019	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	1 885	957

Zdroj: IS VaVal; zpracovala ČTPEZ.

8.2 Mezinárodní projekty

V oblasti mezinárodní spolupráce pokračovalo v roce 2019 řešení projektů v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje. Hlavním nástrojem EU pro podporu VaVal se stal na období let 2014–2020 program Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace.

Tab. 33 Přehled mezinárodních rámcových projektů s tematikou EZ

ID ¹⁾	Název projektu	Zapojené subjekty v ČR	Doba trvání	Celkové náklady / příspěvek EU (EUR)
774244	BRESOV – Breeding for Resilient, Efficient and Sustainable Organic Vegetable production / Šlechtění pro odolnou, účinnou a udržitelnou ekologickou produkci zelenin https://bresov.eu/	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	5/2018 – 4/2022	6 989 349 / 5 962 020
774124	SUPER-G – Developing SUsustainable PERmanent Grassland systems and policies / Návrh udržitelných systémů obhospodařování trvalých travních porostů https://www.super-g.eu/	Mendelova univerzita v Brně	6/2018 – 5/2023	9 994 997 / 9 994 997
771367	ECOBREED – Increasing the efficiency and competitiveness of organic crop breeding / Zlepšení dostupnosti odrůd a osiva vhodných pro ekologické zemědělství a zemědělství s nízkými vstupy http://ecobreed.eu/	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i., PRO-BIO s.r.o., Selgen a.s.	5/2018 – 4/2023	6 263 831 / 5 759 459
773901	UNISECO – Understanding and improving the sustainability of agro-ecological farming systems in the EU / Porozumění a zlepšení udržitelnosti agroekologických zemědělských systémů v EU https://uniseco-project.eu	Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Bioinstitut, o.p.s.	5/2018 – 4/2021	4 924 771 / 4 924 771
862850	BIOFRUITNET – Boosting Innovation in Organic FRUIT production through strong knowledge NETworks / Podpora inovací v produkci bio ovoce prostřednictvím silných znalostních sítí https://biofruitnet.eu/	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy, s.r.o.	11/2019 – 10/2022	1 999 302 / 1 999 302
727848	CERERE – CEreal REnaissance in Rural Europe: embedding diversity in organic and low-input food systems. Cílem je analyzovat a podpořit inovacemi celý dodavatelský řetězec pro obiloviny v EZ (od zrna až po pečivo). Snahou je podpořit větší rozmanitost, od pěstování na poli až po výrobu méně tradičních, ale výživově cenných potravin. http://cerere2020.eu/		11/2016 – 10/2019	1 997 550 / 1 997 550
727230	LIVESEED – Improve performance of organic agriculture by boosting organic seed and plant breeding efforts across Europe. Cílem je zvýšit konkurenceschopnost ekologického sektoru skrze zvýšení dostupnosti kvalitního ekologického osiva a podporu šlechtění. Snahou je harmonizovat legislativu a vyvinout databázi dostupných osiv pro celou EU, zavést nové parametry pro testování doporučených odrůd pro EZ, analyzovat nové šlechtitelské postupy, identifikovat bariéry na trhu s bio osivy, budovat kapacity a propojovat zájmové skupiny. https://www.liveseed.eu/		6/2017 – 5/2021	8 997 295 / 7 454 839
773911	OK-Net EcoFeed – Organic Knowledge Network on Monogastric Animal Feed. Další z tematických sítí financovaných prostřednictvím Evropského inovačního partnerství (EIP-AGRI). Smyslem je pomoci zemědělcům, chovatelům a výrobcům ekologických krmiv dosáhnout cíle 100% využití bio a lokálních krmiv pro monogastry, zejména prasata, brojlera a nosnice. https://ok-net-ecofeed.eu/		1/2018 – 12/2020	1 990 369 / 1 990 369
	Napojením na výstupy projektu OK-Net Arable (ID: 652654, 2015–2018) vznikla společná webová platforma podporující výměnu znalostí mezi zemědělci, poradci a vědci: https://organic-farmknowledge.org/			

ID ¹⁾	Název projektu	Zapojené subjekty v ČR	Doba trvání	Celkové náklady / příspěvek EU (EUR)
774340	Organic-PLUS – Pathways to phase-out contentious inputs from organic agriculture in Europe. Cílem je minimalizovat, příp. vyloučit z používání sporné vstupy v EZ. Díky tomu budou ekologické potravinové systémy lépe naplňovat IFOAM principy „ekologie“. Zvýší se kvalita ekologické produkce, dojde k dalšímu snížení dopadu na životní prostředí a posílí se důvěra spotřebitelů díky zpřesnění pravidel a předpisům. https://organic-plus.net/		5/2018 – 4/2022	4 121 527 / 4 091 526
773431	RELACS – Replacement of Contentious Inputs in organic farming Systems. Projekt usiluje o podporu vývoje a přijetí ekologicky bezpečných a ekonomicky životaschopných nástrojů a technologií s cílem omezit využívání externích vstupů v systémech ekologického zemědělství, konkrétně: mědi a minerálních olejů pro ochranu rostlin, recyklovaných hnojiv a konvenčních hnojiv v rostlinné výrobě, antibiotik, anthelmintik a syntetických vitamínů v živočišné výrobě. https://relacs-project.eu/		5/2018 – 4/2022	3 999 675 / 3 999 675
770747	LIFT – Low-Input Farming and Territories – Integrating knowledge for improving ecosystem-based farming. Cílem projektu je identifikovat potenciální výhody přijetí ekologického zemědělství v EU a pochopit, jak sociálně-ekonomické a politické faktory ovlivňují přijetí, výkonnost a udržitelnost ekologického zemědělství v různých měřítcích, od úrovně farmy až po úroveň regionu. https://www.lift-h2020.eu/		5/2018 – 4/2022	5 000 000 / 5 000 000
816172	PPILOW – Poultry and Pig Low-input and Organic production systems' Welfare. Projekt si klade za cíl společně vybudovat prostřednictvím přístupu více aktérů řešení pro zlepšení dobrých životních podmínek drůbeže a prasat chovaných v ekologickém zemědělství a ve venkovních zemědělských systémech s nízkými vstupy. https://www.ppilow.eu/		9/2019 – 8/2024	9 999 611 / 9 999 580

¹⁾ Projekty uvedené v tabulce mají buď přímou vazbu na EZ, příp. se zabývají ekosystémovými službami či veřejnými statky s nepřímou vazbou na EZ.

Zdroj: CORDIS <https://cordis.europa.eu/projects/en>; zpracovala ČTPEZ.

CORE Organic je zkratka pro „Koordinaci evropského nadnárodního výzkumu pro ekologické potravinářské a zemědělské systémy“. Jde o síť evropských ministerstev a výzkumných institucí, která byla založena v roce 2004 za účelem realizace a financování nadnárodních výzkumných projektů v sektoru EZ. Síť získává finance z programu H2020, přímo z Evropské komise a podmínkou je i národní kofinancování.

V rámci čtvrté výzvy CORE Organic Cofund spuštěné v prosinci 2016 bylo vybráno 12 z 50 podaných projektů s celkovým rozpočtem téměř 14 mil. EUR. Plánované projektové aktivity odstartovaly na jaře 2018 a budou pokračovat v příštích třech letech. ČR není členem konsorcia CORE Organic a české výzkumné instituce tak nemohou na projektech participovat. Mezi tématy 12 řešených projektů je např.: BioVine (rozmanitost rostlin ve vinici k regulaci škůdců révy vinné), Domino (inovativní způsoby obhospodařování bio sadů zajišťující zvýšení úrodnosti půdy, biologické rozmanitosti a ekonomické udržitelnosti), FreeBirds (inovace v ekologickém chovu drůbeže), GreenResilient (implementace agroekologických postupů při ekologickém pěstování plodin ve skleníku), Mix-Enable (strategie udržitelného ekologického smíšeného chovu hospodářských zví-

řat), Power (posílení dobrých životních podmínek a odolnosti v ekologickém chovu prasat), ProOrg (šetrné metody zpracování potravin), ProRefine (nové metody lokální produkce vysoce kvalitního krmiva) aj.

<https://www.coreorganic.org/>

TP Organics je evropská technologická platforma pro výzkum v oblasti biopotravin a ekologického zemědělství podporující vědecký výzkum a inovace v ekologických a agroekologických přístupech, které přispívají k dlouhodobě udržitelným zemědělským a potravinovým systémům. Platforma, fungující od prosince 2008, identifikuje výzkumné potřeby ekologického a agroekologického sektoru a definuje výzkumné priority, které předává tvůrcům politik v Evropě i mimo ni. Dále informuje své členy o možnostech financování výzkumu a inovací a podporuje výměnu znalostí mezi zemědělci, firmami výzkumnými pracovníky. Platforma každoročně pořádá Organic Innovation Days, soutěž o nejlepší inovační projekty v sektoru EZ, a spravuje tzv. Organic Innovation Arena, kde představuje inovace, které byl vyvinuty nejen v sektoru EZ, ale i v rámci širší agroekologické komunity.

<https://tporganics.eu>

8.3 Operační skupiny EIP-AGRI – inovace v ekologickém zemědělství

Ve snaze efektivněji využívat výsledky výzkumu v praxi a tím podporovat konkurenceschopnost a udržitelnost evropského zemědělství přišla Evropská unie v roce 2012 s konceptem Evropského inovačního partnerství pro zemědělskou produktivitu a udržitelnost (EIP-AGRI). Základem nového přístupu jsou tzv. operační skupiny – skupiny lidí, které pracují na konkrétním a praktickém řešení problému nebo zpracovávají pro konkrétní využití inovativní podnět. Činnost je financována z programů rozvoje venkova.

V ČR je fungování operačních skupin podpořeno opatřením M16 Spolupráce v rámci PRV. Výběr projektů a operačních skupin proběhl ve dvou termínech, na podzim roku 2016 a 2017. V prvním kole bylo z 15 přihlášených projektů schváleno devět, s celkovou dotací 62 mil. Kč. Z toho tři projekty byly věnovány tématu EZ: Separace lístků a stonků leguminóz – Biofarma Sasov v Jihlavě, Ekologické pěstování alternativních plodin v podmínkách aridního klimatu i erozního ohrožení – VH Agroton, s. r. o. ve Velkých Hostěrádkách a Vývoj technologie integrované a ekologické produkce v podmínkách intenzivní polní produkce – Agroservis, I. zemědělská a. s. z Višňové. (Pozn.: třetí projekt nebyl nakonec realizován.) V druhém kole bylo ze 14 podaných projektů schváleno 10 projektů s celkovou dotací 64 mil. Kč, z toho jeden se věnuje inovacím v EZ: Biofarma Sasov – Rodinový způsob chovu prasat se zapouštěním kojících prasnic (2019–2020). Více: <https://www.ctpez.cz/cz/v-a-i/e-i-p>

8.4 Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)

ČTPEZ byla založena v roce 2009 v souladu s iniciativou TP Organics a iniciativou Evropské komise pro vytváření technologických platforem. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru. Platforma sdružuje instituce, které pokrývají oblast vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělce a zpracovatele z praxe i svazy a sdružení zabývající se osvětou ekologického zemědělství. V roce 2019 sdružovala ČTPEZ celkem 27 členů.

ČTPEZ je členem evropské platformy TP Organics a IFOAM Organics Europe. Získané informace o dění v sektoru EZ v zahraničí platforma předává prostřednictvím pravidel-

ně vydávaného elektronického zpravodaje na svém webu www.ctpez.cz.

ČTPEZ pokračovala během roku 2019 v pravidelném publikování tematických článků v odborném tisku (zejména v časopise Zemědělec) a vydávání tiskových zpráv. Podílela se také na přípravě a distribuci tiskových zpráv a avíz svých členů.

Platforma spolupracovala na řadě osvětových a vzdělávacích akcích, např.:

- pořádala seminář Potenciál ekologického zemědělství v ochraně environmentálně citlivých oblastí ve spolupráci s PRO-BIO Svazem ekologických zemědělců
- podílela se partnerstvím na moderované diskusi o společné zemědělské politice „Neschovávejme CAP pod čepicí“ v rámci pražského Biojarmarku
- spolupořádala exkurzi do Německa na farmy s pastevním chovem nosnic v mobilních kurnících spolu s PRO-BIO Svazem ekologických zemědělců
- pořádala I. ročník Kolokvia výzkumu a vývoje v ekologickém zemědělství – setkání zástupců výzkumu a vývoje, včetně neakademických pracovišť a státní správy, s cílem zlepšit informovanost a propojení aktérů VaV v sektoru EZ.

V průběhu roku 2019 byla zpracována již tradičně Ročenka ekologického zemědělství v ČR. Bioinstitut o.p.s. s podporou ČTPEZ vydal překlad poradenské příručky FiBL Úspěšné pěstování luskovin ve směsce s obilovinou. ČTPEZ je i nadále národním správcem databáze OrganicEprints.

8.5 Organic Eprints

Organic Eprints (www.orgprints.org) je otevřená mezinárodní informační databáze výstupů a výsledků výzkumů v oblasti ekologického zemědělství. Databáze vznikla v roce 2002 původně z iniciativy International Centre for Research in Organic Food Systems (ICROFS, dříve DARCOF – Danish Research Centre for Organic Farming) s cílem zkvalitnit vzájemnou komunikaci a zpřístupnit výsledky výzkumu odborně i široké veřejnosti a sdílet je. V roce 2003 se k projektu připojil FiBL (Výzkumný ústav pro EZ ve Švýcarsku), první mezinárodní partner databáze, a to jako garant výstupů v německém jazyce.

V archivu Organic Eprints je možno nalézt kompletní dokumenty v elektronické podobě, bibliografické údaje, abstrakty odborných článků a další metadata. Lze zde ukládat a vyhledávat informace o výzkumech, organizacích nebo projektech souvisejících s ekologickým zemědělstvím, a to zdarma. V současné době má databáze tzv. národní správce v 26 zemích. Národním správcem databáze pro ČR je ČTPEZ.

9. PROPAGACE EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Významným nástrojem propagace a osvěty se v roce 2019 stala nově spuštěná národní **kampaň na podporu biopotravin a produktů ekologického zemědělství**. Základním cílem je zvýšení znalosti a vysvětlení, co značka bio znamená a jaké jsou její benefity. Kampaň je schválena do roku 2022; zahrnuje především mediální komunikaci (televize, tisk, online) doplněnou o doprovodné aktivity a PR.

Propagaci EZ a biopotravin se dlouhodobě věnuje několik organizací, většinou nevládních, částečně díky pravidelné podpoře ze strany MZe a dalších veřejných i soukromých zdrojů. Mezi významné propagační aktivity pravidelně podporované ze zdrojů MZe patří:

- kampaň MZe „Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství“ (od 2005), nově zastřešená kampaní na podporu biopotravin a produktů ekologického zemědělství
- soutěž „Česká biopotravina“ (od 2002)
- ocenění „Ekofarma roku“ (od 2019) vzniklé spojením dvou ocenění, a to „Nejlepší sedlák“ PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců (od 2011) a „Bartákův hrnec“ pro nejlepšího ekozemědělce (od 1992)
- Bioakademie – dříve mezinárodní konference EZ, dnes cyklus vzdělávacích seminářů a výroční setkání pro zemědělskou praxi (od 2001)
- provoz informačního a osvětového webu o EZ a biopotravinách [www.lovime.bio](https://kde.lovime.bio) včetně mapy českých biopotravin <https://kde.lovime.bio/>
- pražský Biojarmark – farmářský trh v Praze zaměřený výhradně na biopotraviny (od 1994 – 2012, obnoveno od 2017)
- Minifestival ekologického zemědělství, Zlín (od 2014) – prezentace ekofarem a výrobců biopotravin, ochutnávky, promítání dokumentárních filmů z festivalu Life Sciences.

Řada ekofarem a bioproduktů je prezentována také v rámci celostátních propagačních akcí nezaměřených přímo na ekologickou produkci, jakými jsou například soutěž Regionální potravina, projekt MZe „Poznej svého farmáře“ nebo edukativní kampaň na podporu kvalitních potravin „Akademie kvality“.

9.1 Přehled vybraných propagačních akcí

Září – měsíc biopotravin a ekologického zemědělství

Tradiční informační akce v měsíci září zaměřená na osvětu spotřebitelů v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin. V roce 2019 se konal již 15. ročník a mottem byl slogan „Nakupujte BIO s chutí“.

MZe touto kampaní podporuje zejména různé akce, kterých se pravidelně zúčastňují desítky aktérů z řad nevládních organizací, ekologických zemědělců, výrobců i prodejců biopotravin

a jsou hojně navštěvovány veřejností, pro kterou je Měsíc biopotravin možností seznámit se na vlastní kůži s řadou domácích bioproduktů, s principy a benefity jejich produkce, ale i získat tipy na prodejce či producenty ve svém blízkém okolí. Veškeré dění kolem kampaně se odehrává na webu a na facebookovém profilu. Více: www.mesicbiopotravin.cz

Soutěž Česká biopotravina

Soutěž „Česká biopotravina“ je pravidelně vyhlašována již od roku 2002 a pořádá ji PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců. Soutěž je pořádána pod záštitou ministra zemědělství a ústředního ředitele SZPI. O prestižní titul Česká biopotravina se každoročně uchází desítky českých biopotravin. Soutěž nabízí výrobcům biopotravin jedinečnou příležitost pro zviditelnění svých výrobků jak mezi obchodníky samotnými, tak pro zpopularizování mezi širokou veřejností. Soutěž probíhá od roku 2018 v pěti kategoriích – biovíno, biopotraviny živočišného původu, biopotraviny rostlinného původu, biovýrobky pro gastronomii, pochutiny a ostatní potravinářské výrobky, steaková biomasa. Každý rok je vyhodnocován vítěz jednotlivé kategorie a celkový vítěz soutěže. V odborné porotě zasedají pravidelně zástupci SZPI, MZe, odborníci z oblasti zemědělství i potravinářství, obchodu i médií. Kontrolu správného značení zajišťuje kontrolní a certifikační organizace KEZ o.p.s.

Českou biopotravinou roku 2019 a zároveň vítězem kategorie biopotraviny živočišného původu se stalo Kaštánkové sušené maso vepřové s tymiánem a zázvorem od Ing. Spitzové z farmy U mlsné kozy. Nejlepším steakovým masem se stal Bio hovězí ribeye steak stařený od Mitrovský dvůr, a.s., v kategorii biopotraviny rostlinného původu zabodoval Bio Bohemia olej makový nefiltrovaný od Bohemia Olej s.r.o., nejlepší biopotravinou v sekci pro gastronomii, pochutiny a ostatní byly Bio švestková povidla pana Ryšavého z Eko sady Komňa a nejlepším biovinem roku 2019 byl vyhlášen Ryzlink rýnský, slámové víno 2015 od Víno Marcinčák.

Přehled všech držitelů titulu Česká biopotravina je uveden na webu: <https://pro-bio.cz/ceska-biopotravina/historie/>

Ekofarma roku (spojení Bartákova hrnce a Nejlepšího sedláka)

Ocenění Ekofarma roku, které uděluje PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců a Nadační fond Richarda Bartáka vzniklo spojením dosavadních dvou ocenění – Nejlepší sedlák svazu a Bartákův hrnec pro nejlepší ekofarmu. V roce 2019 nový titul Ekofarma roku získala rodina Řezníčkových z ekostatku Bezděkovský mlýn v Rohozné na Jihlavsku.

O zemědělskou usedlost pečuje rod Bezděkovských od roku 1759. Po pomlce, od roku 1993 se zde opět věnují zemědělské činnosti. Rodina dnes hospodaří na 226 hektarech, z toho je 150 hektarů orné půdy a 76 hektarů trvalých travních porostů. Na orné půdě pěstují jetelotravní směsky k produkci kvalitního krmení (senáže), pelušku na osivo a obiloviny, v malém brambory. Věnují se především chovu masného skotu plemene Aberdeen Angus. Na statku najdeme i chov ovcí na maso (převážně plemene Suffolk),

koně pro zábavu dětí a drůbež. Statek dodává zákazníkům maso přímo ze dvora, na objednávku, porážku realizují na certifikovaných jatkách na nedaleké ekofarmě v Sasově. Více: <http://www.bezdekovskymlyn.cz/>

Bioakademie

V letech 2001 až 2015 se jednalo o mezinárodní konferenci ekologického zemědělství pořádanou každoročně v Lednici na Moravě. Hlavním cílem Bioakademie byla především výměna odborných informací, neméně důležitá však byla i osobní setkání na mezinárodní úrovni. Konferenci pořádal PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců.

V roce 2016 byla konference nahrazena cyklem regionálních vzdělávacích seminářů pod názvem „Finalizace bioprodukce a možnosti jejího odbytu.“ Semináře byly zaměřeny na přenos know-how mezi zemědělci a faremními zpracovateli s cílem ukázat příklady dobré praxe a motivovat farmy k vlastnímu zpracování, příp. prodeji ze dvora. Od roku 2017 jsou pod hlavičkou Bioakademie realizovány jak regionální semináře pro ekozemědělce na aktuální témata, tak konference. V roce 2019 bylo téma červnové konference: Společná zemědělská politika 2023+ v kontextu EZ a nové Nařízení pro EZ platné od 1. ledna 2021. Více: <https://pro-bio.cz/bioakademie/>

Biojarmark

V roce 2019 proběhl 3. ročník pražského Biojarmarku, obnoveného farmářského trhu zaměřeného výhradně na biopotravinu. Kromě nákupu potravin a občerstvení v biokvalitě

nechybí pestrý doprovodný program v podobě živé hudby, tančírny, výstav fotografií či vaření pod širým nebem. Součástí Biojarmarku bývají besedy, v roce 2019 na téma budoucnosti evropského zemědělství a postavení malých farem za účasti zástupce La Via Campesina Europe (největšího sdružení malých zemědělců na světě).

Tradice pražského Biojarmarku sahá až do roku 1994, kdy proběhl první ročník, tehdy ještě v areálu ekocentra Toulcův dvůr na okraji Prahy. Po zhruba čtyřleté pauze byla tato výroční akce ekologického zemědělství v Praze obnovena a od roku 2017 ji pořádá PRO-BIO LIGA na dvoře Národního zemědělského muzea. V roce 2019 akci navštívilo rekordních 4 200 návštěvníků. Více: <https://biojarmark.info/>

Projekt MZe „Poznej svého farmáře“

V rámci 6. ročníku projektu „Poznej svého farmáře“ se představilo celkem 10 vybraných farem napříč ČR. Cílem projektu je propojit spotřebitele s lokálními farmáři, nabídnout možnost ochutnat kvalitní výrobky přímo od zemědělců a ukázat, jakým způsobem produkty vznikají. Do projektu se většinou hlásí rodinné a ekologické farmy. V roce 2019 bylo z 10 vybraných farem 6 v ekologickém zemědělství: Dvorský kozí statek (Kraj Vysočina), Levandulový statek (Olomoucký kraj), Statek u Macháčků (Liberecký kraj), Biofarma Slunečná (Jihočeský kraj), Ekofarma Babiny (Ústecký kraj) a Ekofarma Lidečko (Zlínský kraj). Celkový rozpočet na realizaci 10 akcí v roce 2019 činil 2 mil. Kč. Více: <http://poznejsvehofarmare.cz/>

10. ORGANIZACE A SDRUŽENÍ PŮSOBÍCÍ V SEKTORU EZ

Oborové organizace a sdružení

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Svaz PRO-BIO je nestátní nezisková organizace, která v České republice prosazuje a podporuje zájmy ekologických zemědělců, zpracovatelů a prodejců biopotravin. Jeho hlavním posláním je prosazovat a aktivně podporovat ekologické zemědělství na území ČR. Jeho členy jsou ekologičtí zemědělci, zpracovatelé, výrobci a prodejci biopotravin, zemědělské poradci, spotřebitelé a přátelé ekologického zemědělství.

www.pro-bio.cz

- **Regionální centra Svazu PRO-BIO:** v rámci svazu funguje 11 regionálních center, která v místě svého působení poskytují svým členům poradenství, organizují vzdělávací akce a podporují rozvoj ekologického zemědělství.
- **Spolek PRO-BIO poradenství (dříve EPOS):** občanské sdružení poradců, výzkumných pracovníků a pedagogů v oblasti ekologického zemědělství; zajišťuje informační poradenské služby, kurzy, vzdělávání poradců a publikační činnost.
- **PRO-BIO Liga, pobočný spolek:** pobočka Svazu PRO-BIO s celorepublikovou působností zaměřená na propagaci a osvětu biopotravin a systému ekologického zemědělství mezi spotřebitelskou veřejností, nově vystupující pod značkou Lovíme.bio.

www.eposcr.eu

www.lovime.bio

- **Bioprodejny Svazu PRO-BIO:** pobočka sdružující prodejny biopotravin v ČR, pro své členy realizuje aktivity na podporu prodeje a společnou propagaci.

www.pro-bio.cz/kontakt/bioprodejny-svazu-pro-bio

ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

ČTPEZ je sdružení významných aktérů z oblasti vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělské a potravinářské produkce a obchodu a oborových nevládních organizací se zaměřením na ekologické zemědělství a produkci biopotravin. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin a posílit konkurenceschopnost ekozemědělského sektoru v ČR ve všech jeho klíčových oblastech.

www.ctpez.cz

Asociace soukromého zemědělství ČR

Nestátní nezisková organizace, která v České republice, která prosazuje a podporuje rozvoj rodinného farmářství v ČR a produkci kvalitních a ekologicky šetrně vyrobených potravin.

www.asz.cz

EKOVIN – Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína, o. s.

Občanské sdružení, které sdružuje právnické a fyzické osoby zabývající se integrovanou a ekologickou produkcí hroznů a vína, koordinuje jejich činnost a chrání jejich zájmy. Svaz se zabývá také vzdělávací a osvětovou činností v této oblasti zemědělské produkce.

www.ekovin.cz

BioSad

Občanské sdružení pro ekologickou produkci ovoce. Jeho posláním je podpora rozvoje ekologické produkce ovoce v České republice. Cílem je usnadnění komunikace mezi výzkumem a pěstiteli a podpora efektivního uplatňování výsledků výzkumu v praxi.

www.biosad.cz

Kontrolní organizace a státní dozorové orgány

ABCERT AG, organizační složka

Pobočka německé certifikační organizace ABCert působí v České republice od roku 2006 jako akreditovaný kontrolní a certifikační orgán ekologického zemědělství.

www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o.

Česká kontrolní organizace založená v roce 2005 a pověřená kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České republice i na Slovensku.

www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r. o.

Společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas, jako akreditovaný kontrolní a certifikační orgán pro ekologické zemědělství působí v České republice od roku 2013.

www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o. p. s.

První česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Organizace byla založena v roce 1999, kromě certifikace ekologického zemědělství poskytuje služby také v oblasti privátní certifikace stravovacích zařízení či přírodní kosmetiky.

www.kez.cz

ÚKZUZ – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Státní instituce pověřená od 1. ledna 2010 k provádění úředních kontrol v ekologickém zemědělství za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví a dobrých životních podmínkách zvířat. ÚKZUZ dále vede databázi osiv a sadbových brambor pro

EZ a registr prostředků na ochranu rostlin a hnojiv vhodných do EZ; vydává výjimky na použití konvenčního osiva a sadby, koordinuje ověřování odrůd v podmínkách EZ v ČR a zahájena byla i dlouhodobá pokusnická činnost v EZ.

www.ukzuz.cz

SVS – Státní veterinární správa

Státní instituce, která ze zákona vykonává dozor nad zdravím zvířat a nad zdravotní nezávadností potravin živočišného původu. Všechny povinnosti a práva SVS jsou vyjmenovány ve veterinárním zákoně č. 166/1999 Sb. Od roku 2016 SVS vykonává na základě veřejnoprávní dohody s MZe kontrolu ekologické produkce v rámci svých kompetencí daných zákonem.

www.svscr.cz

SZPI – Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Státní instituce, která vykonává dozor nad dodržováním evropského a národního potravinového práva v ČR a je součástí celoevropského systému úřadů, které mají obdobné kompetence. Inspekce kontroluje především bezpečnost, jakost a správné označování potravin, surovin pro jejich výrobu, zemědělských výrobků a tabákových výrobků. Od roku 2016, na základě veřejnoprávní dohody s MZe, vykonává kontrolu ekologické produkce v rámci svých kompetencí daných zákonem č. 110/1997 Sb. a souvisejícími předpisy. Jedná se zejména o kontroly určité části maloobchodních biopotravin, kteří jsou vyjmuti z působnosti předpisů pro ekologickou produkci a nepodléhají její kontrole.

www.szpi.gov.cz

Odbor environmentální a ekologického zemědělství MZe

Jedná se o příslušný orgán ve smyslu legislativy ekologické produkce, zejména nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a jeho prováděcích předpisů. Odbor zajišťuje funkčnost celého kontrolního systému EZ včetně nastavení postupů při porušení pravidel (tj. dohled nad čtyřmi kontrolními organizacemi), dále zajišťuje uplatňování evropské a národní legislativy pro EZ a výrobu biopotravin, používání státního loga „biozephyr“, vedení registru všech ekologických podnikatelů (zemědělců, výrobců, distributorů apod.) v ČR.

<http://leagri.cz/public/web/mze/zemedelstviliekologicke-zemedelstvil>

Odbytové organizace

PRODEJ-BIO s. r. o.

Společnost založená v roce 2008 organizuje a koordinuje odbyt českých biosurovin (obilovin, luštěnin, krmiv, osiv, masa) s cílem umístit českou produkci na český trh. Nadbytečná produkce je vyvážena do zemí EU.

www.prodejbio.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO

Družstvo vzniklo v roce 2012 jako sdružení producentů biomléka v ČR za účelem zajištění společného odbytu biomléka a poskytování podpory členům při prodeji a uvádění zboží na trh. Díky spojení zajišťuje družstvo pravidelný odbyt biomléka pro své členy, kterých každým rokem přibývá.

<http://ceskebiomleko.cz>

Vzdělávací, výzkumné a poradenské organizace

Bioinstitut, o. p. s. – Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Organizace zaměřená na podporu rozvoje EZ v ČR formou poskytování poradenství, vzdělávání, přenosu poznatků z výzkumu do praxe, publikační činnosti, osvětou a propagačím sektorem mezi odbornou i laickou veřejností a komunikací potřeb sektoru na úrovni státní správy. Bioinstitut je koordinátorem České technologické platformy pro ekologické zemědělství a členem FiBL International – Mezinárodního sdružení výzkumných institucí v oblasti EZ.

www.bioinstitut.cz

Biocont Laboratory, spol. s r. o.

Společnost poskytující ekologicky a integrovaně hospodařícím zemědělcům a lesníkům co nejucelenější paletu prostředků a technologií biologické a biotechnické ochrany rostlin včetně informačního servisu a poradenství.

www.biocont.cz

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.

VÚRV, v. v. i., je v ČR největším pracovištěm aplikovaného výzkumu zaměřeným na rostlinnou výrobu a příbuzné obory. Hlavním cílem výzkumu ve VÚRV, v. v. i., je získat vědecké poznatky pro podporu trvale udržitelného rozvoje zemědělství na základě inovací systémů a technologií pěstování zemědělských plodin pro produkci kvalitních a bezpečných potravin, krmiv a surovin pro energetické a průmyslové využití. Od roku 2006 má ve vlastnictví experimentální pozemek certifikovaný pro ekologické pěstování. Kromě toho se ve VÚRV nachází genová banka, která uchovává širokou škálu genetických zdrojů rostlin. Současný výzkum je orientován především na možnosti využití genetických zdrojů minoritních plodin, ke kterým patří především pluchaté druhy pšenice (špalda, dvouzrnka, jednozrnka), pohanka a proso.

www.vurv.cz

Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.

VÚŽV, v. v. i., realizuje základní a aplikovaný výzkum v oblastech genetiky a šlechtění zvířat, reprodukce, výživy, kvality živočišných produktů, etologie, technologií chovů, managementu stád a ekonomiky výroby. Tato činnost je zaměřena nejen do sektoru majoritního konvenčního zemědělství, ale i do oblastí ekologických chovů. Od roku 2019 má ústav certifikovanou jatku pro ekologickou porážku v rámci experimentální farmy a registraci pro výrobce biopotravin.

www.vuzv.cz

Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r. o. Troubsko

Ústav je zaměřen na aplikovaný výzkum v oblasti zemědělství, potravinářství a biotechnologií. Zabývá se šlechtěním, množením a prodejem osiv. Nabízí poradenskou činnost a služby. Od roku 2009 má ústav certifikovanou posklizňovou linku pro čištění osiv v biokvalitě. Tato linka je stavěna na menší partii a je schopna čistit široké spektrum materiálů. V roce 2013 firma rozšířila nabídku osiv o osiva některých svých odrůd v biokvalitě.

www.vupt.cz

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

ÚZEI je expertním centrem zaměřeným na zemědělskou ekonomiku, potravinářství, zemědělské poradenství a informace. Mezi hlavní činnosti ÚZEI patří základní a aplikovaný výzkum v oboru zemědělské ekonomiky a politiky; zabezpečení komplexního odborného servisu pro MZE i další orgány státní správy; výkon funkce Kontaktního pracoviště FADN CZ a poradenského a vzdělávacího centra pro oblast zemědělství, potravinářství a rozvoje venkova. V oblasti ekologického zemědělství zajišťuje sběr údajů o vývoji EZ a bioprodukcí v ČR, provádí analýzu trhu biopotravin a sleduje ekonomiku ekofarem v rámci FADN.

www.uzei.cz

Česká zemědělská univerzita v Praze

Univerzita má v současné době 6 fakult. Studium vedle klasických zemědělských oborů zahrnuje širokou paletu oborů z oblasti životního prostředí, ochrany krajiny, obnovitelných zdrojů i související pedagogiky. Obor Ekologické zemědělství je aktuálně možno studovat na FAPPZ v bakalářském i magisterském studiu. Ekologické a alternativní zemědělství je vyučováno i v dalších oborech FAPPZ, FŽP a FTZ jako povinný, povinně volitelný či volitelný předmět. Od roku 1992 jsou na výzkumné stanici FAPPZ v Praze – Uhřetěvsi úspěšně realizovány pokusy s ekologickým pěstováním různých polních a zahradních plodin.

www.czu.cz

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Univerzita má v současné době 8 fakult, komplexní vědecko-pedagogickou činnost v oboru zemědělství zajišťuje Zemědělská fakulta. Základy ekologického zemědělství jsou součástí bakalářských studijních oborů Agroekologie a Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině. V magisterském stupni je možné studovat přímo specializaci ekologické zemědělství v rámci oboru Agroekologie. Od roku 2010 je zde pro pokusnou činnost využíván ekologicky certifikovaný pozemek.

www.jcu.cz

Mendelova univerzita v Brně

Mendelova univerzita je tvořena 5 fakultami. Ačkoli nemá specializované pracoviště pro problematiku ekologického zemědělství, několik vědeckých pracovníků se tímto tématem dlouhodobě systematicky zabývá. Vyučovány jsou zde předměty Ekologické zemědělství, Ekologické systémy chovu zvířat, Ochrana v systémech ekologického zemědělství (na Agronomické fakultě), Ekologická produkce zeleniny a speciálních rostlin a Ekologické vinohradnictví a vinařství (na Zahradnické fakultě).

www.mendelu.cz

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze je největší vzdělávací institucí svého druhu ve střední a východní Evropě. Navazuje na téměř 200letou tradici výuky technické chemie v Čechách. V rámci mezinárodních i národních projektů je na Ústavu chemie a analýzy potravin věnována intenzivní pozornost zkoumání kvality, původu (traceability) a pravosti (authenticity) ekologických surovin a produktů.

www.vscht.cz

Další organizace**Asociace místních potravinových iniciativ**

Nevládní organizace podporující vznik a rozvoj místních potravinových systémů založených na šetrném zacházení s krajinou a férových vztazích mezi zemědělci a spotřebiteli (komunitou podporované zemědělství, komunitní zahrady aj.).

<http://asociaceampi.cz>

Ekologický institut Veronica

Ekologický institut Veronica působí v Brně a v Hostětíně se zabývá odbornou a vzdělávací činností v ochraně přírody a šetrném spotřebitelství, poskytuje interpretaci odborných environmentálních témat. V rámci tohoto zaměření vzdělává spotřebitelskou veřejnost také v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin. Je organizátorem brněnského biojarmarku.

www.veronica.cz

Green Marketing

Agentura Green Marketing poskytuje podporu a poradenství v oblasti marketingu biopotravin, přírodních a etických produktů. Provádí marketingové poradenství, průzkumy trhu, zajišťuje event marketing v oblasti zdravého stravování. Od roku 2009 vydává internetový informační portál Bio-info.cz.

www.greenmarketing.cz

Hnutí DUHA

Jedna z největších environmentálních nevládních organizací v ČR v rámci svého programu Zemědělství aktivně prosazuje systém ekologického zemědělství a jeho nástroje, propojuje drobné ekozemědělce a spotřebitele, věnuje se problematice místních potravin. Je provozovatelem adresáře farem, obchodů, eshopů a bioklubů zaměřených na místní zemědělskou produkci.

www.hnutiduha.cz

Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o. p. s.

Obecně prospěšná společnost realizuje aktivity zaměřené na podporu rozvoje ekologického zemědělství ve Zlínském kraji a na Hodonínsku i aktivity zaměřené na Moravské Kopanice – tamní kulturu, tradice a přírodu i šetrný cestovní ruch.

www.iskopanice.cz

Nadace Partnerství

Jedna z největších nadací na podporu projektů týkajících se životního prostředí, existuje již od roku 1991. Přispívá prostřednictvím svých grantových programů na nejrůznější témata spojená se životním prostředím a udržitelným rozvojem; poskytuje odborné služby, vzdělává širokou veřejnost i veřejnou správu, inspiruje Otevřenou zahradou v centru Brna a organizuje řadu informačních a propagačních kampaní.

www.nadacepartnerstvi.cz

ZERA – Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s.

Agentura zabývající se vzdělávací, výzkumnou a koordinační činností při realizaci programů a opatření v rámci trvale udržitelného rozvoje venkova a využití krajiny zemědělcem. Pořádá vzdělávací programy pro zemědělskou veřejnost a exkurze do modelových zemědělských podniků, včetně ekologických. Ve svých činnostech se zaměřuje zejména na téma údržby a zvyšování kvality půdy.

www.zeraagency.eu

YEARBOOK 2019

**Organic Farming
in the Czech Republic**

II. THE PRESENT STATE OF ORGANIC FARMING IN THE CZECH REPUBLIC

II.1 The development of organic farming

By 31.12.2019 there were 4,690 organic farms with a total organic acreage of 540,993 hectares, which represents a 15.2 % share of total agricultural land in CZ according to LPIS¹ (Land Parcel Identification System), see Tab. 1. Roughly 10 % of this land is in the conversion period, and represents a potential increase in organic land in the coming years.

Since 2019, overall acreage of organically farmed land is recorded only to the extent of land registered in the LPIS (land outside the LPIS, totalling approx. 15,000 ha, is not included). Similarly, the share of OF land is measured in relation to total agricultural land registered in the LPIS (not according to cadastral land register).

Of the total number of agricultural enterprises², almost 1 in 10 is farmed organically. In the last 5 years, the number of organic farms has risen by 21 %, from an original 3,885 farms, and organic acreage has risen by 13 % from an original 477,000 ha recorded in the LPIS in 2014.

The year-on-year (YOY) increase in total organic acreage was more than 18,000 ha, and after stagnation in 2012–2015, there has been stable growth in organic acreage since 2016. During 2019, organic acreage increased by almost 9,500 ha of arable land (an increase of 12 %) and almost 8,700 ha of permanent grassland (an increase of 2 %). The acreage of permanent cultures also increased by 101 ha (almost 2 %). A detailed overview of organic land use, as of 31. 12. 2019, is given in Tab. 2. The overall development in the number of organic farms, the proportion of agricultural land under OF, and its share of total agricultural land resources since 1990 are shown in Graph 1.

Tab. 1 Development in agricultural acreage and number of farms under organic farming (1990–2019)

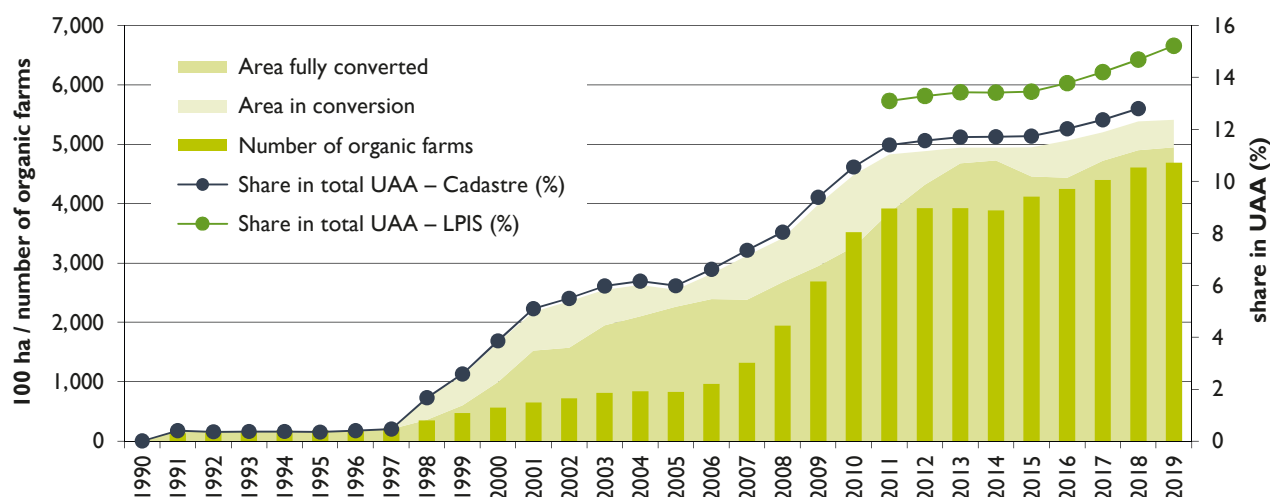
Year	Number of organic farms	Acreage of farmland under OF (ha)	Percentage of total agricultural land (%)	Year-on-year change in number of organic farms (%)	YOY change in total acreage of organic farmland (%)
1990	3	480	-	-	-
1995	181	14,982	0.35	-3.2	-5.3
2000	563	165,699	3.86	19.0	49.6
2005	829	254,982	5.98	-0.8	-3.2
2010	3,517	448,202	10.55	30.8	12.5
2011	3,920	482,927	11.40	11.5	7.7
2012	3,923	488,483	11.56	0.1	1.2
2013	3,926	493,896	11.70	0.1	1.1
2014	3,885	493,971	11.72	-1.0	0.0
2015	4,115	494,661	11.74	5.9	0.1
2016	4,243	506,070	12.03	3.1	2.3
2017	4,399	520,032	12.37	3.7	2.8
2018	4,606	538,223	12.80	4.7	3.5
2019*	4,690	540,993	15.22	1.8	n.a.

* Due to the methodology modification in 2019, the YOY change in total acreage of organic farmland is not stated. In 2019, the acreage of farmland under OF and the share in total agricultural land is determined from LPIS data while by 2018 from the data of the Real Estate Cadastre.

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

¹ The total area of agricultural land in the LPIS as at 31 December 2019 was 3,554,307 ha.

² The total number of 48,500 agricultural enterprises means the number of companies active in agriculture whose size parameters are within the threshold values of AGC 2000 (Czech Statistical Office – Agricultural Register).

Graph 1 Development in total OF acreage, number of organic farms and share of total agricultural land (1990–2019)

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

Tab. 2 Pattern of land resources in organic farming as at 31.12.2019

Land	Acreage (ha):			YOY change 2019/18	
	conversion period	under OF system	total	(%)	(ha)
Total OF land	46,262	494,731	540,993	3,5	18,422
Permanent grassland	23,107	420,878	443,985	2,0	8,698
Arable land	22,313	68,217	90,530	11,8	9,590
Of which: standard arable land	20,304	63,926	84,229	11	8,500
grassland on arable land	2,004	4,286	6,290	22	1,120
fallow land	5	5	10	-75	-29
Permanent cultures	791	5,473	6,265	1,6	101
Of which: orchards (intensive and others)	403	3,310	3,712	1,6	57
vineyards	131	826	957	0,0	0
hop-fields	0	11	11	1,5	23
other permanent crops (landscape orchards)	258	1,327	1,585	2,3	21
Other land ¹⁾	51	163	214	17,5	32

¹⁾ Other land includes: tree nursery, fast growing trees, woodland, other cultures, non-productive areas and ponds.

Source: REP; compiled by CTPOA.

11.2 Pattern of land-use in organic farming

Within OF, permanent grassland (PG) is the long-term dominant form of land use, with a share of over 443,000 ha (i.e. 82.1%) of total OF land, at the end of 2019 (see Tab. 4). Arable land made up 16.7 % (90,530 ha), which is the largest share of overall organic land recorded so far in the history of OF development. Permanent cultures make up 1.2 % of OF acreage, of which 85 % of land is orchards, and 15 % is vineyards.

The structure of OF land use corresponds to the agricultural structure of the regions in which OF is developing in CZ, i.e. 90 % of OF acreage lies within less favourable highland and upland regions, and more than 40 % of protected area is managed organically.

Within the EU states, the Czech Republic has the most distinctly different structure of OF land use, and agriculture in general. CZ is among the countries with a high proportion of arable land (almost 70 % of farm acreage is arable land, permanent grassland covers a mere 28 %, and just under 2 % comprises of permanent cultures).

In the last 5 years, the acreage of PG has increased by more than 30,000 ha (i.e. in increase of almost 8 %, see Tab. 3). The most rapid growth in OF acreage in recent years has been that of arable land (of more than 34,000 ha and 60 % against an original 56,000 ha in 2014). On the other hand, after a significant increase in acreage between 2008–2011, and a decline in 2015–2016, the acreage of permanent cultures has stagnated at about 6,200 ha (a decline of 20 %, more than 1,500 ha, against the year 2014).

Tab. 3 Development in the pattern of land resources in organic farming (1999–2019)

Land use	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2012
Arable land	13,776	19,164	19,637	20,766	29,505	44,906	59,281	58,625
Grassland	96,044	195,633	231,683	209,956	257,899	329,232	398,061	404,950
Permanent cultures (orchards, vineyards, hop-fields)	359	963	928	820	1,870	4,331	7,429	7,693
Other land	576	2,354	2,747	23,440	23,616	19,937	18,157	17,215
Total acreage	110,755	218,114	254,995	254,982	312,890	398,406	482,927	488,483
Land use	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	YOY change 2019/18 (%)
Arable land	56,286	56,395	64,529	66,386	71,515	80,939	90,530	11,85
Grassland	412,158	412,644	407,448	418,255	427,717	435,287	443,985	2,00
Permanent cultures (orchards, vineyards, hop-fields)	7,837	7,774	6,839	6,149	6,205	6,164	6,265	1,64
Other land	17,615	17,158	15,845	15,280	14,595	15,834	214	n.a.
Total acreage	493,896	493,971	494,661	506,070	520,032	538,223	540,993	n.a.

* Due to the methodology modification in 2019, there was a significant YOY decrease in the other land use. Areas outside the LPIS, which formed the majority of this land use category, are no longer included. For this reason, the YOY change in acreage is not stated.

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year).

Tab. 4 Comparison of the pattern of land resources in organic farming in the selected years (1999–2019)

Land use	1999	2002	2005	2008	2011	2014	2017	2018	2019
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Arable land	12.44	8.31	8.14	10.30	12.28	11.42	13.75	15.04	16.73
Grassland	86.72	90.13	82.34	82.43	82.43	83.54	82.25	80.87	82.07
Permanent cultures	0.32	0.38	0.32	0.91	1.54	1.57	1.19	1.15	1.16
Other land	0.52	1.18	9.19	6.37	3.76	3.47	2.81	2.94	0.04
Total acreage	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year).

11.3 Size of establishment in organic farming

The Czech Republic has long been one of the countries whose average size of organic farm exceeds the EU average, which is around 42 ha. Within the EU, the Czech Republic, after Slovakia (430 ha) and the United Kingdom (129 ha), is among the countries with the largest average size of organic farm. In 2019 the average size of organic farm was 115 ha. This figure has been constantly decreasing; the largest average – 333 ha – was recorded in 2001. However, the average organic farm is still larger than the average conventional farm (ca 76 ha in 2019).

In terms of the pattern of farm-size, the largest category of organic farms comprises of businesses with an acreage of 10–50 ha (an increase of 44 farms; see Tab. 5). The largest proportion of organic farmland is worked on farms of 100–500 ha acreage. The proportion of this category has increased every year (from 26 % in 2006 to 37 % in 2019) and since 2010 it has held the top position, previously dominated by the 500–1,000 ha category.

A comparison shows that approximately a quarter of farms (of over 100 ha acreage) work about 80 % of the entire organic acreage, i.e. 5 % of farms (over 500 ha) work about 40 % of organic acreage. Thus, it can still be stated that, in OF, large farms with mostly grassland are predominant.

Tab. 5 Size of organic farms in 2018 and 2019

Farm size categories according to acreage (ha)	2018				2019				YOY change 2019/18	
	Number		Acreage		Number		Acreage		Number	Acreage
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 to < 5	426	9.2	888	0.2	384	8.2	881	0.2	-9.9	-0.8
5 to < 10	391	8.5	2,899	0.6	383	8.2	2,867	0.5	-2.0	-1.1
10 to < 50	1,886	40.9	49,115	9.4	1,930	41.2	50,815	9.4	2.3	3.5
50 to < 100	797	17.3	56,484	10.8	824	17.6	58,378	10.8	3.4	3.4
100 to < 500	855	18.6	189,428	36.2	916	19.5	202,328	37.4	7.1	6.8
500 to < 1,000	191	4.1	132,046	25.3	193	4.1	134,451	24.9	1.0	1.8
1,000 to < 2,000	56	1.2	76,503	14.6	56	1.2	76,435	14.1	0.0	-0.1
2,000 and more	4	0.1	15,208	2.9	4	0.1	14,839	2.7	0.0	-2.4
Total	4,606	100	522,571	100	4,690	100	540,993	100	1.8	3.5

Source: REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

11.4 Development of organic farming in regions of the Czech Republic

The distribution of organically-farmed land is not even within CZ (Tab. 6). The largest areas of organically farmed land are situated in the highland border areas of South Bohemia, Pilsen, Moravia-Silesia, Karlovy Vary and Ústí nad Labem regions. Nearly 60 % of organic farmland is located in these five regions (see Graph 2) and two of them have the largest average size of organic farms (229 ha in Karlovy Vary Region and 153 ha in Ústí nad Labem Region).

In terms of the number of organic farms, South Bohemia Region is the long-term leader (679 organic farms), followed, much as in the previous year, by Pilsen, Moravia-Silesia and Zlín Regions (see Graph 3). Vysočina Region is also becoming relatively significant in terms of the number of farms.

The regions fall into a different order if we list them according to the share of total OF land in total agricultural land in CZ. In 2019 the national average (i.e. 15.2 %) was again exceeded in eight regions, while Karlovy Vary Region was well above it with 57 %. As in previous years, this was

followed by the Liberec and Moravia-Silesia Regions (around 30 %), Zlín, newly Pilsen and Ústí nad Labem Regions. In production areas, the OF share has remained low, from 4 to 7 %.

In 2019, organic farmers in the Czech Republic managed over 44 % of permanent grassland, 3.6 % of arable land and around 15 % of permanent crops (respectively nearly 24 % of orchards, 6 % of vineyards and 0.2 % of hop-fields).

Tab. 6 Number of organic farms and total OF acreage in Czech regions in 2019

Region ¹⁾	Number of organic farms	Total organic acreage		Of which in conversion period		Average organic farm (ha)
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
South Bohemia	679	82,447	15.2	5,565	6.8	121
Pilsen	558	70,211	13.0	10,175	14.5	126
Moravia-Silesia	433	58,482	10.8	3,509	6.0	135
Karlovy Vary	250	57,286	10.6	3,222	5.6	229
Ústí nad Labem	309	47,235	8.7	1,740	3.7	153
Olomouc	290	41,027	7.6	2,067	5.0	141
Zlín	401	39,202	7.2	2,534	6.5	98
Liberec	279	34,681	6.4	1,131	3.3	124
Hradec Králové	249	24,863	4.6	2,159	8.7	100
Central Bohemia	351	23,707	4.4	4,979	21.0	68
South Moravia	325	23,392	4.3	4,480	19.2	72
Vysočina	375	21,600	4.0	2,079	9.6	58
Pardubice	185	16,812	3.1	2,617	15.6	91
Prague	6	49	0.0	6	11.7	8
Total	4,690	540,993	100	46,262	8.6	115

¹⁾ Regions are listed according to total organic acreage under LPIS. Farms are included in a region according to the largest acreage recorded in REP (from LPIS data). If a farm uses land in more regions, it is included in the region where it has most land.

Source: REP (data as at 31.12.2019); compiled by CTPOA.

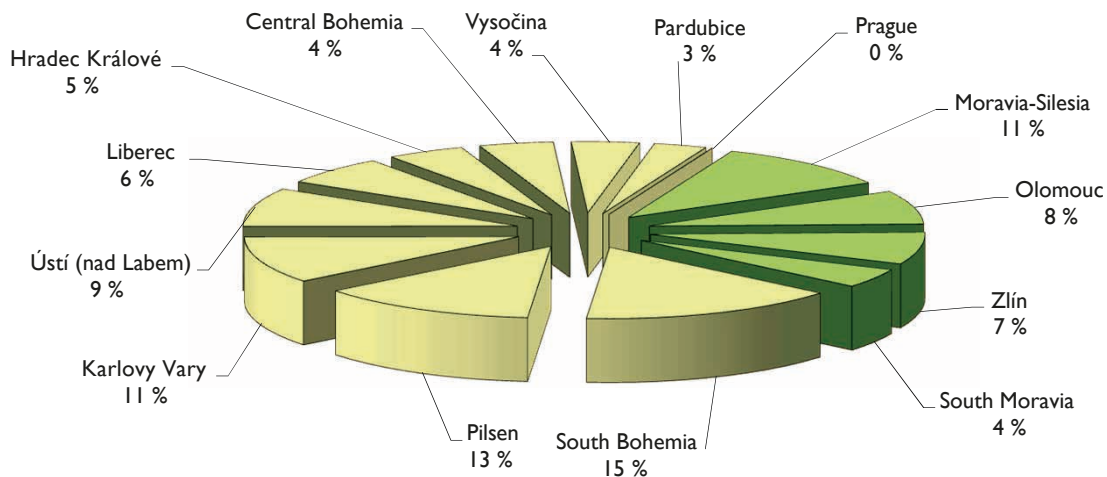
Tab. 7 OF land according to land use compared to total acreage in regions of CZ in 2019

Region ¹⁾	Total OF acreage (ha) ²⁾	Of which acreage (ha):			CZ agricultural land (ha)	Share of OF land in total acreage of given category of land use in CZ (%)			
		Arable land	Grass land	Permanent cultures		Total agricultural land	Arable land	Grass land	Permanent cultures
Karlovy Vary	57,286	5,892	51,326	68	101,109	56.7	16.8	78.1	36.8
Liberec	34,681	2,160	32,048	430	103,294	33.6	5.6	51.0	34.8
Moravia-Silesia	58,482	5,805	52,178	480	216,354	27.0	4.7	57.8	53.6
Zlín	39,202	6,321	31,954	909	149,410	26.2	6.8	59.1	34.8
Pilsen	70,211	17,208	52,798	182	327,846	21.4	8.5	42.8	27.7
Ústí nad Labem	47,235	3,092	43,439	690	223,024	21.2	2.0	67.2	13.0
South Bohemia	82,447	8,072	74,144	196	428,071	19.3	3.3	41.7	17.9
Olomouc	41,027	3,832	36,940	241	244,128	16.8	2.2	58.0	11.1
Hradec Králové	24,863	2,962	21,635	265	235,940	10.5	1.8	31.7	11.8
Pardubice	16,812	2,969	13,735	99	233,091	7.2	1.7	24.5	18.3
South Moravia	23,392	16,218	5,285	1,883	363,603	6.4	5.0	22.8	10.3
Vysočina	21,600	8,435	13,008	146	360,693	6.0	3.1	15.7	58.3
Central Bohemia	23,707	7,539	15,485	661	556,905	4.3	1.6	21.8	11.6
Prague	49	26	11	12	10,839	0.5	0.2	2.3	25.9
Total	540,993	90,530	443,985	6,265	3,554,307	15.2	3.6	44.2	15.2

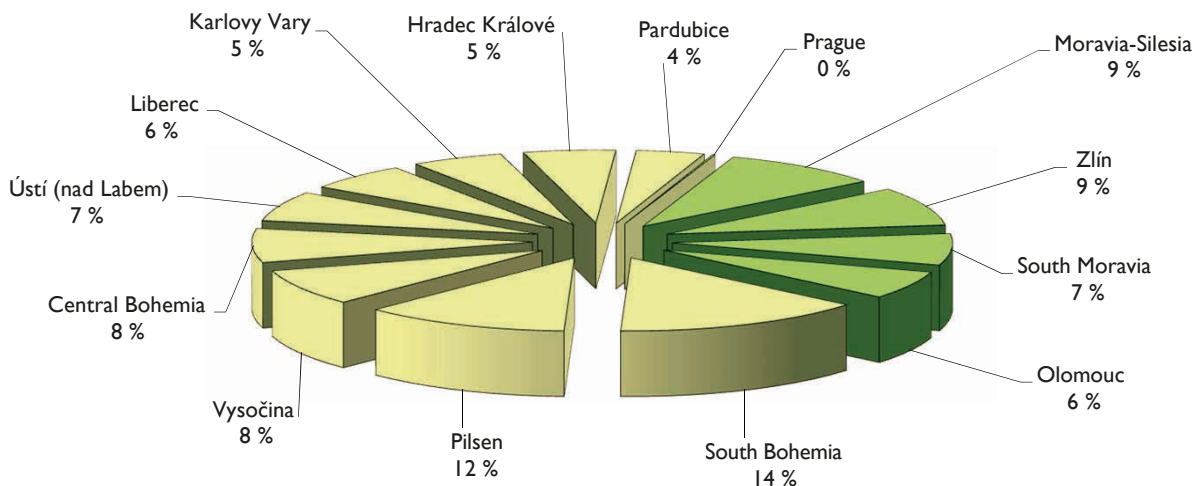
¹⁾ Regions are listed according to share of total OF land in total agricultural land in CZ according to LPIS.

²⁾ Due to the methodology modification in 2019, the data on the OF share differ from the data of previous years, in some regions the difference is significant, especially for permanent crops (this is due to the difference in land records in LPIS and Cadastre).

Source: REP (data as at 31.12.2019), LPIS data (MoA); compiled by CTPOA.

Graph 2 Share of regions in total OF acreage in 2019

Source: REP (data as at 31.12.2019); compiled by CTPOA.

Graph 3 Share of regions in total number of organic farms in 2019

Source: REP (data as at 31.12.2019); compiled by CTPOA.

11.5 Number of registered businesses in organic farming

At the end of 2019 there were 5,818 businesses involved in organic farming, which is an increase of 151 businesses, or 2.7 %, compared with 2018. The increase in businesses entering OF, especially farmers and traders, has slowed down, and stagnation is expected in the coming years with regard to the closure of OF measures for newly registered farms within the RDP. The new conditions for support after 2020 will have a significant influence on further development of OF.

A total of 4,690 farms were registered as organic, of which 342 (7.3 %) were registered at the same time as organic food producers and 129 organic farms were registered at the same time for the distribution of organic food. The total number of organic farmers grew by less than 2 %

year-on-year, which is the lowest increase in the last five years (see Tab. 8).

At the end of 2019, a total of 825 businesses were registered as producers of organic foods, 133 subjects were newly registered while 58 ceased their activity. Year-on-year, this is an increase of 10 %, which corresponds to the growth of the previous three years.

As in previous years, the most common activities in 2019 included processing and preserving meats and meat products, processing and preserving fruit and vegetables, milk processing and wine-making. Of a total 825 registered organic food producers, 270 were also registered in the “organic farm” category, processing their products on site. In other words, roughly a third of producers are on-farm processors. The increase in the number of farm processors is slightly lower than that of organic food processors overall, and currently only about 6 % of organic farms actually process organic products on site.

At the end of 2019 the number of distributors increased to 1,020 businesses which represents a year-on-year increase of nearly 8 % and a significant slowdown in growth compared with previous development. The number of businesses importing from and exporting to so-called third

countries has also slowed down significantly. On the organic food market, there are also a great number of businesses involved in retail sale (i.e. retail chains, health-food shops etc.) who, according to the Law on Organic Farming, no longer have to be registered as of 2006.

Tab. 8 The number of registered businesses in OF as at 31.12.2018 and 2019

Type of organic business	Number of businesses		YOY change 2019/18	
	2018	2019	(abs.)	(%)
Organic farmer	4,606	4,690	84	1.8
Producer of organic foods	750	825	75	10.0
Distributor of organic products and organic foods	945	1,020	75	7.9
Feed producer	61	63	2	3.3
Seed producer	56	69	13	23.2
Organic beekeeper	10	10	0	0.0
Of which:				
Importer of organic foods from 3 rd countries	306	311	5	1.6
Exporter of organic foods to 3 rd countries	165	163	-2	-1.2
Farm processor	251	270	19	7.6

Source: REP; compiled by CTPOA.

12. PATTERN OF PRODUCTION ON ORGANIC FARMS

Data on production on organic farms has been collected by IAEI in cooperation with inspection bodies since 2007, under the authority of the MoA. Detailed data is collected throughout the year; it therefore differs from the basic data presenting the situation in organic farming as at 31. 12. 2019.

12.1 Plant production

As in previous years, the main crops on arable land were cereals (46 %) and fodder (41 %), of which wheat and oats were again the most commonly grown cereals, together representing about 53 % of entire organic cereal acreage. These were followed by triticale and barley with a share of about 10 %. Year-on-year, the area increased for most cereals, in absolute terms, mostly for wheat (over 2 thousand ha), then oats and barley (about 1 thousand ha).

Fodder crops increased for the second year (by 17 % and 5,420 ha). In organic fodder, perennial species distinctly prevail (85 %), unlike conventional fodder dominated by annual species (60 %), especially maize for silage. Overall, the acreage of fodder crops on arable land within OF is twice as high as on conventional land, and the share of perennial fodder is up to four times higher.

The acreage of legumes is also increasing (by 6 % and 233 ha), in the last five years legumes acreage has more than doubled. The dominant legume species were peas (44 %) and field peas (17 %). Legumes are an essential element in crop rotation in terms of maintaining the quality of arable land, as well as providing a source of protein for livestock. The opposite is the case in conventional farming, where legumes have almost disappeared. Instead, protein feedstuffs are imported from abroad (especially soya) and crop rotation is replaced by the use of industrial fertilizers.

Acreage of technical crops increased, YOY, by 27% (1 008 ha), which represents a further significant increase in acreage after stagnation at around 3,200 ha between 2014–2017. This was due to increased acreage of oil crops, especially rape, sunflowers and poppies. The acreage of AMC (aromatic, medicinal and culinary) crops increased by 7 % and 133 ha.

The level of vegetable and rootcrop growing, despite a further acreage increase in 2019, remains permanently low (0.4 % of arable land). Permanent grassland acreage (meadows and pasture) remained almost the same, increasing only slightly by 1 % to 441,000 ha.

The acreage of permanent cultures increased by 9 % (6,242 ha), after three years of stagnation, and consists mainly of orchards (74 %). Apple and plum are the main cultivated fruit trees. Vineyards represent 16 % of permanent culture and their acreage increased by 7 % (65 ha). Acreage of hop fields remains negligible. Roughly 10 % of permanent culture acreage falls within the category of “other permanent cultures”. This predominantly consists of landscape-forming orchards where the primary aim is not production.

In terms of yield per hectare, we can summarize that, in 2019, yield in organic cereals was between 52 – 85 % of conventional yield. Legume yield was about 82 %, yield of potatoes and oil crops was around 50 % and fodder crops decreased to 40 % of conventional yield. Comparing production of vegetables is very difficult due to the diversity of species.

Overall production on organically farmed land in 2019 was 88,216 tonnes of cereals, 5,177 tonnes of pulses, 4,208 tonnes of root crops, 1,748 tonnes of oil crops, 718 tonnes of AMC crops and 1,895 tonnes of vegetables. Permanent cultures produced 4,820 tonnes of apples, 858 tonnes of plums, 394 tonnes of pears, 353 tonnes of apricots, about 300 tonnes cherries, and 3,843 tonnes of grapes, see Tab. 9.

Tab. 9 Pattern, production and crop yield on organic farms in 2019

Crop	Number of organic farms ¹⁾	In conversion period	Under OF system	Total	Organic production	Organic yield
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Arable land total	1,804	24,350.49	64,278.47	88,628.08	207,927.55	3.23
Grain cereals (including seed) – total	793	10,982.67	29,925.89	40,908.56	88,216.03	2.95
Of which: Common wheat	386	4,632.04	9,100.37	13,732.41	27,942.39	3.07
Spelt wheat	103	196.62	3,081.81	3,278.43	9,011.44	2.92
Rye	152	888.11	2,957.80	3,845.91	8,765.67	2.96
Barley	226	1,632.06	3,057.37	4,689.43	8,590.09	2.81
Oats	385	1,627.16	6,332.01	7,959.17	16,972.60	2.68
Triticale	211	1,395.89	3,564.68	4,960.57	10,971.12	3.08
Grain legumes – total	130	1,232.65	2,882.09	4,114.74	5,176.50	1.80
Root crops – total	248	57.28	315.64	372.92	4,207.94	13.33
Industrial crops – total	179	2,008.24	2,706.66	4,714.90	2,607.40	0.96
Oilseeds	81	1,126.12	1,307.91	2,434.03	1,747.95	1.34
Aromatic, medicinal and culinary plants	93	765.24	1,195.26	1,960.50	717.50	0.60
Fresh vegetables incl. melons and strawberries	111	65.32	281.03	346.35	1,895.19	6.74
Fodder on arable land – total (volume in hay)	1,452	9,739.10	26,985.97	36,725.07	104,974.96	3.89
Other crops on arable land	48	159.56	873.19	1,032.75	822.42	n.a.
Fallow land (part of crop rotation)	78	66.18	261.87	328.05	0.00	n.a.
Grassland – total (fodder in hay)	3,792	24,318.39	416,725.52	441,043.91	1,254,051.32	3.01
Permanent cultures – total	798	829.04	5,412.52	6,241.56	11,139.18	2.08
Fruit orchards	572	622.78	3,966.01	4,588.79	7,138.88	1.83
Vineyards	91	126.07	851.37	977.44	3,842.56	4.51
Hop-fields	4	0.05	10.55	10.60	1.51	0.14
Other permanent cultures	201	80.14	584.59	664.73	156.23	0.27

¹⁾ Number of organic farms growing a given crop on organic land.

Source: IAEI Statistical survey on organic farms 2019.

12.2 Livestock production

In 2019, organic farms kept over 426,000 animals. This number includes only animals considered to be organic, which have gone through the conversion period, and are now kept under organic conditions.

Compared with previous years, when there was a regular increase in the number of animals kept organically, in 2019 no significant YOY change was evident. As in previous years, cattle breeding dominated (almost 263,000 animals and a 62% share of the total number of animals), followed by sheep breeding (nearly 88,000 animals and a 21% share); (Tab. 10).

A YOY comparison shows only a slight increase of 0.3 % in the number of cattle kept organically. An increase was recorded in the categories of “other cattle” (2.8 %) and milkers (1.7 %). On the other hand, there was a decline in the number of animals in the categories of beef cattle (-10.3 %) and non-dairy cows (-0.3 %). The number of milkers, as a share of total organic

cattle, represented 2.8 %, which is way behind the national conventional proportion, where milkers make up 25.7 % of total cattle kept in CZ.

The decline in organic sheep breeding, which began in 2016, continued in 2019, with a YOY decrease of 6.6 % (more than 6,000 head). In the case of goats, there was a 7 % increase in the number of farmers (23 new farms) and a significant 6.7 % increase in the number of animals (+600) compared with 2018.

After three years of growth, there was a slight decline (5.6 %) in organic pig breeding. After large increases in previous years, the number of fattening pigs remained at a similar level. There was, however, a significant decline in the number of sows (-27.5 %) as a result of a reduction in this category of livestock at two major pork producers in CZ. The long-term growth trend in poultry continued in 2019 (+9.1 % / 4,500 birds). The number of laying hens and broilers increased at the same rate, while the number of other poultry remained at a similar level to that of 2018.

Tab. 10 Number of animals on organic farms in 2018 and 2019

Animal category	Number of organic farms	Number of organically bred animals ¹⁾		YOY change in the number of organically bred animals 2019/18 (%)
	2019	2018	2019	
Horses	1,024	9,339	9,727	4.2
Cattle	2,823	262,061	262,910	0.3
Of which: dairy cows	167	7,125	7,247	1.7
suckler cows	2,591	120,193	119,801	-0.3
Sheep	1,068	94,089	87,863	-6.6
Goats	356	8,857	9,452	6.7
Pigs	39	2,867	2,707	-5.6
Poultry	51	49,675	54,174	9.1
Of which: broilers	11	27,960	30,550	9.3
laying hens	41	19,942	21,864	9.6

¹⁾ The total number of organically bred livestock includes all so-called organic animals on organic farms after conversion period.

Note: Based on the methodology modification (Eurostat), bison and buffalo were included in the category Cattle, likewise, ponies and donkeys are now part of the category Horses (Equidae).

Source: IAEI Statistical survey 2018 and 2019.

Tab. 11 Livestock production on organic farms in 2018 and 2019

Livestock products	Unit	Number of organic farms	Production from organically bred animals		YOY change 2019/18 (%)
		2019	2018	2019	
Meat					
Beef	1,000 kg	1,907	6,542.43	7,095.18	8.4
Mutton	1,000 kg	704	400.26	397.73	-0.6
Goat's meat	1,000 kg	155	19.46	24.49	25.8
Pork	1,000 kg	33	152.69	148.89	-2.5
Poultry	1,000 kg	27	167.33	196.80	17.6
Live animals – sale for fattening or breeding					
Calves	head	1,798	63,004	64,129	1.8
Lambs	head	255	14,521	11,431	-21.3
Milk production					
Raw milk – cow's	1,000 l	100	33,309.00	33,459.05	0.5
– sheep's	1,000 l	5	20.55	10.13	-50.7
– goat's	1,000 l	31	103.87	109.02	5.0
Cheese – cow's	1,000 kg	30	54.36	56.56	4.0
– sheep's	1,000 kg	9	23.31	17.71	-24.0
– goat's	1,000 kg	26	39.35	41.37	5.1
Other milk production					
Acidified milk products	1,000 kg	28	104.77	103.53	-1.2
Curd	1,000 kg	30	38.06	34.45	-9.5
Butter	1,000 kg	15	3.61	3.37	-6.6
Cream	1,000 l	8	19.89	5.63	-71.7
Eggs for consumption	1,000 kg	38	212.91	291.05	36.7
Honey	1,000 kg	3	4.18	12.20	191.9

Source: IAEI Statistical survey 2018 and 2019.

A comparison of the proportion of main organic livestock categories with total numbers in CZ shows that organic cattle breeding accounts for about 18.5 %, (the share of dairy cows is 2 %), sheep 41 %, goats 32 % and horses 26 %. The share of organic animals in total numbers of poultry remains negligible (0.2 %), similarly, the share of organic pigs has long been around 0.2 %. On the other hand, beef cattle represent a significant part of Czech organic farming: the number of organically kept non-dairy cattle represents more than half of the total number of non-dairy cattle in CZ (53 %).

Organic meat production showed an 8.0 % increase compared with 2018, to 7,863 tonnes. The greatest share is represented by beef, the production of which increased again by 8.4 % and, as in previous years, represents 90 % of total organic meat production.

Mutton production declined very slightly by 0.6 % year-on-year and its share in the total volume of organic meat accounted for 5.1 %. This is the second most common type of meat, after beef, produced organically. On the other hand, goat's meat production increased significantly by 25.8 %, but its share in total organic production is minimal.

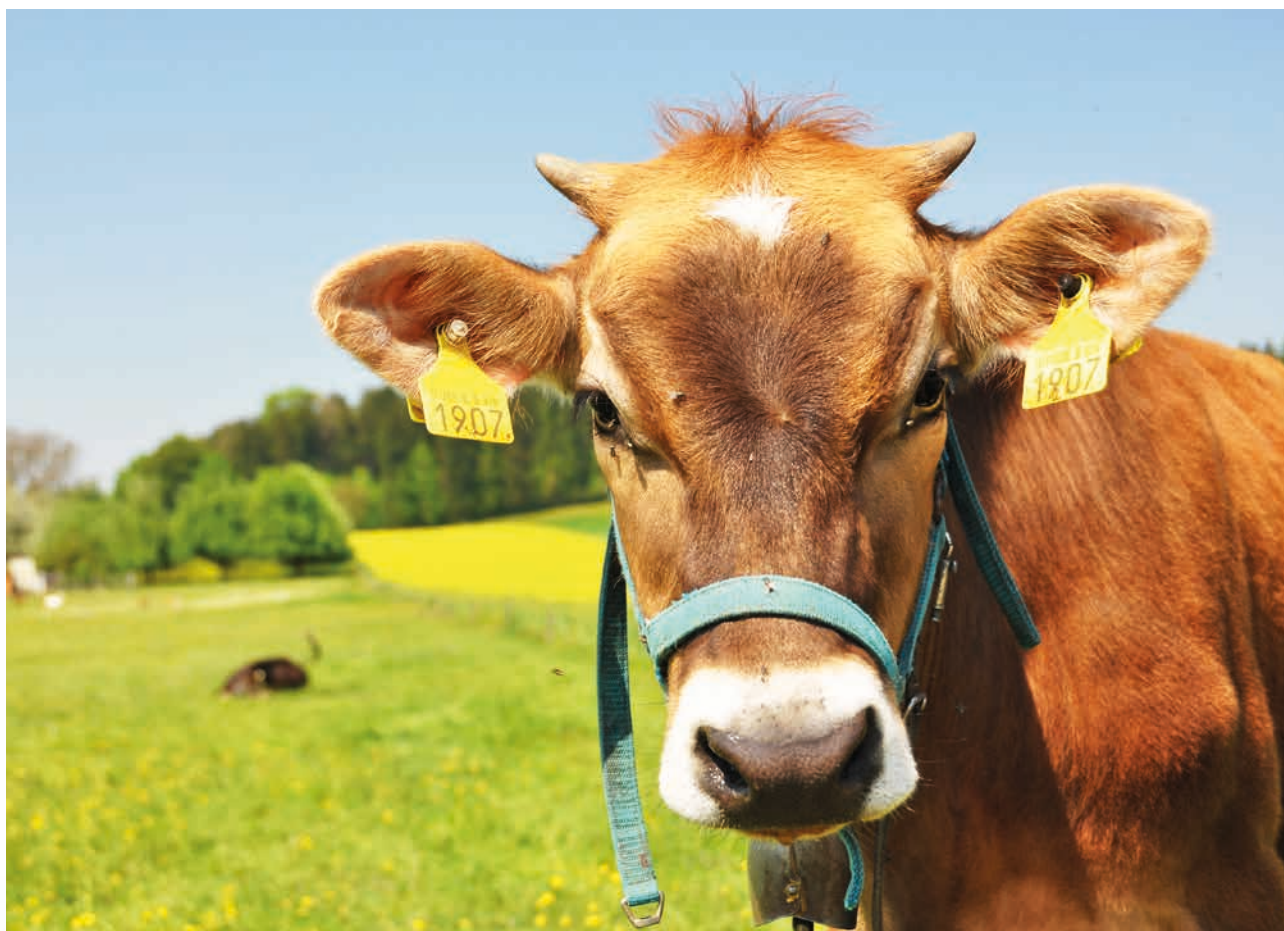
After an increase in the previous year, there was a slight decline (-2.5 %) in pork production, which accounted for just under 2 % of total organic meat production. Once again, poultry meat production saw a significant increase (+17.6 %), which corresponds with the overall increase in poultry breeding. The proportion of poultry meat in overall organic meat production was 2.5 %.

Besides meat production, the sale of live stocker animals is monitored. In 2019, once again, the number of young calves sold increased to more than 64,000 animals, which means a year-on-year increase of 2 % (by 1,125 calves). On the other hand, the number of stocker lambs decreased by 21 % to about 11,400 animals.

According to IAEI data, roughly 75 % of organic beef is sold on the domestic market, a quarter is exported. The increasing sale of organic-certified meat is positive; 41 % of organic beef was sold as organic quality meat. On the other hand, less than one fifth of the stockers were sold as organic-certified.

Production of organic cow's milk in 2019 was at a level of roughly 34 million litres, which shows relative stagnation over recent years. Most of this milk was sold on the domestic market (84 %), which represents a return to levels of 2012 and 2013 after a four-year period of export of a significant proportion of production to Germany (up to 41 % in 2016). Organic milk production represents 1 % of total milk production in CZ, and the majority of it is sold as organic quality. Organic production of sheep's milk and goat's milk is still low, but it all reaches the domestic market as organic quality.

Organic egg production is still negligible when compared with conventional production, but the volume is constantly increasing. Over the last five years, organic egg production has doubled from an original 144 tonnes in 2014. All organic eggs were (as usual) sold in CZ and the share of eggs actually sold as organic has again reached a high level (98 %).

13. ORGANIC FOOD TRADE

In 2018 the total turnover in organic foods achieved by Czech companies was approximately 7.0 billion CZK, of which Czech consumers spent about 4.43 billion CZK on organic foods. This represents a year-on-year increase of 33%. Export of organic foods increased to ca 2.6 billion CZK. The average annual per-capita expenditure on organic foods increased to 416 CZK and the organic food share of overall food and drink consumption reached 1.6% (see Tab. 12). The organic market has more than doubled in the last five years and similarly dynamic growth is expected in the coming years. *(Just for comparison, the EU average per-capita expenditure was 76 euros and a 3.7% share of overall food and drink consumption.)*

The long-term main commercial category of organic foods is "Other processed foods" (41% share / 1,834 mil. CZK). The category of "Milk and dairy produce" was in second place (20% / 886 mil. CZK), followed by "Fruit and vegetables" (17% / 766 mil. CZK).

In a more detailed breakdown of the "Other processed foods" category, the largest sub-category is that of "Coffee and tea", with a turnover of 463 mil. CZK, followed by "Ready-made foods" (inc. baby/children's foods), "Cocoa, chocolate and confectionary", and "Culinary plants and aromatic extracts". A turnover of 702 mil. CZK remains unattributed within "Other processed foods". This mainly relates to dietary supplements. From this, more detailed analysis, it is evident that the most commonly purchased organic foods are "Milk and dairy produce", followed by "Fruit and vegetables."

Czech consumers buy most of their organic foods in supermarket chains (36%; i.e. 1.6 billion CZK in 2018). In second place are shops selling health foods and organic foods (17%, i.e. 749 mil. CZK), and in third place are drug stores/pharmacies (15%, i.e. 661 mil. CZK).

Internet e-shops have now become a significant sales outlet, with a turnover of 545 mil. CZK. In 2018, however, more than 1/3 of internet sales were attributed to farms and producers for their own products, so a turnover of 191 mil. CZK was shifted to the category of direct sales. It is estimated that organic food sales via direct sale reached 419 mil. CZK / 9.5%, and turnover of other e-shops was 354 mil. CZK / 8%. Sales of organic foods via pharmacies rose significantly (2.7x), and catering turnover doubled (209 mil. CZK).

Tab. 12 Development in the Czech organic food market (2007–2018)

Indicator	2007	2009	2011	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total organic food turnover of Czech businesses incl. export (billion CZK)	1.39	1.98	2.24	2.72	3.19	3.73	4.19	5.70	7.02
Export (bn. CZK)	0.10	0.37	0.57	0.77	1.17	1.48	1.64	2.37	2.59
Organic food consumption in CZ (bn. CZK)	1.29	1.61	1.67	1.95	2.02	2.25	2.55	3.33	4.43
YOY change in organic food turnover (%)	70	-10	4.6	9.5	3.9	11.4	13.5	30.5	33.0
Share of total food and drink consumption (%)	0.55	0.65	0.65	0.71	0.72	0.81	0.90	1.17	1.58
Consumption per person per year (CZK)	126	154	158	185	191	213	241	314	416
Share of import in organic food turnover (%)	62	n. d.	60	57	49	62	60	57	60
Share of supermarket chains in organic food turnover (%)	68	68	64	64	55	61	62	58	51

Source: IAEI Statistical survey.

14. SUPPORT FOR ORGANIC FARMING AND ORGANIC FOOD PRODUCTION

14.1 Development of state support for organic farming

The first financial support for the establishment of organic farms was released as early as 1990–1992. However, the first comprehensive subsidy programme came in the support introduced in 1998, which was provided until 2003 on the basis of a government regulation specifying programmes to support non-productive functions of agriculture.

Since 2004, OF has been among the supported titles within agro-environmental measures, thus ensuring financial support for organic farmers even after the Czech Republic's entry into the EU. Conditions for financial support are governed, within member states, by a so-called program document, which is always valid for a period of seven years. In the case of CZ, these have been the Horizontal Rural Development Plan (2004–2006), the Rural Development Programme RDP (2007–2013), and the currently valid RDP (2014–2020). Within the existing RDP, OF is supported, as of 2015³, by an independent organic farming measure (separately from Agro-environmental-climatic measures).

Furthermore, organic farmers (since 2004) and now also organic food processors (since 2007) are given a points advantage in other selected measures within the RDP. Thus,

OF-registered subjects often have a better chance of gaining approval and financial support for their projects.

Since 2004 OF development has also been supported via the Actin Plan for OF development (AP). The third AP is currently being implemented for the development of organic agriculture in the 2016–2020 period, which was approved by the government in November 2015.

14.2 Acreage-based subsidies

Within the “Organic Farming” measure, organic farmers receive a compensation for economic loss incurred due to the organic farming system. The payments are provided per hectare of organic land, and differentiate according to land-use (i.e. crops grown on the land). Since 2015, slightly higher payments for areas in the conversion period have been proposed, and there have also been partial adjustments in the offer of titles and in the conditions for fulfilling the commitments.

The range of titles was increased with the inclusion of landscape-forming orchards in the “Permanent Cultures” category, an independent title for vineyards and hop-fields, and with the inclusion of grass grown for seed, weeding by temporary grassing, and temporary fallow land in the arable land category. On the other hand, the introduction of

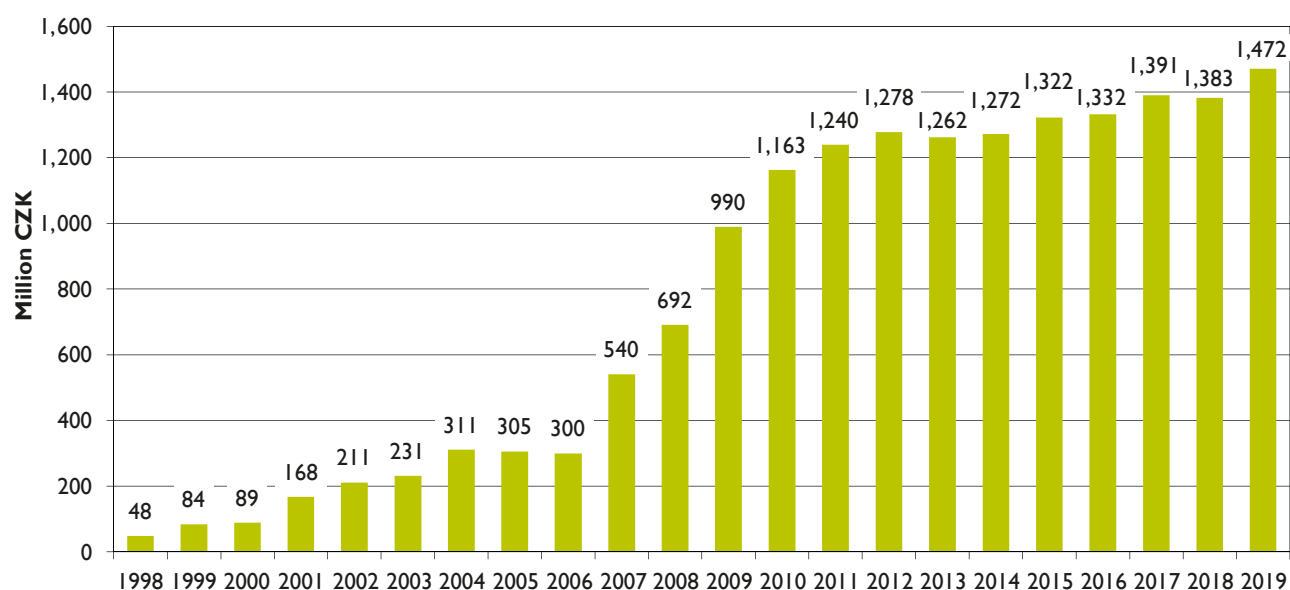
³ Due to the delay in approval of the European Parliament and Council regulation No. 1305/2013, which determined the conditions of the RDP (2014–2020), the RDP was only restarted in 2015. The year 2014 was a transitional year when the conditions of the original RDP remained valid.

Tab. 13 Comparison of per-hectare payments in organic farming according to RDP 2014–2020 and RDP 2007–2013

Land use	Subsidies for	Amount of payment (EUR/ha)		
		2019 (conversion period)	2019 (under OF system)	2014
Permanent grassland	Permanent grassland ¹⁾	84	83	71 / 89
Arable land	Growing vegetables or special herbs	536	466	564
	Growing strawberries	669	583	x
	Growing grass for seed	265	180	x
	Growing other crops	245	180	155
	Grassland on arable land	79	69	x
	Fallow land	34	29	x
Permanent crops	Orchards – intensive	825	779	849
	Orchards – other	419	417	510
	Vineyards	900	845	849
	Hop-fields	900	845	849
	Other permanent crops – landscape orchards	165	165	x

¹⁾ The higher per-hectare payment for permanent grassland (89 EUR/ha), applied in 2014, had been established since 2008 for organic farms managing all areas in organic farming, i.e. without parallel conventional areas.

Source: RDP 2007–2013 and RDP 2014–2020.

Graph 4 Development of subsidies in OF (1998–2019)

Note: Since 2004 the total support represents the level of financial means applied for, unlike before 2004 when the figures represented the level of financial means provided, and only paid out during the following year.

Source: MoA; compiled by CTPOA.

conditions for support only for enclosed organic farms with no combined plant production meant the cancellation of the title giving a lower level of support for grassland on organic farms with combined production. Since 2016, support for strawberry growing has also been added. In 2018, there was a revision and slight reduction in the amount of payments for “other orchards” due to the cancellation of the condition to leave 5–15 % of the area of these orchards without mechanical maintenance.

The level of payment is fixed in EUR for the whole period 2014–2020 (effectively 2015–2020) see Tab. 13 and the actual amount in CZK changes from year to year according to the current exchange rate. In 2019, the exchange rate was 25.724 CZK/EUR. The detailed conditions for the provision of subsidies to OF in a given period are dealt with in the wording of Government Regulation No. 76/2015 Coll. on implementing OF measure as amended.

In 2019, organic farmers applied for 1,472 million CZK for nearly 531,000 ha of organic land, which represents a YOY increase by 6.5 % (i.e. 89 million CZK), see Graph 4. Compared with 2006, when farmers applied for approximately 300 million CZK, the amount of subsidies grew nearly 5-fold. Such a rise was due to both an increase in subsidized organic acreage and an increase in payments per ha within the RDP, while the growth of organic acreage had a significant impact in recent years.

14.3 Further RDP measures

It was proposed that the points advantage system for OF-registered subjects be retained within the new RDP (2014–2020). In 2019, within the so-called Application Round, points advantages for OF were provided for the following 4 operations: 4.2.1 Support for investment in processing /marketing and/or development of agricultural products, 6.4.1 Investment in non-agricultural activities in rural areas, 6.4.2 Agri-tourism support and 16.3.1 Equipment and resource sharing.

Within these four operations, a more than a quarter (28.3 %) of approved applications in 2019 were made by subjects engaged in OA, with a total subsidy request to the sum of 262 mil. CZK, which represents a fifth (20.8 %) of all subsidies. In terms of the proportion of approved applications from subjects gaining a points advantage for OA in the total number of approved applications, in 2019 the greatest interest was in “Agri-tourism support” operations (47 % share). This category was also dominant in terms of the share of the total requested amount of subsidies.

Within the M16 Cooperation measures, the activities of the so-called Operational Groups were supported in CZ. The aim of these groups was to achieve a more effective link between research and practice, and is based on the concept of European Innovation Partners for Agricultural productivity and sustainability (EIP-AGRI). In CZ the selection of projects was carried out in two rounds, in the autumn of 2016 and 2017. Of 19 approved projects with an overall budget of around 120 mil. CZK, three projects focus on innovation in organic farming: Separation of leaves and stalks in legume crops, Organic growing of alternative crops in conditions of arid climate and erosion threat, and a Family approach to pig-breeding with mating of suckling sows. Read more on the research website: <https://www.ctpez.cz/cz/v-a-i/e-i-p>.

14.4 National subsidies

Within national subsidies (i.e. Principles), under measure 10.E “Support of technology platforms within the field of MoA activity”, support is provided for the Czech Technology Platform for Organic Agriculture (CTPOA). In 2019 the Platform’s activities were supported to the sum of 2 mil. CZK. Through measure 10.D. “Support for European NGO Integration” a grant is provided to enable Czech representatives to become members and regularly attend meetings of IFOAM EU Group, the main international NGO

for OA. In 2019, the PRO-BIO Association was awarded a grant of 317,320 CZK. Under title 9.A.b.4.i., support was again given in 2019, to the sum of 882,000 CZK, for species tests to be carried out on chosen field crops in the OA regime. Under measure 9.H, support for participation in international fairs is provided. In 2019 the aid covered participation in Biofach, the world’s largest organic food trade fair, to the sum of 940,086 CZK. A further 703,372 CZK was provided for other fairs focusing on organic products. Under measure 9.F.e “Regional transfer of information”, the PRO-BIO Association received a grant of 1,703,982 CZK to provide OF advice.

Financial support is now given for the activities of Demonstration farms – program 9.F.m. Two organic farms, from a total of 12 approved demonstration farms, were supported to the sum of 1.9 mil. CZK. As of 2019, in program I.V., support is provided for restructuring orchards within organic farming with the aim of improving the health of fruit trees and improving the quality of the fruit produced. The programme supported the planting of 45.2 ha, with a grant of 10,848,000 CZK.

The MoA also contributes to OF development from its budget via other programmes. For example, support for research is ensured within the National Agency for Agricultural Research. In the year 2019, research projects focusing on OF were provided with 21.8 mil. CZK, which represents a 4.5 % share of the MoA budget for Science and Research (without institutional expenditure through ministerial research organisations). OF was the theme of 6 projects from a total of 151 running during 2019.

Within the framework of regular support, finances are provided for the compulsory gathering of data on OF for Eurostat, and for observing the economic state of organic farms within FADN measures (via IAEI and a budget of around 6 mil. CZK).

In an effort to achieve the aims of the current Action plan for the development of OF in the Czech Republic, a promotional campaign “Support organic food and products of organic farming” was launched in 2018 by the MoA. The aim of this national campaign is to increase general awareness of organic foods and OF and to increase consumer confidence. A sum of 35.8 mil. CZK was spent on activities in 2019. The campaign is approved until 2022. At the instigation of the Action plan, the MoA also launched a 3-year project “Management of model intensive organic orchards”, implemented by the company BIOCONT LABORATORY. In the final year of 2019, a sum of 183,600 CZK was paid to the project, and the aim was to share experience of intensive apple production within OF by means of field days and other consultancy activities.

By means of the MoA Annual Education Plan further activities were carried out in 2019 in relation to the Action plan for OF development: a series of seminars on the theme of processing meat and cereals (task carried out to a sum of 200,000 CZK by PRO-BIO Association), organisation and implementation of 12 excursions for children and young people to certified organic farms (task carried out to a sum of 200,000 CZK by PRO-BIO LEAGUE), annual training for control organisations with the participation of state supervisory authorities (task carried out to a sum of 149,920 CZK by Bioinstitut).

Finances are also provided for the activity of non-governmental, non-profit organisations (NNO) focusing on support for development of organic farming and organic food production. In 2019, NNO activity in the OF sector was funded to the sum of 3,262,948 CZK, which represents a year-on-year decrease in support of 17 % compared with 3,928,400 CZK in 2018. Thanks to this regular support from the MoA, agricultural organisations and other NGOs can ensure the general promotion of OF and organic foods.

Among the most important promotional activities regularly supported by MoA resources are the following:

- MoA national promotion campaign “September – Organic Food Month” (since 2005)
- “Czech Organic Food of the Year” competition (since 2002)
- Award “Organic Farm of the Year” (since 2019) created by merging two awards, namely „Best Farmer“ organised by PRO-BIO Association (since 2011) and „Barták’s Pot“ award for the best organic farmer (since 1992)
- Bioacademy – formerly the International OF Conference, now a series of training seminars and an annual meeting for agricultural practitioners (since 2001)
- Operation of an informational and educational website on organic farming and organic food „www.lovime.bio“, including a map of Czech organic food <https://kde.lovime.bio/>
- Prague Biojarmark – a farmers’ market in Prague focusing exclusively on organic foods (from 1994–2012, renewed from 2017)
- Minifestival of organic farming, Zlín (since 2014) – presentation of organic farms and processors including screenings of documentaries from the Life Sciences festival.

Many organic farms and organic products are also presented within nationwide promotional events not directly focused on organic production. These include the Regional Food competition, the MoA project “Know your farmer” and new educational campaign to promote quality food “Quality Academy”.

15. ORGANISATIONS AND ASSOCIATIONS INVOLVED IN THE OF SECTOR

Specialist organisations and associations

PRO-BIO Association of Organic Farmers

PRO-BIO Association is a non-profit organization which supports and promotes the interests of organic farmers, processors and retailers of organic food in the Czech Republic.

www.pro-bio.cz

- PRO-BIO Regional centres
- PRO-BIO Consultancy Association (formerly EPOS)
www.eposcr.eu
- PRO-BIO LEAGUE, consumer branch
www.lovime.bio
- PRO-BIO organic food shops
www.pro-bio.cz/kontakt/bioprodejny-svazu-pro-bio/

CTPOA – Czech Technology Platform for Organic Agriculture

The platform brings together institutions that cover the areas of science, research and education, farmers and processors from practice as well as unions and associations active in raising awareness of organic agriculture. The aim of the platform is to build and promote the development of knowledge in the field of organic farming and organic food production and enhance the competitiveness of the ecoagricultural sector in the Czech Republic in all key areas.
www.ctpez.cz

Association of private farming of the Czech Republic

Is a not profit organization which supports and promotes the development of family farming in the Czech Republic and the production of quality and environmentally friendly food.

www.asz.cz

EKOVIN – Association of integrated and organic production of grapes and wine, o.s.

www.ekovin.cz

BioSad – Association for organic fruit production

www.biosad.cz

Inspection/certification organisations and state supervisory authorities

ABCERT AG branch

www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o.

www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r. o.

www.ekozezedelstvi.cz

KEZ o. p. s.

www.kez.cz

ÚKZUZ – Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture

www.ukzuz.cz

SVS – State Veterinary Administration

www.svs-cr.cz

SZPI – Czech Agriculture and Food Inspection Authority

www.szpi.gov.cz

Department of Environmental and Organic Farming, Ministry of Agriculture

<http://leagri.cz/public/web/mzel/zemedelstvilekologicke-zemedelstvil>

Trading organisations

PRODEJ-BIO s. r. o.

www.prodejbio.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO (CZECH ORGANIC MILK cooperative)

<http://ceskebiomleko.cz>

Education, research and advisory organisations

Bioinstitut, o.p.s. – Institute for organic agriculture and sustainable landscape development

Bioinstitut focuses on supporting the development of organic farming in the Czech Republic through the provision of advice, training, transfer of knowledge from research into practice, publishing, education and promotion of OF among professionals and the public and communication of OF needs to national administration. Bioinstitut is a coordinator of the Czech Technology Platform for Organic Agriculture and a member of FiBL International – the international association of research institutions in the field of organic farming.

www.bioinstitut.cz

Biocont Laboratory, spol. s r. o.

www.biocont.cz

Crop Research Institute (VÚRV, v.v.i.)

www.vurv.cz

Institute of Animal Science (VÚŽV, v.v.i.)

www.vuzv.cz

Research Institute for Fodder Crops, Troubsko

www.vuvt.cz

Institute of Agricultural Economics and Information (IAEI)

www.uzei.cz

Czech University of Life Sciences, Prague

www.czu.cz

University of South Bohemia, České Budějovice

www.jcu.cz

Mendel University in Brno

www.mendelu.cz

Institute of Chemical Technology, Prague

www.vscht.cz

Autoři fotografií

obálka – Veronika Stupková

str. 7 – Matt Gibson/ Shutterstock.com

str. 13 – Veronika Stupková

str. 17 – Natalia Bulatova/ Shutterstock.com

str. 18 – Efired/ Shutterstock.com

str. 22 – Dudarev Mikhail/ Shutterstock.com

str. 24 – Zelko Radajko/ Shutterstock.com

str. 28 – Majeczka/ Shutterstock.com

str. 29 – Olexandra Naumenko/ Shutterstock.com

str. 31 – Veronika Stupková

str. 36 – Oneo/ Shutterstock.com

str. 40 – Veronika Stupková

str. 44 – Veronika Stupková

str. 57 – Smereka/ Shutterstock.com

str. 59 – Monticello/ Shutterstock.com

str. 66 – Alexandr Chaikin/ Shutterstock.com

str. 67 – Alexandr Raths/ Shutterstock.com

str. 68 – Toa55/ Shutterstock.com

MINISTRY OF AGRICULTURE
OF THE CZECH REPUBLIC

Vydalo/Published by

Ministerstvo zemědělství
Ministry of Agriculture of the Czech Republic
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
www.eagri.cz

ISBN 978-80-7434-597-5